

ЄВРОСВЯТО НА ТЛІ ЄВРОБУДНІВ

Певна нелогічність назви свята — День Європи — самого свята не псує. Бо, врешті, не єдиним днем у році живі українські євроамбіції, і завітчані кольоровими наметами Хрещатик — не єдина наша дорога в Європу.

Було те, що в нас за старою радянською звичкою називають “масовими народними гуляннями”, але, так би мовити, з європейським присмаком: комусь, правильно відповівши на запитання вікторини, пошастило виграти путівку до однієї з європейських країн, більшості громадян — безкоштовно розжитися плакатами, буклетами і брошурами на тему тієї чи іншої держави, чи не всім — паперовим синім прапорцем із зірковим колом Євросоюзу. Ще хтось устиг сфотографуватися на згадку з якимось європейським послом. Автентичних європейців на Хрещатику побільшало ближче до вечора, коли відбувався концерт за участю західних артистів, решта “іноземців”, перебраних у національне вбрання греків, угорців чи литовців — наші ж таки співгромадяни. Так і проситись несыяткова алузія — мовляв, скільки не перведягайся в європейське, сутність від того

не зміниться, бо Україна — не Європа. Але ж при цьому європейське українцям дуже личить! А ми личимо Європі.

Європа нам близька не тільки географічно. Непарадні цифри на тлі єврофестин: у Словаччині 17,1 % громадян — безробітні, в Польщі цей відсоток ще вищий — 19,2. Новачки Євросоюзу готуються до нової хвилі трудової міграції — чимало польських, чеських чи литовських спеціалістів уже пакують валізи на Захід, розраховуючи на високооплачувану роботу. Хоч зовсім не всі країни Старого Світу поспішають розкрити прибулим свої обійми.

Але наприкінці минулого тижня Україна таки зміула опинитись в Європі — завдяки тріумфу нашої Руслани на “Євробаченні”. Які ж то енергію “Диких танців” та нашим політикам...

• Людмила ПУСТЕЛЬНИК

фото Г. Оберської

День Європи в Києві плавно перетік у гарячу ніч Європи в Стамбулі: понад сто мільйонів телеглядачів із 36 країн спостерігали за перебігом 49-го Міжнародного пісенного конкурсу “Євробачення”. Близько другої години ночі з 15 на 16 травня всі присутні в турецькому палаці Абді Іпекчі видихнули ім’я “Руслана!”, вітаючи переможницю найпрестижнішого конкурсу, — ім’я, яке водночас піднесло Україну як музичну державу.

Руслана — стильна, сучасна, цільна і первісно відкрита — полонила Європу своїми “Дикими танцями”, розбурхала її сонну кров шаленою енергетикою, азартом, темпераментом, щирістю емоцій. Це — особлива перемога, бо її здобула людина, чий патріотизм природний, невимушений, незаполітизований, органічний, як і сама Руслана, яка не соромилася десятки разів повторювати ім’я своєї вітчизни, присвячуючи власну перемогу Україні. “Україна, Руслана!” — повторювали в Туреччині. “Наша Руслана!” — скандували українці, відчуваючи майже великодуно радість.

— Вся Україна була зі мною, — скаже Руслана в своєму першому інтерв’ю після вручення призу. — “Дикі танці” — це воля, і я хочу, щоб Україна була переможною, вільною.

Руслана отримала 280 балів, — так оцінили її фінальний виступ телеглядачі 36 країн, порівнюючи виконавську майстерність українки з конкурсними виступами інших 23 фіналістів.

12-ма балами (максимальна оцінка) українську співачку відзначили 8 країн Європи: Естонія, Ізраїль, Ісландія, Литва, Латвія, Польща, Росія, Туреччина. Новизну й колоритність Руслани відзначають усі західні видання, мас-медіа щедро розповідають не лише про нашу землячку, а й завдяки їй, — про Україну, про Львів, про народ, здатний творити пісні енергомисті й запальні. У центрі уваги й команда Руслани: її потужний динамічний балет, люблячий чоловік і талановитий продюсер Олександр Ксенофонов.

Україна вдруге була представлена на цьому престижному конкурсі. Першопроходець Олександр Пономарьов минулого року

зайняв лише 14 місце. Нинішній тріумф Руслани Лижичко має “напружити” чиновників від культури і, можливо, примусить їх, врешті, відмовитися від пост-совєтських “междусобойчиков” стибу “Разрешите пригласить!” та зробити все для того, аби питоме українське “Ласкаво просимо!” прозвучало гідно в Європі та світі.

Власне, та симпатія та інтерес, які змогла викликати Руслана на “Євробаченні” (в Туреччині її навіть порівнюють із Роксоланою), мали б розвинути в стійкий інтерес до сучасної української пісні, як це було в часи “Червоної руті” В. Івасюка. Це цілком можливо, якщо українські виконавці прагнуть якісно нового рівня — і в репертуарі, і в шоу-бізнесі, який у нас “скоріше мертвий, ніж живий”. Чого варті самі лишень розмови про те, що Україну збиралися представляти Поплавський чи Верка Сердючка або мовні переорієнтації деяких співаків і співачок — мовляв, “української не розуміють у Криму і в Донецьку!” Як виявилось, розуміють — Руслану підтримувала вся Україна.

Здається, Європа вже стомилася від “сучасних любовних” поп-шлягерів, продукування

яких поставлене на професійний потік: Старий Світ хоче чогось більш колоритного, національного, самобутнього. Нинішня перемога трійця “Євробачення” — українка Руслана Лижичко, серб Жейко Йоксимовіч, і грек Сакіс Роувас позначені такою окремішністю творчих пошуків. Це знання первнів музичної народної культури, генетична творча пам’ять, яка не нівелюється модою чи сиюминутними законами сценічної стилістики.

У будь-якому разі талант і власний стиль Руслани Європа визнала, а Україна сприйняла її перемогу як тріумф.

Руслана Лижичко, яка отримала Гран-прі на білоруському “Слов’янському базарі” за виконання пісні І. Поклада та Ю. Рибчинського “Ой летіли дикі гуси” в 1996 році, протягом восьми років здійснила творчий перехід, який дозволив їй буквально протаранити “Дикими танцями” ту стіну, яка розділяла українських та європейських співаків. Отож, вітаємо всю команду Руслани: балет “Життя” (керівник Ірина Мазур), стиліста Анжелу Посохову, Павла Грицака — главу української делегації на конкурсі, усіх, хто прилучився до творення та популяризації альбому “Дикі

танці”, що став “платиновим” і сприяв успішному туру співаки по Україні та за кордоном.

І Руслана, й Олександр висловили особливу подяку УТ-1, — завдяки керівництву цього каналу стала можливою участь нашої співачки у “Євробаченні”, а ми, хто дивився прямі трансляції конкурсу, приєднуємося до їхніх щирих слів та зичимо нашим телевізійникам успіхів і натхнення, адже це їм випадає нелегке завдання забезпечити висвітлення ювілейного, п’ядесятого Міжнародного конкурсу “Євробачення”, який наступного року відбудеться в Києві. Такі умови конкурсу: щороку він відбувається в тій країні, представник якої здобув перемогу. І хоча наразі Київ не має палацу, який міг би прийняти таку кількість гостей, гуртом, сподіваємося, що ще маємо час залагодити справу: або реконструюють Палац спорту, або добудують Львовський палац, де знімався кліп “Дикі танці”, чи зведуть спеціальний новий майданчик. Словом, столиця України не підведе Європу, тим паче, що вже й деякі країни Азії заявили про своє бажання взяти участь у “Євробаченні”.

Як відомо, аби взяти участь у Стамбульському дійстві, Руслана і Сашко Ксенофонов відклали придбання квартири в Києві. Від чогось доведеться відмовитися й Україні, аби провести “Євробачення-2005” на материковому рівні. Оргкомітет конкурсу надасть нашій державі певну суму. Витратити доведеться ж чи не в десять-п’ятнадцять разів більше (Туреччині наразі свято обійшлося в 100 млн. доларів), але імідж коштує багато дорожче, і вже знайшлися люди, які сказали, що “торгуватися не будуть”.

Хто представлтиме Україну на ювілейному заході “Євробачення”? Безперечно, тільки ті виконавці, що мають великий український пісенний потенціал: Таїсія Повалій, Ані Лорак, групи “Океан Ельзи”, “ВВ”. Усе вирішить компетентний і справедливий відбір.

А ми назавжди маємо забути про “феномен Верки Сердючки” і дбати про імідж справді європейський.

“Шиді-ріді, Дана!” означає приблизно “Твори ріку, Дано!” (Дана — богиня води-матері, текучої і мінливої, як життя). Шиді-ріді, Руслано! — хай твій творчий тріумф стане живою водою для української пісні, змие все старе й недуже, що її замулювало. З роси й води, Руслано!

• Любов ГОЛОТА

РЕЗОЛЮЦІЯ конференції Національної спілки письменників України

Конференція відбувається в надзвичайних обставинах: вже тиждень у приміщенні НСПУ відключено телефони; пошти, що обслуговує Спілку, наказано не видавати адресовану їй кореспонденцію; заблоковано банківські рахунки НСПУ; вчинено незаконну видачу печатки НСПУ групі літераторів-заколотників; перед постійною загрозою захоплення перебуває будинок НСПУ та інше її майно. Провладні телеканали та друковані ЗМІ пішли в чергову атаку на письменників, поширюючи в народі дезинформацію, відверту брехню...

Конференція констатує, що маленька група літераторів, спираючись на закулісну підтримку влади, продовжує роботу, спрямовану на знищення письменницької Спілки, грубо порушуючи Конституцію України, чинне законодавство і діючий Статут НСПУ.

Аналіз наявних у НСПУ документів дає всі підстави стверджувати, що попередні рішення Президії Ради НСПУ, самої Ради НСПУ, датовані кінцем 2003 року, а далі — ухвали скликаного в екстремальних умовах IV позачергового з'їзду (зборів) нашої письменницької спілки 28 лютого 2004 р. були цілком легітимними і відбулися у повній відповідності із законом "Про професійних творчих працівників та творчі спілки", чинним законодавством України і Статутом НСПУ. Усі документи, в тому числі й повна стенограма з'їзду, були передані до Міністерства юстиції, не зустрівши з його боку жодних зауважень. Таким чином, є всі підстави вважати, що після проведення IV позачергового з'їзду рішення Святошинського районного суду м. Києва, який несправедливо визнав збори літераторів НСПУ в Пушці-Озерній 29 жовтня 2003 р. легітимними загальними зборами НСПУ, — ці рішення втратили свою силу, в тому числі стосовно визнання головою НСПУ замість В. Яворівського іншої особи. Головою НСПУ був і залишається В. Яворівський. Усе це засвідчує, що дії деструктивної групи літераторів-кар'єристів відбуваються виключно в неправовому полі: підтасовка фактів, фальсифікації документів, прикриття судовими рішеннями, прийняттями всупереч праву й Закону із цинічним використанням адмінресурсу.

Конференція висловлює рішучий протест проти грубого втручання державних службовців у справи НСПУ, ігнорування ними Закону України "Про професійних творчих працівників та творчі спілки", де в статті 3 чітко визначено: "Творчі спілки незалежні в своїй статутній діяльності від органів державної влади і органів місцевого самоврядування, політичних партій, інших громадських організацій". Ні в цьому законі, ні в будь-якому іншому державному правовому акті не те, що засадничого принципу, а навіть натяку немає про право районного суду "обирати" голову творчої спілки, тим паче — керуючись підставними, сфальсифікованими документами.

фото Г. Оборської

У рік відзначення 70-ліття заснування Спілки письменників спадає на думку, що навіть у її найтяжчі часи тоталітаризму влада не дозволяла собі так цинічно й брутально поводитися з письменницьким товариством, ігнорувати право Спілки самій приймати рішення з питань, що стосуються її внутрішнього життя.

Встановлено, що в сумнозвісних зборах 29 жовтня 2003 р. у Пушці-Озерній на території урядового санаторію брало участь 87 членів НСПУ (з них близько 50 подали до НСПУ письмові заяви про факт введення їх в оману), решта присутніх у залі на 340 місць — представники облдержадміністрацій, які привезли письменників з областей, і учасники форуму творчої молоді, привезені з Києва на автобусах з номерами АП (Адміністрація Президента). Тим часом у протоколі про ці інспіровані збори, поданому заволодіти в Мініюсті України, зафіксовано цифру присутніх — 317 членів НСПУ. Такий же кричущий різнобіч у цифрах про нібито обрання головою НСПУ Н. Околітенко: у першому протоколі, поданому до суду: за обрання — 87 чол., у другому протоколі, представленому в Мініюсті: за обрання — 269 чол. Навіть порівняння даних, тепер уже задокументованих, цифр достатньо, щоб переконатися: маємо справу з відвертою, безсоромною фальсифікацією. Особливо незграбно й потворною є підтасовка, коли поставити поряд такі дві цифри: за першим протоколом було присутніх 120 делегатів (яких, до речі, ніхто не обирає), а за другим — 317 членів НСПУ, списку яких як учасників зборів досі ніхто не бачив. Вдатися до таких маніпуляцій — самих себе не поважати. Усе це стоїть поза морально-етичними нормами, не кажучи про законодавчі й правові принципи.

Наявні в конференції документи дають переконливі підстави вважати, що шахрайські методи й підтасовки під прикриттям деяких впливових можновладців дали можливість виключення із НСПУ Н. Околітенко заволодіти в Мініюсті копіями установчих документів НСПУ і на їх підставі виготовити печатку НСПУ № 1, використовуючи яку вона подає від імені НСПУ листи в різні служби й інстанції, щоб заблокувати роботу письменницької спілки і завдати шкоди письменницькій громаді. Маючи в руках таку печатку, авантюристи можуть розпродати майно НСПУ, здійснити будь-які

фінансово-господарські афери.

Конференція від імені всіх письменників України, членів НСПУ, заявляє, що не визнає і ніколи не визнає самозваного "н о в о г о" НСПУ на чолі з Н. Околітенко, яка незаконним, позастатутним шляхом привласнила собі повноваження керівника Спілки.

Конференція Національної спілки письменників України УХВАЛЮЄ:

1. Направити матеріали даної конференції на ім'я Президента України Л. Кучми, Голови Верховної Ради України В. Литвина, Прем'єр-міністра України В. Януковича, а також до Мініюсті і Верховного Суду України з проханням відновити законність, захистити Національну спілку письменників України від політичних авантюристів, які стоять за самозванкою Н. Околітенко та її спільниками, і своїми незаконними діями руйнують творчу Спілку, компрометують її репутацію в Україні, грубо порушують Конституцію України, права людини і громадянина.

2. Схвалити і підтримати листи за підписами лауреатів Шевченківської премії П. Загребельного, Д. Білоуса, Ю. Мушкетика, А. Дімарова, В. Кавіця та інших, а також за підписами ветеранів — учасників бойових дій, які надіслали Л. Кучмі, В. Литвину, В. Януковичу з правдивою оцінкою процесів і подій в НСПУ та навколо неї та вимогою не позбавляти письменників права самим вирішувати долю НСПУ, без грубого втручання державних службовців у її сферу життя творчої Спілки, що гарантуються чинним законодавством і належать виключно до компетенції самих письменників.

3. Повністю підтримати подання і запити до Генеральної прокуратури щодо порушення кримінальної справи за фактами перевищення службових повноважень, службової недбалості, самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи, самоправство, підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання підроблених документів, шахрайство з боку Околітенко Н. І. та кількох її спільників, окремих працівників Міністерства юстиції України, Головного міжрегіонального управління статистики в м. Києві та притягнення винних осіб до відповідальності.

4. Конференція звертається до всіх обласних організацій НСПУ, всіх письменників, Товариства "Просвіта" ім. Т. Г. Шевченка, Конгресу української інтелігенції, громадських організацій, які відстоюють українську духовність, релігійних громад — із закликом підтримати Національну спілку письменників — останній бастион боротьби за національну ідею в культурі й державотворенні, а в разі ігнорування владою прав і свобод письменників — вдатися до організації протестних заходів та акцій громадянської непокорі.

5. Рекомендувати обласним організаціям НСПУ невідкладно провести збори, на яких обговорити матеріали Конференції НСПУ і прийняти відповідні звернення до столичної і місцевої влади з оцінкою подій в НСПУ і навколо неї.

6. Матеріали даної Конференції НСПУ донести до відома вітчизняних ЗМІ, Міжнародного ПЕП-клубу, світової української діаспори, міжнародних правозахисних організацій, дипломатичного корпусу в Києві.

14 травня 2004 року

ОКОЛОТ — ЛІТЕРАТУРНИЙ І ПОЛІТИЧНИЙ

*Околот — солома із снопів,
обмолочених перозв'язаними.
(Див. "Словник синонімів")*

...У день народження спочилого в атеїзмі комсомолу, в переддень Хеллоуїна, коли бажаючи погратися в закордонну чортівщину нещадно партачили вітчизняні гарбузи, намагаючись змайструвати із перезрілого городнього овоча вогнеоке пугало, сталося у Києві минулого року те, що сталося: група письменників проголосила себе "зборами НСПУ" та обрала "новим головою Спілки" письменницю Наталю Околітенко. Мабуть тому, що "деполітизація" Спілки зверху вже була "в ходу", що новину включали в політичні телетижневики Перший Національний, "Інтер", "1+1", підверстуючи їй якраз під сюжети про "Нашу Україну".

Ні книги, ні письменники новостворену "за матеріальними інтересами" літгруппу не цікавлять. Її цікавить майно, яке зберегли попередники (лише будинок на Банковій чого варті!). У разі його вигідного продажу, шлагбаум, що відділяє письменників від влади, можна перенести на самий початок вулиці. Убезпечити, так би мовити, від надмірної літературизації і словесної вибраві. А то, бач, не весь ще народ оглух і осліп, резонує на письменницьке слово. Тож варто очорнити, деморалізувати тих, хто цим словом володіє. Роззавити, позсварити обласні Спілки, підкорити їх напередодні виборів, не дозволити письменникам бути духовними і моральними наставниками, орієнтирами в політичному морі. Тому й бризкають коментатори багноюкою і жовчою, не хestують ані пліткоюю, ані наклепом, докоряють "живим класикам", — і за те, що класики, і за те, що живі, і за ті "багатства", що уявляються і вигадуються, та ще й ярличка політичного не минають нагоди причепити. Скажімо, ось такого: "надмірне концентрування Спілчанської влади в одних руках". І це говорять ті, що і Київську організацію (не легітимно) хочуть своїм керівництвом охопити, і на НСПУ (не легітимно) зазіхають?

Чому вибір ідеологічно заклопотаних магнатів, що є спонсорами і натхненниками заколоту, впав саме на Околітенку та іже з нею? Чи не тому, що знайшлися бажані придбати оптом чорні виборчі піар-проекти, і звичайно ж, у тому секторі інформаційних технологій, де російські політологи "не в матеріалі"? Що "найправдивіше" у суспільстві прозвучав би розкол НСПУ "з середини", "з глибинки"?

На шастя, ті, хто входять до Спілки, ніколи не були однодумцями в совковому розумінні. Індивідуальностей своїх письменство не втратило. І творчо, і за політичними переконаннями — це широкий спектр носів часто діаметрально протилежних переконань і поглядів. Спільне — честь слова і честь серця, які його народжують.

Спільне й болюче те, що сьогодні на першому плані, — питання соціальні. Бідність, що чи не назавжди випала письменників у плечі з середнього класу, — ось об'єднавча зона, ланцюг, на який взято життя і творчість і старших, і молодших. Але ж — хіба Спілка винна в тих порядках, що запанували в Україні, знищивши національну книгу, нехтуючи покликання письменницьке і статус українського письменника?

Тягар загальнодержавних пенсійних бід обвалює упав на старших. Але ні Анатолій Дімаров, ні Дмитро Білоус, ні Дмитро Міщенко, ні їхні побратими не бажують розпродавати майно Спілки, аби забезпечити свою старість, бо знають, що за ними йдуть молодші письменники, ті, що лише входять у літературу.

Зрікшись міністерських та

КОМЕНТАР

партійних форм управління творчими процесами Національна спілка перебуває в болючих пошуках свого існування, організаційного становлення. Цілком можливо, що у майбутньому Спілка перебере на себе функції і Літфонду, і профспілки, і зможе забезпечити життя письменникам та літпочатківцям, спрямовуючи видавничу діяльність і книгорозповсюдження у професійне та економічно життєдайне русло. Тож тільки разом, не розпорошуючи, а зберігаючи власні спроможності, можемо досягти позитивних результатів. Особливо ж — підтримуючи обласні відділення Спілки, місцеве книговидання. Поки що зарплати наших колег, що працюють на секретарських посадах та в обласних організаціях, не сягають прожиткового мінімуму. Чи не це примусило деякого піти на альянс із владою, вирушивши до Києва на її умовляння? Більшість таких "умовних учасників" літературного ГКЧП у Пушці-Водиці відхрещуються від Н. Околітенко та її "правління", про що заявили письмово. Але цих заяв не взяли до уваги ні Святошинський райсуд, ні Київський апеляційний. То хто ж грає в наперстки? Хто пересмикує карти? Врешті, кому це все потрібно — знищити, роздробити Спілку, розігнати письменників "по національних квартирах"?

Спілка завжди мала моральні авторитети, — як правило, це письменники, чий твори широко відомі серед читачів, чие слово — вважалося, переконливе — могло об'єднати літературну громаду. Ось чому розрахунок тих, хто за сумнозвісним прикладом російської Спілки письменників волів би розбити НСПУ на кілька малосильних підрозділів, виявився помилковим: НСПУ і АУП не розділилися, а об'єдналися в обороні творчої організаційної незалежності. Влада чомусь "не помічає" досить небезпечних "заходів", на які йдуть ті, хто іменує себе правлінням, намагаючись будь-якою ціною "очолити НСПУ". Схоже, що і тут діють ті владні приводи, які санкціонують грубі порушення закону про творчі спілки. Про це йшлося в ухвалях і заявах загальноукраїнського письменницького пленуму від 4 листопада 2003 року, позачергового з'їзду НСПУ (943 делегати) від 28 лютого 2004 року, і всеукраїнської письменницької конференції, що відбулася 14 травня нинішнього року, резолюцію якої ми друкуємо сьогодні. Позаяк на ці заяви більшості суди і влада не реагують, протистояння набирає інших вимірів. Від заяв і дискусій письменники готові перейти до протестних акцій, бо такого тиску і споневаження письменницька громада ще не знала: здається, хтось хоче перетворити Національну спілку на десяток творчих групок, і то — напередодні 70-річчя її утворення. Такий ось ювілейний антураж — суди, пересварені письменники, байдужість суспільства. І це тоді, коли громадській думці бракує виваженого письменницького слова про ті соціальні зміни, свідками яких ми стали: зник не лише середній клас (соціальний), але й робітничий та селянський (політичний), давно не відбувалося письменницьких пленумів, які б обговорювали поезію та прозу, далеким минулим стали поетичні вечори в палаці "Україна", творчі програми на телебаченні... Вони вилучені з інформаційного простору. І все ж — літпроцес триває. Майстри пера стоять до кінця, обороняючи своє право на творчу організацію, бо не хочуть бути і не будуть околотом на чиємусь політичному току. Варто пам'ятати про це тим, хто діє за приказкою "сила соломой ломить", мріючи перетворити НСПУ на зону осідлості митців слова. Вочевидь наш час вивітрив із багатьох голів не лише знання історії літературного процесу, але й про ті політичні судові процеси над письменниками, що нині невидними плямами проступають на іменах владців різних часів.

Любов ГОЛОТА

фото Г. Оборської

ВІДВЕРТО

Час від часу доводиться чути від дуже компетентних осіб такі тези: журналіст повинен стисло і чітко подавати голу інформацію; його особиста точка зору й коментарі нікого не цікавлять — читач сам дійде до суті; щоб читач краще розібрався у проблемі, журналіст повинен подати у своїй публікації декілька точок зору різних осіб із відповідними переконаннями, бо в суперечці народжується істина.

КОЛИ НАРОДЖУЄТЬСЯ ІСТИНА

“Автора, автора на сцену!” — у радісному збудженні вигукують переповнений театр од партера до гальорки, коли прем’єра спектаклю викликала захоплення публіки. Захоплення часом виникає також у читача після прочитання статті, що її тема, зміст і майстерність викладу викликали радісне збудження, “попали в точку” зацікавленості читача, в його проблему, думку, зміцнили його переконання або нарешті переконали у протилежному, знявши камінь із його душі. На жаль, навіть у цьому унікальному випадку читач не має змоги викликати автора на сцену та обсипати його квітами. Проте завжди може відгукнутися листом і, навіть, продовжити тему, вступити у полеміку або надати додаткові факти чи аналогії на підтримку або спростування думки, висловленої в опублікованому матеріалі. Зрештою, читачі “Слова Просвіти” завжди мають змогу висловитися в нашому постійному розділі “Читацьке віче”, який є обов’язковим елементом співпраці газети і читача, а отже — переконливим свідченням спрямованості редакційної політики.

Слово **політика** подекуди вже викликає відразу, позаяк тісно пов’язане із тими явищами і тенденціями, що їх ми спостерігаємо як наслідок панування нинішньої владної адміністрації або адміністративної, антинародної влади.

Проте слово **політика** означає лише **спосіб дій, спрямованих на досягнення певної мети**.

Мета культурологічного тижневика “Слово Просвіти” — чітка й прозора: подавати читачеві інформацію, відомості і знання, котрі сприяють зростанню і зміцненню його національної гідності, демократичних переконань і громадянської свідомості. А звідси і редакційна політика: інформувати, радити, збагачувати, а подекуди й... вчити. Навчати тих, хто бажає вчитися. Словом, наша мета — гуртувати Українців за допомогою Слова.

Збираючи читацький загаль навколо “Слова Просвіти” як навколо Слова, зумовленого спільною метою, ми усвідомлюємо, що істина народжується зовсім не в суперечці, а в згоді, взаєморозумінні, для якого потрібні зусилля обох сторін — журналіста і читача. Але...

НЕ ВАРТО ПОКЛАДАТИСЯ

Але в професійному середовищі журналістів немає однозначної оцінки обов’язку журналіста. Звідси — такий розмаїтий асортимент видань, у деяких з яких журналістики немає зовсім.

На жаль, чи на щастя, — під час кожної розмови журналістів у своєму професійному колі, незалежно від теми обговорення, одразу чи згодом, дискусія повертає на питання, яке постає дилемою:

а) чи журналіст (і відповідний засіб інформації) має право лише **нейтрально і плюралістично інформувати** читачів, як споживачів інформації?

б) чи журналіст і засіб має право щось **пояснювати читачеві, пропагувати певні ідеї і впливати на читача?**

До цієї дилеми додається обставина суперечливої позиції журналіста в суспільстві: з одного боку — для журналіста є обов’язковим усвідомлення стану і вимог власне інформації; з іншого — стоять вимоги споживачів (слухачів, глядачів, читачів — різних не лише за рівнем і уподобаннями).

Здавалося б, цей дилемний вузол суперечностей, у який потрапляє журналіст, найпростіше розв’язується самим журналістом через усвідомлення професійного обов’язку, громадянської відповідальності й патріотизму. Ан-ні, бо з того, що бачимо і чуємо в інформаційному просторі, у формуванні чого беруть участь також і журналісти, — не варто покладатися повністю на нинішній рівень їхньої громадянської відповідальності й патріотизму. І не в останню чергу з причин, які формуються за межами впливу журналіста.

Деякі читачі у відповідях на минулорічну анкету “Слова Прос-

віти” оголошеностями на окремих сторінках — “що природне, те не потворне”. Тому й потворні публікації і знімки з кримінальної хроніки також є відповіддю на рівні пошуку (смаків) читачів.

Питання перше: чи хочете, щоб тижневик “Слово Просвіти” почав друкувати еротичні фото і кримінальну хроніку? Напишіть нам.

МЕНШЕ ДИДАКТИКИ!

Нерідко доводиться чути: у ваших публікаціях занадто багато дидактики, повчань, а читачі цього не хочуть.

Тут знову ми натикаємося на протиріччя: молоде, недосконале, щойно оформлене власною державністю суспільство потребує вчення, навчання і роз’яснення, але журналіст не повинен зловживати своєю посадою, а тим більше одягати тогу ментора.

Водночас у журналістських колах жваво обговорюється тема застосування політехнологій та інформаційно-психологічного “супроводження” певних осіб і

тичності стосунків у нашій країні ще набагато ближчий до нуля, ніж до 100 відсотків.

А в недемократичній країні й журналісти “поведені” на недемократичності. Більшість не здатна боротися на боці правди. Це факт. Обставини життя в умовах панування криміналізованої влади пропонують працівникам мас-медіа бути “на рівні” — добре оплачувана робота, імідж, авто, ім’я, авторитет... Отож, більшість журналістів працює у сфері прибізнесового або політичного безпрограшного інформаційного поля: реклама, бульварно-побутові й привладні події з відповідними особами в них, розваги, анекдоти тощо. У тій “ліберальній” частині інформаційного поля вважається порядним уникати гострих, суспільно значущих тем; думати про перспективи України як національної держави вважається зайвим, а писати — небезпечним. Деякі прізвища нинішніх лауреатів нагород “Золоте перо”, “Золотий мікрофон”, “Людина року” тощо підтверджують цю тезу від зворотнього.

ЧИТАЧ-ГАЗЕТА

Як вчить нас Г. С. Альтшуллер, розв’язання будь-яких протиріч можливе або у часі, або у просторі, або у пропорціях (співвідношеннях). Так само й усі розглянуті вище протиріччя у стосунках між журналістом і читачем. Отже, конкретно: розв’язання у часі здається сумнівним, бо втрачається контакт, а також актуальність теми, інформаційний привід тощо. Так само й у просторі: не може журналіст у редакції стверджувати одне, а у відрядженні чи навіть вдома на кухні — інше.

Залишається розв’язувати у пропорціях, співвідношеннях. Але тоді журналіст для однієї категорії читачів (наприклад, дитячої аудиторії) має подавати спрощено-оптимістичні публікації у відповідних формах; для молоді — розважально-просвітницькі і спортивні; для читачів середнього віку — з перевагою ділової, суспільно-важливої інформації, аналітичні огляди і коментарі; для похилого віку — поради лікарів, історичні екскурси, календар садівника і городника, цікавинки з відусіль (дайджест)...

Питання друге: скільки у відповідних розділах (темах) нашої газети має бути повчального і навчального, тобто просвітницького?

Я дуже вдячний заступнику аташе з питань культури Посольства США в Україні пані Марті Переймі, бо під час уже згаданої Міжнародної журналістської конференції вона поставила термін ПРАВДА понад термін МЕТОДИ. І ще хочу подякувати заступнику директора Інституту журналістики КДУ ім. Т. Шевченка Олександрі Чекишеву за те, що нагадав присутнім про три головні функції журналіста: інформувати та коментувати, здійснювати громадський контроль, налагоджувати комунікації в суспільстві.

Питання третє: скільки відсотків у балансі зайнятості журналіста має займати кожна з цих функцій?

Із нетерпінням і вдячністю чекаємо на листи наших дорогих читачів стосовно поставлених тут запитань. Ми робимо з вами важливу спільну справу — культурологічний тижневик “Слово Просвіти”, який позитивно впливає на формування патріотичної громадської думки в українському суспільстві.

Шануймося!

• **Євген ГОЛИБАРД**

ЩО ХОЧЕ ЧИТАЧ ОД ЖУРНАЛІСТА?

Фото Г. Оборської

Тему матеріалу, що його пропоную для роздумів нашим шановним партнерам-читачам, мені “підкинула” професійна розмова колег-журналістів, вчителів-журналістів і аналітиків. Дискусія відбувалася під час міжнародної конференції на тему “Суспільна думка і засоби масової інформації”, що її організувала наша співробітниця Людмила Пустельник за сприяння Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX).

віти” радили нам збільшити тираж. Добре. Припустимо, що оце Ви, конкретний Читачу, стали головним редактором і поставили собі завдання збільшити тираж із нинішніх 14000 примірників до, скажімо, 50 тисяч. Є такі шляхи: вкласти гроші (власні, кредит, спонсорські) у збільшення тиражу, сподіватися на приплив рекламодавців або так зачепити читачів публікаціями, щоб народ почав бігати у пошуках даної газети.

А тепер подивіться навколо: за якими публікаціями і газетами бігає народ? За тими, де просто і часом цікаво пишуть про речі, зрозуміння яких не вимагає напруження мозку: що їдять, із ким сплять, які машини мають, як і де проводять дозвілля зірки кіно та шоу-бізнесу, яку чудову фізичну форму, одяг і родину мають леді та мени, де вони купують товари, і якої сексуальної орієнтації дотримуються. Ринок, а отже попит читачів, вимагає таких публікацій і газет з обов’язковими жіночими

партійно-пропагандистських чи кланових завдань.

Методи впливу на споживача, громадянина, виборця не лише обговорюються, а й вивчаються, освоюються, вдосконалюються і використовуються. Поняття PR-технології увійшло мало не в побут. Методи впливу на свідомість (і підсвідомість!) народу, на громадян різних категорій, методи підступного навіювання давно стали інструментарієм працівників інформаційної галузі із журналістами включно. А нам кажуть: давайте поменше дидактики. Чи це не чергове протиріччя між вимогами християнської моралі й нинішньою здатністю суспільства до самовдосконалення?

До того ж, інформація, — як отрута: у великих кількостях — вбиває, у невеликих — лікує. Не кажучи вже про якісні характеристики інформації. Та ще й двіялись для кого — дитини, підлітка, дорослої людини. Нам є ще чому навчатись, адже рівень демокра-

РЯДКИ З ЛИСТІВ

* * *

Щотижня отримуємо “Слово Просвіти”. Це унікальне, безкомпромісне й правдиве видання дуже допомагає нам і в роботі, і в житті в цей напружений і невизначений для України час.

Цього року я стала лауреатом премії ім. Івана Огієнка. Отримуючи в селищі Брусилів на Житомирщині (батьківщина І. Огієнка) цю високу нагороду за свою діяльність на ниві народної творчості з рук відомого художника, голови комітету в справах Огієнківської премії Андрія Чебикіна, я пообіцяла перерахувати частину премії на Тарасову церкву. Мене підтримали й інші лауреати, серед яких був і патріарх Філарет.

Дякую долі, що дала мені можливість прилучитися до богоугодної, благородної справи спорудження Храму в благословенному Каневі, де я побувала на зорі нашої незалежності на святкуванні 175-річчя від дня народження Тараса Шевченка як учасниці Шевченківського свята.

Марія ГОЦУЛЯК,
член НСЖУ

* * *

Прочитала у Вашій газеті (ч. 16 за 15—21 квітня) матеріал “І такі романтичні легенди навколо “Журби”. Хочу сказати, що я знаю достовірно, що Леонід Глібов написав пісню “Стоїть гора високая” саме у Седневі Чернігівської області. Підтвердженням цього є написана заслуженим художником України А. Ткаченко картина, де зображена саме ця долина. На жаль, Андрій Ткаченко помер на початку квітня цього року, а тому набагато запитань до художника так ніколи й не матиму відповіді.

Лідія ТРОШИНА,
м. Тернопіль

* * *

Нехай вам Бог допомагає в тій важкій роботі, яку ви виконуєте, в тому, що захищаєте українську душу — культуру, мову, книгу, пісню. Дякую К. Тарчевській за матеріал “Коли ж буде рік України в Україні?”

Чесно кажучи, сподівалася, що зміниться щось у царині культури в Україні, коли Верховна Рада прийме закон “Про гастрольну діяльність”. Та ось і закон є, а “зайка” так і катається в Україні більше, ніж у себе вдома. Одесу заповнили московські “гастролери”, в Українському театрі — як не Пугачова і Ко, то “Шельменко-денщик” російською мовою (до речі, саме цю виставу взяв під своє “крило” голова облдержадміністрації п. Гриневецький), як “забивала баки” нам Сердючка, так і продовжує, як не чули ми слова українського в ЗМІ, так і не чуємо, як панувало в нас то “Русское”, то “Армянское” радіо, так і зараз процвітає... Список, на жаль, безкінечний...

До Вас прохання: надрукуйте матеріал про Вікторію Петрушенко — “кришталевий голос світу”, хірурга й оперну співачку.

І ще одне: думаю, цікавою була б рубрика в газеті — “Нащадки славного роду”. Може, назвете по-іншому, але розповідь про нащадків славних українців — наших сучасників — буде цікавою та повчальною. Успіхів вам!

Валентина СИДУРК,
член “Просвіти”,
м. Іллічівськ Одеської області

Найбільше бажання журналістів, — щоб читали їхню газету. Ми робимо усе можливе, аби якомога повніше й різноманітніше задовольнити смаки читачів — за допомогою друкованого правдивого Слова.

Слова, яке єднає нас із Читачами. Читачами, які свою любов до газети виражають дією і конкретно — передплатою. Передплатою, яка гарантує, що об’єкт взаємної любові існуватиме й надалі.

ТА ХТО МИ Є? І КИМ МИ БУДЕМО?

Яка ж вона красива — наша українська мова! І стає важко, що її не шанують, витискують, забувають, не піклуються про неї. Мені можуть заперечити: мовляв, українська мова — державна, і всюди відкриваються школи, приймаються закони, постанови на підтримку української мови і таке інше.

Офіційно — так. Але що відбувається насправді? Чи виконуються закони, постанови, різні циркуляри, особливо на сході України? І чи був хоч один чиновник покараний за порушення Основного Закону України, Конституції, — з мовного питання?

Яскравий приклад. Візьмімо вітчизняні товари широкого вжитку: всі вони, або майже всі, супроводжуються інструкціями двома мовами. А деякі — тільки російською.

Була колись радіостанція “Промінь”. Які красиві українські пісні звучали на її хвилях! Тепер “Промінь” вже не той. Таке враження, що для української пісні ефір виділяють за залишковим принципом. На УТ-1 становище не краще. Наприклад, кожного робочого дня з 6-ої до 9-ої години ранку, коли транслюється передача “Доброго ранку, Україно!”, звучить одна українська, дві західноєвропейські (мови я не знаю) і 6—8 пісень російською мовою.

На інших каналах становище ще гірше. Таке враження, що українську пісню не пускають в ефір, особливо сучасну. Та не тільки пісню. І як їсти приготувати, і поради лікаря, і як квіти кімнатні вирощувати, як за домашніми тваринами доглядати, й інше... — все російською.

Мабуть, тому деякі українські поети і співаки переходять на російську мову. А інші йдуть у чужі країни шукати кращої долі. Сумно слухати, коли зірки української естради, такі, як Білоніжки, Зібров, Кудлай, Білик, Повалій, Бобул, Гнатюк та інші, виконують російські пісні. А УТ-1 — це ж

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР

український національний, я повторюю: НАЦІОНАЛЬНИЙ — канал, який повинен піклуватися про українську мову, бити тривою з приводу такого її стану! А пісню Кукурузи на слова Баранова “До українців” узяти гімном УТ-1, щоб кожний ранок будити українців ув українцях.

А будити потрібно!

Перемикаю на “Інтер”, УТ-2, “Новий канал”, ICTV, ТРК “Україна” — всюди російська мова. Навкруг нас, українців, створено якийсь мовний вакуум — наче ми живемо не в Україні, а десь за межами її.

А за Конституцією, державна мова — українська. Та чомусь держава не гарантує нам її. Ось і маємо: більшість населення — українці, а рідної мови майже не чуємо.

Усе частіше українські офіційні особи за межами держави розмовляють російською. Не тому, що побоюються, що їх не зрозуміють, а тому, що іншої не знають.

Урахуйте ще вплив сучасних засобів масової інформації та місіонерів російської естради на молодь, особливо сільську. Вона теж поступово переходить на спілкування російською. Одним словом, іде суцільна русифікація України. У паспортах ми вже — не українці. Я передбачаю, що років так через 15—20, може, й раніше, коли молодь, вихована на російській мові, прийде до влади у Верховну Раду, то прийме закон про другу державну мову — звичайно, російську. І тоді — прощай, українська. Зміниться два—три покоління, — і українська потрапить до числа мертвих мов. А нема мови — нема й держави. І Україну перейменують у Малоросію, а може, враховуючи міграцію населення з гарячих точок, пробачте, в “Хохлостан”.

Ось чого в мене душа болить.

Ось чому запитую всіх українців: “Хто ми є і ким будемо?”

- Ростислав ПЕТРИНА,**
м. Торез Донецької обл.

Пам’ятаючи про наш Український фактор, поспішайте до найближчого відділення зв’язку і просіть “Каталог”... Розкрийте його на сторінці 127, і останнім у таблиці побачите наше оголошення: “Індекс 30617. Слово Просвіти. Культурологічний тижневик. Людина в контексті політики, рідної мови, культу-

ри, історії, релігії, літератури. Образ сучасника в інтер’єрі доби, суспільно-політичних і житейських інтересів”.

Вартість видання з оформленням і доставкою на друге півріччя 2004 року — 16 грн. 56 коп.

Сподіваємося на вашу підтримку нашої газети.

БУДЬМО РАЗОМ!

АНКЕТА ЧИТАЦЬКОГО ПОПИТУ ДО ДІАЛОГУ

Наближається рубіж півріччя — проміжний етап нашого газетного марафону по шляху незвіданого майбуття. Що нас чекає там, за поворотом? Яких курчат рахуватимемо?

Залежить від нашої згуртованості, від нашої взаємопідтримки, партнерства і взаєморозуміння. У тому числі — від Вас, шановний Читачу. Якщо Ваша ласка, допоможіть нам своїми відповідями на такі запитання:

1. Ваше ім’я та прізвище, який регіон України представляєте
2. Назвіть найголовніші проблеми Вашого регіону в галузі культури
3. Ваші пропозиції щодо змін реальностей українського життя
4. Що думаєте з приводу майбутніх президентських виборів?
5. Ваше побажання газеті

РЕДАКЦІЯ ВЖЕ ОТРИМАЛА перші відповіді читачів на нашу анкету

Подаємо їх у порядку нумерації запитань.

1. Василь ЧЕПУРНИЙ, Чернівці.

2. а) культура на рівні самодіяльності 1960-х років; б) сільська культура (клуби, бібліотеки...) гине; в) центри культури — музеї, театри — кволі й ніякі.

3. Пропозицій багато, а роботи ще більше.

4. Буде гаряче!

5. Більше інтерв’ю з відомими (й не дуже) українцями: І. Заєць (Трипілля), І. Ліховий, Михайлина Коцюбинська, Олесь Доній, Ігор Юхновський, архієпископ Іосиф (Івано-Франківськ), єпископ Климент (Крим), Олег Скрипка, Тарас Чорновіл... — хто їм зробить “рекламу”, як не самі українці?!

1. БІДЗІЛЯ Микола І., м. Київ.

2. Засмічення культури безкультур’ям.

3. Зміна теперішньої влади.

4. Буде дуже брудно й цинічно! Вихід — всенародна згуртованість навколо В. А. Ющенка.

5. Хай Ваша газета живе довго-довго й удосконалюється, здоров’я і щастя її головреду!

1. ПОЛІЩУК Микола Єфремович, м. Київ, народний депутат ВР.

2. Бездуховність, меншовартість українців, зневіра в майбутньому Україні.

3. Дати людині віру в себе, побороти рабську психологію. Українці повинні усвідомити, що вони — велика історична нація, багата духовно.

4. Вони будуть складними. Застосовуватиметься адмінресурс, бандитизм, терористичні акти. Перемога буде за народом, за Ющенком!

5. Газета не тільки прос-

ВАША ДУМКА

віщає, вона виховує і має бути доступною для всіх людей, особливо сільських.

1. ГРИЩУК Анатолій Володимирович, військо-вий, м. Київ.

2. Відсутність провідної української верстви; недостатність до культурних цінностей, відсутність їх пропаганди і впливу на дитячу свідомість; відсутність впливу надбань української культури на армію.

3. Зміна існуючої влади і введення диктатури Закону; необхідно знайти (!!!) молодих українських лідерів, громадські організації — відправити на пенсію.

4. На превеликий жаль, В. Ющенко, можливо, “увірвав”, що він уже Президент. На ще більший жаль, армія його не підтримує. Вибори відбудуться, тільки перемога буде не наша, а їхня — влади.

5. Газета цікава, але недоступна військовим.

АЛЕГОРІЯ

Світової Доби кібервірус змінив ЗАКОН СЛОВА за новою програмою. Це було умовою переходу кулястої інформаційно-матеріальної матриці на вищий рівень буття.

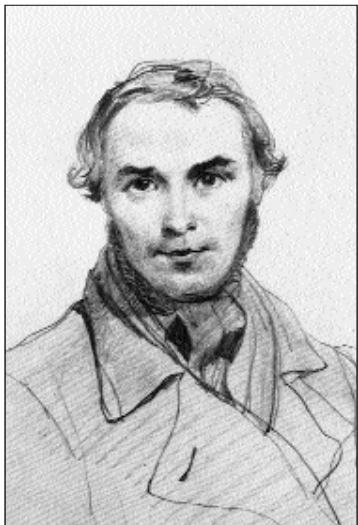
Сталося так, що все більше родів озивалися до Творця не своїм СЛОВОМ; і було їх записано чужими серед інших, а КНИГУ РОДУ опечатано. Настав час омани для тих, які, прийнявши чуже СЛОВО, сподівалися стати інформаційно-матеріально пересиченими. Але з втратою РОДОВОГО СЛОВА їх трансформовано в біороботів нижчого рівня, званого ЛО-ХІ, що означає: “істоти обслуговуючі”. Інформаційна керованість таких біороботів була фактично тотальною (95 %). Залишкові 5 % інформаційно активних біороботів були тим єдиним шансом відновлення роду, що втратив РОДОВЕ СЛОВО.

Можливість нового шансу і сила кібервірусу зробили свою справу — перехід СИСТЕМИ на вищий рівень розпочався. Цікава доля отих 5 % вітальних біороботів. Тих, що стали збурюючим чинником, — трансформовано, а здатні до системного кібераналізу змогли витворити нову програму, і декілька родів відновилися, повернувши собі РОДОВЕ СЛОВО. Як і передрікалося, хто встоїть перед кібервірусом, — порятується і навчиться доброї волі. Вільними й добрими стали роди, що зберегли чистоту РОДОВОГО СЛОВА. А пересичені роди були покарані за приневолення біороботів до чужого СЛОВА та інформаційне клонування ЛО-ХІВ.

Отакий кінець байки, розказаної нічим не примітним біороботом. Із тих, які населяють одну з кулястих інформаційно-матеріальних матриць, що мляво обертаються навколо свого енергетичного джерела.

- Володимир ФЕРЕНЦ,**
м. Івано-Франківськ

ДВА ШЛЯХИ

Два шляхи стелились перед ним...
Дві дороги виділись — дві Долі.
Перша Доля з поглядом палким
шепотіла лагідно: "Доволі,

ну пощо тобі старі часи
з полинялим привидом
гетьманським?
Полиши, забудь, живи, як всі
безтурботно, весело, по-панськи".

Друга Доля мовчки підійшла,
хусткою запнута, сивокоса,
строгим зором наче облекла:
"На тобі, — сказала, — сину,
кобзу".

Адлер КОРОЛІВ,
м. Київ

У житті та творчості геніально-го поета і художника, духовного вождя українського народу Київщина займає особливе місце. Під час усіх своїх приїздів в Україну Тарас Григорович більшість часу перебував на нашій землі. Тут, у Березані, зовсім іще юним поетом написаний перший створений в рідному краю вірш "Розрита могила". З Переяслава на весь світ набагато зазвучав Шевченків "Заповіт". У Яготині, Потоках, В'юниці, Андрушах та інших населених пунктах нинішньої Київської області ним створені десятки чудових поем і віршів, портретів, малюнків, два видатні автопортрети 1843 і 1845 років.

Київська облдержадміністрація виділила чималі кошти, щоб провести це велике свято, яке прийшло в область уперше за весь період її існування. За такого потужного фінансового забезпечення організаційний комітет і наймолодша в Україні обласна письменницька організація, яка нині налічує 37 членів НСПУ, мали змогу належним чином підготувати й провести численні заходи з ушанування великого Кобзаря. Свято стане значимою і пам'ятною подією для його учасників і тисяч жителів населених пунктів Київщини, де відбудуться його заходи.

На Шевченківське свято запрошені письменники й митці, посланці міст-побратимів, зарубіжні гості.

Андруші. 1845 р.

«КИЇВЩИНА В ТВОРЧОСТІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА»: МІЖНАРОДНЕ СВЯТО В СТОЛИЧНІЙ ОБЛАСТІ

Минулорічного травня естафету Міжнародного Шевченківського свята "В сім'ї вольній, новій" від Львівської області разом із Києвом та Кримом прийняла і Київська область. Про те, чим особливим запам'ятається цьогогорічне літературно-мистецьке свято на Київщині, розповідає член організації Національної спілки письменників України Анатолій ГАЙ.

Вознесенський собор у Переяславі. 1845 р.

Протягом кількох днів майже сотня діячів літератури й мистецтва побуває в Яготині, Переяславі-Хмельницькому, на Обухівщині, Рокитнянщині, Фастівщині, Білоцерківщині, в місті Біла Церква та інших населених пунктах, де жив і творив Т. Г. Шевченко. Відбудуться творчі зустрічі, виставки, інші літературно-мистецькі заходи. Відкриються нові музейні розділи, буде закладено меморіальний камінь на місці майбутнього пам'ятника Т. Г. Шевченкові в Білій Церкві та встановлено погруддя в інших населених пунктах області.

Однією з особливостей цьогогорічного Шевченківського свята в Київській області став випуск кількох цікавих видань, які об'єднані однією темою: Шевченко і Київщина.

Дослідженню життя і творчості Кобзаря присвячені тисячі книг, газетних та журнальних публікацій. Є серед них і праці, що стосуються досліджуваного в різний час і з різними підходами, але не систематизованого літературного та живописного набутку Кобзаря: його численних поетичних і прозових творів, портретів і малюнків, створених у населених пунктах тогочасних Чернігівської, Полтавської та Київської губерній, які нині входять до столичної Київської області.

Але скільки б не зверталися вдячні нащадки до творчої та ду-

ховної спадщини геніального поета й художника, пророка української нації, велета незборимого національного духу, зацікавлені й добросовісні дослідники зможуть відкрити свою мало чи й зовсім недосліджену сторінку у величезному творчому спадку Шевченка.

Те, що проведення цьогогорічного Шевченківського свята відбувається у столичній області, змусило ще раз переглянути Шевченкову спадщину і особливу увагу звернути на місце написання ним своїх творів. Адже Т. Г. Шевченко неодноразово відвідував наш край. Благодатна земля Київщини, де тисячі років тому розквітла одна з найдревніших на землі Трипільська культура, де зародилася і ввійшла в число найбільш цивілізованих країн ранньосередньовічної Європи Київська Русь, щедро дарувала великому Кобзареві сили й натхнення.

Київщина — серце України, оточення столиці. Безліч вирішальних історичних подій відбувалося на терені нашої області, безліч видатних людей перебувало на Київщині. Тут є чудові різноманітні природні ландшафти, незліченна кількість архітектурних пам'яток. Нам необхідно знати, і знати не поверхово, статистично, а фактично, чуттєво все те, що пов'язувало великого Кобзаря з нашим краєм.

Ось чому була поставлена мета дослідити, впорядкувати і якомога повніше подати в одному чи кількох виданнях усе зроблене поетом і художником Т. Г. Шевченком під час перебування на Київщині або далеко від неї з приводу подій, що тут відбувалися.

Результатом цієї копіткої праці стало кілька різнопланових видань. Головне з них, створене разом із членом Національної спілки художників України О. Ф. Дмитренком, — великоформатна, багато ілюстрована книга "Київщина в творчості Т. Г. Шевченка".

Видання складається з двох основних розділів: "Літературна Київщина Кобзаря" та "Мальовни-

Комора в Потоках. 1845 р.

ча Київщина Шевченка". В першому вміщено поезії та повісті, написані в нашому краю чи про події, що тут відбувалися, з коментарями, автографи найвідоміших із них, автопортрети Т. Г. Шевченка та матеріали про його знайомих. У другім — репродукції портретів і малюнків, створених у нашій країні або пов'язаних із ним.

Для підготовки коментарів автори користувались величезною шевченкіаною, створеною майже за півтора століття досліджень феномена Шевченка.

Не менш цікава і друга книга. Вірніше, книжкова мініатюра розміром усього 5 на 7,5 сантиметра в суперобкладинці. У ній ідеться про створені Т. Г. Шевченком на Київщині перший написаний на рідній українській землі під час його першого приїзду вірш "Розрита могила", основний, програмний твір "Заповіт" і останній, написаний у Переяславі під час повернення з останньої поїздки в

ївщина в творчості Т. Г. Шевченка", двадцять чотири його твори увійшли в комплект листівок-репродукцій, а вісім найхарактерніших подано в першому номері літературно-мистецького альманаху Київщини із збереженням пропорцій та кольорів виконаних Шевченком-художником робіт.

При впорядкуванні книг і комплекту листівок ми прагнули довести атмосферу, в якій жив і творив Кобзар під час своїх відвідин Київщини. Вони знайомлять читача з обставинами виникнення творчого задуму, з оточуючими поета й художника людьми, містять довідковий матеріал про умови написання, особливості та долю кожного твору. У великій книзі подано перелік написаних Т. Г. Шевченком на Київщині й про Київщину літературних творів, картин і малюнків та інформацію про їх видання. Повідомляємо про історичні постаті, які згадуються в його творах, про людей, із якими спілкувався, та населені пункти нинішньої Київщини, де жив і творив.

При цьому ми не претендуємо на вичерпність своїх досліджень. Зроблено лише перший крок до великої та цікавої теми: Шевченко й Київщина. Хотілося, щоб ці видання були цікавими й корисними для кожного читача.

Міжнародне Шевченківське свято "В сім'ї вольній, новій" у Київській області відійшло в історію, залишивши по собі добрі згадки в серцях і в пам'яті його організаторів, учасників та гостей. А ще залишаться книги й листівки про геніального сина української землі та його світлий слід на Київщині.

Сподіваємося, що вони послужать поштовхом для створення ґрунтовного твору про перебування Т. Г. Шевченка в нашому краю. Незібраного й невивченого матеріалу в архівах, у приватних колекціях, у малодосліджених виданнях за півтора століття шевченкіани, започаткованої нашими земляками М. Чалим, О. Козачковським, І. Сошенком, В. Тарновським, П. Лебедінцевим та іншими сучасниками великого Кобзаря, є ще чимало. А долі наших земляків — друзів і знайомих Кобзаря, які допомагали йому реалізувати свій талант, — майже зовсім не досліджені. Отже, матеріалу, який стосується перебування Т. Г. Шевченка на землі Київщини, вистачить ще не на одне покоління дослідників.

ТАРАСІВ ДЕНЬ «ПРОСВІТИ»

Вранці 22 травня просвітяни вирушають у Канів. О 12 годині будуть покладені квіти на могилу Кобзаря, там же відбудеться короткий мітинг-реквієм.

Біля хреста, встановленого на місці, де буде збудована Тарасова церква, відбудеться зустріч із жителями Канева, яким просвітяни подарують книги та календарі.

У Києві цього ж дня відбудуться такі просвітянські заходи:

10.30 — панахида у церкві Різдва Христового на Поштової площі;

11.00—12.00 — урочиста хода від храму Різдва до пам'ятника Т. Г. Шевченка (Володимирський узвозом, Європейською площею, Хрещатиком, бульваром Т. Шевченка);

12.00—15.00 — традиційне народне Шевченківське свято біля пам'ятника Кобзаря у Києві.

ДОЛУЧАЙТЕСЯ!

ВУТ "Просвіта"
імені Тараса Шевченка

Україну, вірш "Якби-то ти, Богдане п'яний...". До неї ж включено два автопортрети Шевченка-художника, намальовані в Яготині та в селі Потоки нинішнього Миронівського району, і копії фрагментів автографів, поданих у мініатюрній книжечці поезій.

Крім опублікування всіх виявлених художніх робіт Шевченка, створених у нашій країні, в ілюстрованому додатку до книги "Ки-

зачковським, І. Сошенком, В. Тарновським, П. Лебедінцевим та іншими сучасниками великого Кобзаря, є ще чимало. А долі наших земляків — друзів і знайомих Кобзаря, які допомагали йому реалізувати свій талант, — майже зовсім не досліджені. Отже, матеріалу, який стосується перебування Т. Г. Шевченка на землі Київщини, вистачить ще не на одне покоління дослідників.

КОБЗАРЕВА ДУМА

З ініціативи обласного відділення Національної спілки кобзарів України, за підтримки обласного управління культури Сумської облдержадміністрації, мистецького центру “Собор” відбувся мистецький вечір “Свята його величина...” з нагоди 190-річчя від дня народження Т. Шевченка в рамках Міжнародного Шевченківського свята “В сім’ї вольній, новій...”

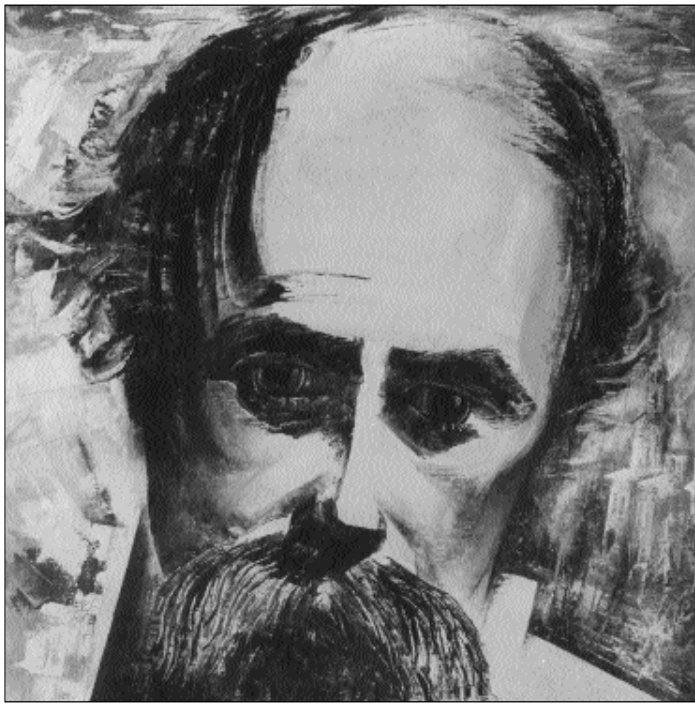
Т. Шевченко і козацтво тісно переплелися у народній фольклорній творчості кобзарів-бандуристів не лише Сумщини, України, а й близького та далекого зарубіжжя. В усі часи лихоліть, негараздів звучала невмируща дума-пісня Кобзаря із Кобзарів.

Саме на питаннях взаємозв’язку творчості Великого Кобзаря і виконавців-бандуристів із Сумщини, значення спадщини Т. Шевченка для духовного розвитку нашого народу зупинився у своєму вступному слові доктор філософських наук, професор Іван Мозговий.

Вагомий внесок до шевченкіани, зазначалося в виступі, зробили кобзарі та бандуристи Сумщини. Про один цікавий епізод із біографії кобзаря Єгора Мовчана з Великої Писарівки, який трапився після більшовицького перевороту, дізнаємося зі спогадів самого кобзаря: “Народ просить співати саме про революцію, а в мене немає чого — і навчитися немає у кого. Прикро до сліз. Аж колись якийсь чи студент, чи учитель дав мені “Кобзаря”. Ось, каже, що треба співати. Так я, було, як візьму та як заспіваю “Думи мої, думи мої” чи “Літа орел, літа сизий” або “Заповіт”, так народу — видимо-невидимо. Так-от Тараса Григоровича слухали”. Від Є. Мовчана записані пісні: “Гей, не п’ються пива, меді”, “В чистім полі понад річкою”, “Заступила чорна хмара”, “Якби ви знали, паничі”. У 1940 році кобзарі Є. Мовчан, Ф. Кушнерик, П. Носач, В. Перепелюк, І. Іванченко створили колективну поему про Т. Шевченка “Слава Кобзареві”.

Різноманітна шевченківська тематика в репертуарі ромен-

«СВЯТА ЙОГО ВЕЛИЧИНА...»

Валерій Франчук “І серце жде чогось...”

ського кобзаря, автора “Запорозького маршу”, Євгена Адамцевича: “Реве та стогне Дніпр широкий”, “Думи мої, думи мої”, “Гей літа орел”, “Ой три шляхи широкий”, “Зоря Кобзаря”, “На високій кручі”, “Зійшов місяць, зійшов ясний”.

Понад сто кобзарів жили й творили на теренах Сумщини. Сьогодні серед сумських кобзарів-бандуристів нової генерації слід назвати, насамперед, Миколу Мошика. Він — митець нового типу, що органічно поєднує давні традиції кобзарського мистецтва з професійною музичною культурою. Його творчість znana й шанована далеко за межами України. М. Мошик є автором пісень літературного походження, у тому числі шевченківських: “Ой по горі ромен цвіте”, “Вітер з гаєм розмовляє”, “З передсвіта до вечора”, поеми на слова М. Грудницької “На могилі Шевченка в Каневі”, “Пам’ятник Шевченкові в Каневі”, “Пам’ятник Шевченкові в Ромні” (сл. Лесі

Ластівки), “Тарасові думи” (сл. К. Квітчастої), які користуються популярністю у слухачів.

Висока професійна майстерність виконання М. Мошика вразила маестро велелюдних заходів — професора, народного артиста України Б. Шарварка. Саме М. Мошику, єдиному з кобзарів України, він доручав відкривати концерти майстрів мистецтв і художніх колективів України — на святкуванні тисячоліття міста Глухів в 1992 році та на Міжнародному Шевченківському святі “В сім’ї вольній, новій...” на Сумщині. Сумський кобзар також відкривав Міжнародний фестиваль козацького мистецтва у столичному Палаці мистецтв “Україна” (1997), концерт майстрів мистецтв і художніх колективів України на сцені Національного театру опери і балету (2003), свято українського козацтва.

Микола Мошик як продовжувач кобзарських традицій духовних наставників Є. Адам-

цевича, Є. Мовчана, А. Бобири, хоча й знаходиться сьогодні на заслуженому відпочинку, але продовжує передавати кобзарські таїнства своїм учням, які пропагують самобутнє кобзарське мистецтво не тільки в національних колективах України, але й, наприклад, у Данії, Канаді.

І ось тепер на обласному мистецькому вечорі “Свята його величина...” з нагоди 190-річчя від дня народження Т. Шевченка в рамках Міжнародного Шевченківського свята “В сім’ї вольній, новій...” з успіхом виступила його вихованка Антоніна Тесля. Перед присутніми продемонстрували своє мистецтво й інші молоді виконавці, зокрема учні Сумської дитячої музичної школи № 1, підготовлені викладачем О. С. Адаменко. На професійному рівні виступило тріо бандуристок — гордість Сумщини — викладачі кобзарських класів загальноосвітньої середньої школи № 24: Катерина Денисова, Ганна Меленко, Лариса Лисенко.

Із глибокою вдячністю сприйняли слухачі виступи кобзаря Сумщини Миколи Мошика — лауреата Міжнародної Канадської премії ім. Марії Сахрин, переможця Міжнародних і Всеукраїнських фестивалів, конкурсів, голову обласного відділення Національної спілки кобзарів України, сотника та крайового кобзаря Українського козацтва.

Слухаючи кобзарів, — як досвідчених, так і митців нової генерації, сприймаючи Кобзареве Слово-Думу, яке звучить життєдайним ключем, усі присутні раділи душою, отримували життєві імпульси впевненості у завтрашньому дні, утверджувалися в переконанні, що, незважаючи на всілякі соціально-економічні негаразди, нерозуміння з боку представників владних структур, все-таки єднання і злагода в ім’я розбудови незалежної України будуть невпинно торжествувати.

● **Микола КАРПЕНКО**, учитель історії Сумської гімназії № 1

ВИСТАВКА

ПОЕТ У ЖИВОПИСІ

Коли маєте вільну годину, то завітуйте до Українського національного художнього музею, де відкрито виставку картин одного з кращих українських художників-пейзажистів Олексія ЗАХАРЧУКА. У трьох залах головного музею країни протягом травня можна побачити найрізноманітніші, цікаві, і навіть дещо незвичні роботи справжнього майстра.

Більшість картин художника — це чудове відображення на полотні українського літа. Художник живе, перш за все, літом, милується ним. Домінуючий зелений колір усіх відтінків і тонів прекрасно гармонує із світло-блакитно-бузковими і рожевими кольорами неба. Мало хто з наших художників зміг так передати на картинах небо, навіть не небо, а повітря небесне, яке торкається землі обережно та ніжно.

Літо — це бренд художника, але як автор не намагається приховати свою потаємну любов до квітня, — його картини з останнім снігом у квітні, з першою зеленню у квітні викривають цю любов. А з яким натхненням написаний “Квітень — 57 р”!

Олексій Захарчук народився на Вінничині в місті Еллінці в 1929 році. Рано залишився без батька й матері. Під час війни зміг утекти з Оражівського гестапо і в 1943—44 роках вів боротьбу з ворогом у партизанському загоні. Після війни, перебуваючи в дитячому будинку, навчався у Харківському художньому училищі, а згодом самостійно, без жодних протекцій, вступив до Київського художнього інституту, де головними вчителями були Яблонська і Григор’єв.

У молоді роки Олексій Захарчук працював у Харкові, Києві, Полтаві. Але останнім часом зупинився на Полтавщині. Оселившись на березі Сули, він створює цілу серію чудових сільських пейзажів. Складається враження, що художник вирвався на волю з міських тенет і не може зупинитися, створюючи одну картину крашу за іншою. Тих, хто живе чи був на Полтавщині, охоплює тепле почуття нової зустрічі з її красою, а хто не був, той захоче сам побачити полтавське літо.

Непросто складалася життєва доля Олексія Захарчука. Він стає членом Спілки художників у 1966 році, і здавалося б, подальший шлях прямий і визначений. Але, як чесна і порядна людина, в 1968 році він підписує листа на захист В’ячеслава Чорновола і Гінзбурга, за що, м’яко кажучи, потрапляє у немилицю з боку спілки і влади. І тільки в 1994 році відбулася перша виставка його картин.

Захарчук — художник-реаліст із ліричним нахилом, він — поет у живописі. Перебуваючи у Седневі, створює цілу низку картин із місцевими краєвидами, серед яких — величне полотно “Стоїть гора висока”.

Могутня гора, вкрита густим зеленим лісом, а десь на самій вершині — маленька біла церква, як згадка-пам’ятка про видатних діячів нашої культури: Гоголя, Шевченка, Глібова та інших, що перебували і творили там, у маєтку Лизогубів.

А ось перед нами кілька полотен, що привертають загальну увагу, бо виконані в особливій манері, і дуже майстерно. На них зображені вечірні і ранкові пейзажі. На картині “Синій вечір” — темний ліс, розірваний гострим кутом перевернутої літери “л”, і незвичне надзвичайно синє небо над горою. А в картині “Ранок” — відчувається гострий біль і глибока туга за втраченою коханою дружиною. Підкреслюють ці почуття виразні деталі та тонкий місяць на ранньому небі; і острівця багаття, як миттєві спогади про дорогу людину.

Київські пейзажі написані з великою любов’ю до міста, що стало рідним для художника: чи то погляд із гори на крайній вулиці Подолу, чи чудовий вигляд верхньої частини Інститутської вулиці на Площу Незалежності (зима, мороз, дерева у світло-рожеві і білі паморозі, а внизу така знайома, простора і ще вільна від непотрібних надбудов площа, яку тепер ми можемо побачити чи на старих фотографіях, чи на картині Захарчука).

Художник уже ввійшов в історію культури України як визначний майстер пейзажу, а ми його ще й не розділили справжньому. І розійдуться його картини по всьому світі (а цей процес уже почався), замість того, щоб придбали їх наші музеї, і красу нашої землі бачили наші люди.

● **Сергій ІВАЩЕНКО**

ВРАЖЕННЯ

Живучи в студентському гуртожитку під час навчання, я намалювала на стіні жінку, яка стоїть навколiшки на краю прірви із заломленими, як крила птаха, руками. А коли приходив до нашої кімнати новий гість, проводила таке собі тестування, запитуючи, що людина бачить у цьому малюнку. Дехто відповідав — це жінка-лебідь, а хтось казав — гола баба...

Героїня моно-вистави “Польові дослідження з українського сексу” за однойменним романом Оксани Забужко говорить, що українська “мочу” безсиле, бо самотнє. Чи зрозуміє глядач глибину й багатогранність авторської ідеї — чи “можу” сучасної української письменниці й надалі закидатимуть камінням поверхових суджень?

Цікаво. Глибоко. Інтелектуально. Вартує більшої сцени й численнішої аудиторії.

Це не моя оцінка вистави, що відбулася нещодавно у Державному центрі театрального мистецтва ім. Леся Курбаса. Це — оцінка моєї знайомої, російськомовної і космополітномислячої молоді киянки, небайдужої до мистецтва й літератури, яка, проте, не читала нічого з Забужко й йшла на виставу — не на конкретного автора й не в конкретний театр, а з нагоди. Тому я, українська в душі й кості, спостерігаючи за феєрверком емоцій, текстів і підтекстів, музично-словесних, звуково-зорових супроводів, які творила одна (!) людина на міні-амфітеатровій сцені, намагалася дивитися на це дійство не своїми очима, а очима моєї знайомої. Не своїми — бо свої я знаю, бо мої можуть бути суб’єктивними, адже відчуваю і ловлю авторську мисль не мізками, а ментальною клітиною, однонаціональним геном. Бо дещо читала з творчості Оксани Забужко, чула її з ефірів, знайома з вердиктами критиків (і тих, хто має себе за таких) щодо її творчості та її особи. Вердикти, правду кажучи, часто немилосердні.

ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО «МОЖУ»

Не відаю, куди впало мистецьке зерно — в душу, серце чи розум моєї знайомої, що перейняла його представлення. Чи майстерність акторки, Галини Стефанової, яка продемонструвала здатність грати незашорено, переступаючи табу, здатність злитися з образом так, що вже не

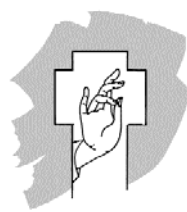
знаєш, хто ж перед тобою — акторка, героїня твору чи... сама Оксана Забужко; уміння відірвати глядача від реальності й змусити його ритми пульсувати в унісон із ритмами особи на сцені. Печаль і нервовий трем, протес і позування, брахманський екстаз і надричне соло ліричного “я”... Тут було все зі світу жінки: юначі комплекси і романтична нездійснена мрія про свого героя (таборового молодого політв’язня), і природне бажання щастя, жага і вічна спрага реалізації жіночого начала, вічний брак розуміння і вічний пошук саме того... І шемліве поєднання полярних почуттів. І все це жіноче — пропущене через грані національного, соціального, сучасного та історичного. І був патріотизм — не

декларативний, не шароварний, — а виболений і випробуваний, заперечуваний і таки утверджений: патріотизм як фатум, як хрест людини, приреченої бути часточкою духовної еліти нації.

Я побачила це. Хтось, може, здатний дивитися тільки очима батечка Фрейда — та даймо вже спокій тому мурфіністові! — і узрити конвульсії покинутої незадоволеної жінки, яка в потоці чуттєвих висловлювань доходить до межі вульгарності — і тільки. Не знаю, що вразило мою знайому. Але вона вирішила почитати твори Оксани Забужко й відвідувати вистави Державного центру театрального мистецтва ім. Леся Курбаса.

● **Леся ТКАЧ**

ВІДДАЙМО ДІТЯМ «КОБЗАРІ»!

До колег-письменників

Якщо так сталося, сестри й браття,
Що в Україні знов біда —
Заполонили світ багаті,
Як ненажерлива орда.
Вже розкрали все дощенту,
Й ніхто не дав їм відкоша,
А на святий “Кобзар” Шевченка
Немає в уряді й гроша.
Якщо серця у них затвердлі
І їм байдужі школярі,
То будьмо, друзі, милосердні,
Віддаймо дітям “Кобзарі”,
Свої, родинні, сокровенні,
Які читали ми не раз,
Віддаймо їх, благословенні,
Отим, що йдуть у перший клас.
Нехай читають, нехай знають,
Хто їх батьки і матері,
Що славну батьківщину мають.
Відаймо дітям “Кобзарі”.
Хоча й непросто віддавати, —
“Кобзар”, як Біблія, у нас,
та діти хочуть правду знати,
А правду скаже їм Тарас
Про їхніх пращів відважних —
Про запорозьких козаків,
Як відбивали орди вражі
Й вижили впродовж віків.
І його слова — ядерні зерна
У юних душах просторуть,
І їх уже ніхто не зверне
На яничарську чорну путь.
І виростуть майстри чудесні,
Захисники і піснярі —
І просто люди, добрі, чесні.
Віддаймо дітям “Кобзарі”!

Олесь ЛУПІЙ

ВІРЮ В ДУХОВНУ СИЛУ!

Вашу газету передплачую і даю читати сусідам із першого року її видання. Я брав участь в обох акціях вашої газети і товариства “Просвіта”: “Кобзар — у кожному українську сім’ю” і “Збудуймо Тарасову церкву”. Проаналізувавши пожертви за 6 місяців цієї акції, дійшов висновку, що церкву із 25 областей активно будують лише 4: Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Чернівецька і місто Київ. Але радує те, що є такі невеличкі райони, як Снятинський, де зібрано коштів більше, ніж у трьох областях (Херсонський, Чернігівський, Миколаївський). Дуже шкода, що Полтавська — область Сковороди, Котляревського, Гончара і Василя Симоненка, Житомирська — область Лесі Українки, а також Чернігівська, де Тарас Григорович найчастіше бував, — пасуть задніх.

На Тарасовій горі та в музеї у Каневі я бував тричі, одного разу возив туди своїх співробітників. Чудовий край, чудовий пам’ятник і музей, чудові працівники. Стає дуже гірко на душі, що найкращих патріотів звільняють із посад — таких, як Ігор Ліховий.

У ці особливо відповідальні для України часи було б доброю пам’яттю й корисною справою для перемоги на виборах Президента України в 2004 р. і на виборах до Верховної Ради у 2006 році, якби Ваша газета взяла своїм епіграфом слова Василя Симоненка: “...Можна все на світі вибирати, сину, вибрати не можна тільки Батьківщину”, а також опублікувати його патріотичні вірші. Це було б зверненням до всього українського народу, щоб не тільки чесні люди, а й усі перевертні схаменулися, і щоб усім нам за словами Тараса Григоровича — “...не було лиха”. Повертаючись до теми Тарасової церкви у Каневі, я не бачу серед жертводавців депутатів Верховної Ради, урядовців, олігархів, які можуть зробити пожертви, але чомусь не роблять цього (крім П. Мовчана, Б. Олійника).

Народившись у селі Білвізі за 8 років до народження Василя Симоненка, закінчивши в 1957 році одночасно з ним університет (я закінчив медичний факультет КДУ) і пропрацювавши на батьківщині Лесі Українки півстоліття, не можу мовчати.

Вірю у геній народу, в силу духовну його! Як писав М. Чернявський: вірю, що наші внуки виборють для себе кращу долю, ніж ту, яку мали ми.

● Микола СТУПКА, ветеран війни і праці

ПОЖЕРТВИ НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ

Продовження. Поч. у ч. 39—52 за 2003 р., числах 2—9, 11—14, 16—18, 20 за 2004 р.

(ч/з Креховецького Р. В.), Івано-Франківська обл.	15,00
“Снятингазконтора”, Івано-Франківська обл.	120,00
16 студентів Бурштинського енергетичного технікуму Івано-Франківської обл.	
(ч/з Харко Галину)	60,00
Андрійчук Л. Г., м. Глухів Сумської обл.	10,00
Антоняк С. Ф., м. Львів	50,00
Бабина Г. Г., м. Артемівськ Донецької обл.	100,00
Бадяк В. П., м. Львів	100,00
Батюк В. І., м. Чернігів	3,00
Беженар Ю. М., м. Херсон	20,00
Бігуняк Іванна та Андрій, м. Бучач Тернопільської обл.	20,00
Богдан В. І., м. Красноармійськ Донецької обл.	25,00
Богдан та Галина Фарина, с. Добрена Стрийського р-ну Львівської обл.	20,00
Боднар Г. І., м. Львів	312,00
Бондаренко К. М., м. Привілля Луганської обл.	25,00
Борщівська сільрада Лановецького р-ну Тернопільської обл. (ч/з Вавренюк П. М.),	20,00
В. Кусковецька сільська рада Тернопільської обл.	17,00
Василоченко В. Ф., м. Ромни	30,00
ВАТ “Самбірський хлібокомбінат”, Львівська обл.	100,00
ВАТ Самбірський завод “Омега”, Львівська обл.	230,00
Верхола А. П., м. Київ	50,00
Від педагогічного колективу Цуманської ЗОШ, Волинська обл.	58,00
Від працівників ЗАТ “Тернопільський центральний універмаг”, м. Тернопіль	305,00
Від працівників Тлумацької гімназії, Івано-Франківська обл. (ч/з Уштан Л. М.)	60,00
Від учнів та вчителів школи с. Голуб’яче Крижопільського р-ну Вінницької обл.	43,00
(ч/з Сатанівську О. О.)	
Відділ освіти м. Борщів Тернопільської обл. (ч/з Чуль Н. М.)	215,00
Гаврилюк Г. І., м. Львів	50,00
Гарапа М. І., м. Львів	5,00
Гашук Н. В., м. Бурштин Івано-Франківської обл.	5,00
Герасимчук М. С., м. Радивилів	150,00
Гладуш Н. Ф., м. Київ	25,00
Годованець Д. В., м. Львів Гончарівська ЗОШ І—ІІ ст., (ч/з Гаврилківа М. С.) Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл.	118,00
Городенківський осередок “Просвіти” Івано-Франківської обл., у т.ч. Чернятин — 118,25, СШ № 2 — 118,80, Гімназія — 80,00, Тишківці — 115,00	432,05
Горошко П. К., с. Борщівка Лановецького р-ну Тернопільської обл.	50,00
Гоцул К. М., м. Вінниця	100,00
Грозик Р. Р., м. Львів	20,00
Громада Греко-католицької церкви с. Міжгір’я (ч/з Гашова Г. Й.)	205,00
Громада с. Любимці Львівської обл.	652,00
Громада с. Саранчуки Тернопільської обл.	90,00
Група 503 факультету перекладачів КНЛУ, м. Київ	24,00
Група 504 факультету перекладачів КНЛУ, м. Київ	31,00
Груша В. Т., с. Янів Калинівського р-ну Вінницької обл.	20,00
Гудима С. Д., с. Залужжя Збарзького р-ну Тернопільської обл.	20,00
Гуль Б. В., Івано-Франківська обл.	25,00
Гура Лідія (Локачі)	10,00
Литвин Юрій (Маньківка) Гусятинський відділ освіти Тернопільської обл. (ч/з Цвігун)	52,00
Данилюк В. Д., м. Тростянець Івано-Франківської обл.	5,00
Данилюк В. О., м. Тростянець Івано-Франківської обл.	5,00
Дашковська Р., м. Київ	10,00
Дмитерко Е. Ю., м. Львів	20,00
Дмитренко І. В., м. Львів	5,00
Дмитренко Н. М., м. Львів	5,00
Дмитрієв І. В. та Дмитрієва К. Я., м. Харків	500,00
ДНЗ № 5 “Калинонька”, с. Знам’янка	12,00
Добровільні пожертви населення від 13.05.2004 № 10 Магієвської філії АКБ “Укрсоцбанк”	90,00
Добуш Е. М., м. Львів	5,00
Дубовецька М. та Грицько О. М., с. Гаї-Розтоцькі Зборівського району, Тернопільської обл.	60,00
Дудак А., Бойко О., Бабій Р., Оніщенко О., м. Фастів Київської обл.	290,00
Дудко Г. І., с. Старе Село Пустомитівського	

р-ну Львівської обл.	5,00
Душко Т. В., м. Кременчук	12,00
Жук А. І., м. Кам’янець-Подільський	10,00
Жук Н. П., м. Кузнецовськ Рівненської обл.	82,00
Завірюха Л. А.	10,00
Завод “Омега”, Львівська обл. (ч/з Мицак М. І.)	270,00
Залищицька парафія УГКЦ ХПББ Тернопільської обл.	1395,00
Залищицька центр. край. лікарня, Тернопільської обл. (ч/з Гречина М. В.)	970,00
Захарків М. І., м. Львів	5,00
Земляна Л. Л., м. Новомосковськ Дніпропетровської обл.	3,00
Змерзлий С. І., м. Вінниця	200,00
Золочівська районна профспілка працівників освіти, Львівська обл.	300,00
ЗОШ І—ІІ ст., с. Вістова Калуського р-ну Івано-Франківської обл. (ч/з Мельник С. С.)	122,00
ЗОШ І—ІІІ ст. Нижній Вербіж Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. (ч/з Сербенюк М. М.)	200,00
ЗОШ № 1, 6-б клас м. Фастів Київської обл. (ч/з Турянську І. М.)	100,00
ЗОШ с. Костюхнівка Маневицького р-ну Волинської обл.	31,00
ЗОШ, с. Гуштин Борщівського р-ну Тернопільської обл. (ч/з Верегу)	25,00
ЗОШ, с. Прибірськ Іванківського р-ну Київської обл.	30,00
Івано-Франківське міське об’єднання ВУТ “Просвіта” (четвертий внесок) (ч/з Синицю)	2051,00
Ігрин М. Д., м. Добромилів Львівської обл.	20,00
Ільченко В. М., с. Вільківка Харківського р-ну Харківської обл.	10,00
Кальніченко Василь та Валентина, с. Метанівка Теплицького р-ну Вінницької обл.	15,00
Кисіль Микола Ганна та Андрій, с. Домантове Золотоніського р-ну Черкаської обл.	30,00
Кищенко І. Г., м. Рівне	10,00
Кіндзер О. Л., м. Львів	10,00
Кіндрат О. Ф., м. Львів	10,00
Кіцак З. М., м. Львів	10,00
Кобзар У. Н. та Кобзар Л. П., м. Київ	30,00
Коваленко М. О., м. Дніпропетровськ	70,00
Коваленко Т. Г.	10,00
Коваль М. Ю., м. Київ	30,00
Колосюк Р. Г., м. Київ	50,00
Коробенко С. П., голова Обухівської районної організації “Батьківщина”	50,00
Коротич А. Г., с. Радиванівка Кам’янського р-ну Черкаської обл.	14,93
Корунець А. А., м. Київ	25,00
Корунець І. В., м. Київ	100,00
Корунець Ю. Д., м. Київ	25,00
Костенко Є. О., м. Київ	500,00
Краснолуцька сільрада Тернопільської обл. (ч/з Сташук О. І.)	10,00
Кремінь Т. Д., м. Київ	147,39
Кривотулова А. П., м. Севастополь	20,00
Кухта М. В., м. Чернігів	10,00
Кушнір Л. Я., м. Дрогобич	100,00
Левицька Я. В., м. Стрий Львівської обл.	150,00
Ліцей “Самара”, м. Новомосковськ Дніпропетровської обл.	50,00
Лобовик Г., м. Київ	10,00
Мазур С. В., м. Вінниця	51,00
Макар М. І., пр. Соснівка Львівської обл.	10,00
Маначинський М. П., Маначинська О. М., Оельчук І. П., Старий Загорів	40,00
Марковська К. І., м. Ківерці Волинської обл.	50,00
Марущак А. Т., м. Васильків	20,00
Матвіюк К. І., м. Хмельницький	50,00
Мельник В. І., м. Київ	25,00
Мельнице-Подільська громада Греко-католицької церкви св. Михайла, Тернопільської обл.	300,00
Мешканці с. Зорівка Золотоніського р-ну Черкаської обл.: Кир’ян Б. — 1,00, Лисенко Т. — 1,00, Мага В. — 1,00, Розсоха М. — 1,00, Тарасенко Р. — 1,00, Темненко — 1,00, Андрейко В. — 1,00, Ахметова А. — 1,00, Догма О. — 1,00, Жашкевич А. — 1,00, Жердецький В. — 1,00, Зоря — 1,00	12,00
Мешканці с. Косів Чортківського р-ну Тернопільської обл. (ч/з Единак Б. В.)	405,00
Мешканці с. Ромашівка Чортківського р-ну Тернопільської обл. (ч/з Единак Б. В.)	370,00
Мешканці, с. Москалівка Лановецького р-ну Тернопільської обл. (ч/з Ліщук)	10,00
Миколаївський держуніверситет ім. В. Сухомилинського (ч/з Шуляр В. І.) групи: 101-6 — 26,00; 151 — 20,00; 211-6 — 15,50; 201-6 — 15,00; 441 — 6,00; 5 курс — 20,50	103,00
Михайленко І. Д., м. Львів	5,00
Мишкун П. Р., с. Олексинці Тернопільської обл.	50,00
Міхайлик В. О., м. Мелітополь	5,00
Нагірняни Остан та Євген, м. Чортків	25,00
Никифоров І. Д., м. Київ	200,00
Олішевець М. Т., м. Полтава	50,00

Освітня Рахівського р-ну Закарпатської обл.	635,00
Осередок “Просвіти”, Кооперативний технікум, м. Тернопіль (ч/з Білинського Д. Я.)	172,00
Осередок “Просвіти” ТУМ ім. Шевченка, с. Топорівці Івано-Франківської обл.	100,00
Павлович В., м. Стрий Львівської обл.	350,00
Панчук О. Е., м. Чернівці	110,00
Панчук О. Е., м. Чернівці	114,00
Пелипейко І. А., м. Косів Івано-Франківської обл.	50,00
Пенцарська Е. І., м. Львів	7,00
Первинний осередок “Просвіти” Хотинської ЗОШ І—ІІ ст. Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. (ч/з Скринник Г. С.)	80,00
Петрук І. Д., с. Чехове Коломийського р-ну Івано-Франківської обл.	50,00
Пилипенко, м. Бердянськ	10,00
Пилипів К. М., м. Львів	10,00
Плаксієв З. А. Дніпропетровська обл.	25,00
Повідомлення № 2 (прізвище не вказано) м. Ланівці	50,00
Погребняк А. І., м. Київ	20,00
Познанська В. Д., м. Донецьк	300,00
Пономаренко В. М., с. Коцюбинське Київської обл.	20,00
Працівники апарату Тернопільської обл. ради (ч/з Жукинського А. О.)	364,00
Прилуцький І. О., м. Шаргород Вінницької обл.	40,00
Райметодакабінет м. Збараж Тернопільської обл.	53,00
Районний відділ культури м. Дубно Рівненської обл. (ч/з Гуду Т. І.)	81,00
Редакція газети “Наш край”, м. Мостицьке Львівської обл.	40,00
Родина Волошиних, м. Тернопіль	100,00
Родина Котляревських	100,00
Ромашко В. Д. і родина, м. Київ	30,00
Рудченко П. О., м. Київ	75,00
Савчин Б. Д., м. Івано-Франківськ Самбірського ПТУ-2, Львівська обл.	250,00
Самбірський осередок “Просвіти” Самбірський педагогічний коледж Львівської обл. (ч/з Сороку Г. І.)	572,00
Сапогівська школа Борщівського р-ну Тернопільської обл.	78,40
Сергієнко Н. Д., м. Дніпродзержинськ	100,00
Сердюк А. Ф., м. Красилів	100,00
СЗШ № 7, м. Івано-Франківськ	380,00
Родина Прохачків, м. Івано-Франківськ	40,00
Сінкевич А. П., с. Боризівка Лановецького р-ну Тернопільської обл.	15,00
Сколівська райдержадміністрація, Львівська обл.	130,00
Соматова М. Ф., Соматова Р. І., с. Дорогів Галицького р-ну Івано-Франківської обл.	20,00
Софія, Ніна, Євгенія Осадчі, м. Краматорськ Донецької обл.	15,00
Степанюк О. П., м. Луцьк Волинської обл.	50,00
Стрийський газопромисел “Львівгазвидобування” (ч/з Пошивак Б. М.)	319,00
Струтинська О. О., м. Сторожинець	100,00
Студенти 1 курсу Житомирського педуніверситету (через Масновську М. В.)	70,00
Сумарук І. І., м. Львів	100,00
СШ № 2, м. Дніпропетровськ (ч/з Гринько З. Т.)	200,00
СШ № 73, м. Львів	305,00
Тельчівська дев’ятирічна школа Маневицького р-ну Волинської обл.	30,00
Тисовський М. М., с. Нижанковичі Старо-Самбірського р-ну Львівської обл.	60,00
Турчин Я. В., м. Тернопіль	30,00
Усенко О. М., с. Гудими Сумської обл.	5,00
Федор В. М., с. Медова Козівського р-ну Тернопільської обл.	14,30
Цар А. К., м. Львів	5,00
Цар Б. К., м. Львів	5,00
Цар Д. Ю., м. Львів	5,00
Чміль А. В., м. Ананьїв Одеської обл.	25,00
Шевчук Б. М., священник, смт. Пісочин Харківської обл.	50,00
Школа № 3, м. Ходорів Львівської обл. (ч/з Ковтало В. А.)	200,00
Школа № 5, 5-6 клас, м. Б-Дністровський Одеської обл.	25,00
Школа с. Винятинці Тернопільської обл.	76,00
Школа с. Комарове Волинської обл.	150,00
Школа с. Саранчуки Тернопільської обл.	253,00
Школа-інтернат м. Збараж Тернопільської обл. (ч/з Гудиму В. П.)	91,00
Шорубалко (пенсіонери), м. Київ	20,00
Яремчук Г. Г., Волинська обл.	20,00
Яцків С. В., м. Умань	20,00

ПОПРАВКИ І УТОЧНЕННЯ

Замість надрукованого “Шкота П. І. 50 грн.” (ч. 20) потрібно читати: “Шокота Парасковія Іванівна 50 грн.”.

УСЬОГО НА РАХУНКУ ТАРАСОВОЇ ЦЕРКВИ — 394 553 грн. 58 коп.

У школі-гімназії № 16 його з нетерпінням чекав друг Олег, аби разом відбиватися від нападників. Бо Денис, хоч і худенький, але бігає швидше за всіх і віджимається від підлоги 60 разів. “Круті” хлопці змушені зважати на це.

— Він у нас упертий, — каже мама Ганна Володимирівна. — Як поставити перед собою якусь планку, то обов’язково до неї дотягнеться.

Саме вона залучила молодшого сина до шахів. Хоча сама за дошку ніколи не сідала. Чоловік Володимир Ілліч грав разом зі старшим. Денис уважно спостерігав. П’ятирічним, коли ще не знав літер, мама читала йому вголос про те, як білі починають — і виграють.

Дениса це дуже зацікавило. Він почав грати і вигравати в батька, відвідував шахову секцію в дитячо-юнацькій спортивній школі. Восьмилітнім виграв відкриту першість Білорусі серед дітей до десяти років. А в дев’ять став кандидатом у майстри спорту — наймолодшим в Україні. І поки що його рекорду ніхто не побив. Уже після сина кандидатом у майстри став і Володимир Ілліч. Тепер він має і моральне, і професійне право тренувати Дениса.

Любов до шахів найстарший Харченко успадкував від свого батька. До того ж, в Архангельську, де вони жили, Володимир Ілліч опановував секрети гри в шахи в загальноосвітній школі і мав у табелі з цього предмета успішну оцінку. Батько вважає, що й Олексій міг би досягти успіхів у шаховому спорті, якби не віддав переваги музиці. До музичних інструментів у трикімнатній квартирі домашні ставляться з такою ж повагою, як і до шахової дошки.

Я помітила, що в цьому домі поважають один одного і право дітей на власний вибір. Не захотів Олексій навчатися у старших класах школи, на що батьки сказали: “Вибирай нормальну професію, щоб заробляти на хліб”. Син підготувався і вступив до Ніжинського агротехнічного інституту, буде бухгалтером.

Уміння зосередитися, зробити правильний вибір у потрібний момент — основна риса шахіста, — вважає Володимир Ілліч. До цього він увесь час закликає Дениса. Той часом програвав партії, бо швидко їх закінчував. “Думає! — навчав його батько. — Не поспішай!” В од-

ВІН ПЕРЕМАГАЄ

Перемогу ніжинця Дениса Харченка на Чемпіонаті України з шахів серед дітей до дванадцяти років по телевізору не показали. І тому він не прокинувся знаменитим, як його земляк Нікіта Торжєвський, котрий зайняв друге місце в телегрі “Найрозумніший”. І путівки в “Артек”, як Нікіті, йому не подарували. Мамі, старшому братові Альоші та маленькій сестричці Маші він привіз із Білої Церкви втому і радість.

ній із партій противник тричі запропонував хлопцеві нічию. А Денис зосередився, сконцентрував увагу — і виграв. І тоді сам переконався у батьківській правоті.

Звичайно, успіхи молодшого сина радують і маму, і тата. Хоча вони не ставили за мету зробити з нього чемпіона. Просто допомагають розвиватися його здібностям, поважають його інтерес до життя.

Ганна Володимирівна не могла заспокоїтися, побачивши, як мама одного малого шахіста картала його за поразку.

— Вона з такою злістю зав’язувала дитині шарфик, наче це була їхня найбільша втрата.

Мені теж доводилося бачити сім’ї, де чад муштрують, як породистих собак, нехтуючи їхнім правом на помилку. У Харченків ви-

ховують інакше. Денис, наприклад, не відмінник у школі. Та й не може він ним бути, адже багато шкільного часу витрачає на турніри. Тільки весною шестикласник пропустив майже два місяці занять, просидівши над дошкою під час змагань. Це велике інтелектуальне напруження. І тому шахісти залюбки грають у футбол. Такий собі активний відпочинок. До того ж Денис і телевізор любить подивитися, і прочитати щось фантастичне.

Один шахіст, який вчився у тому ж автодорожньому інституті, що й Володимир Ілліч, подарував Денисові бібліотеку свого батька. Глава сім’ї пишається цим подарунком, бо вважає за необхідне розширювати синову ерудицію, сприяти його загальному розвитку. Дуже жалкує, що Денис не має міцної ба-

зи знань із математики. Йому потрібні індивідуальні заняття.

Із цим погоджується й директор школи-гімназії № 16 Людмила Крутько. Та, на жаль, шкільна освіта сьогодні передбачає таку форму спілкування учителів лише з учнями ослабленими, нездоровими. А обдаровані, неординарні діти повинні відвідувати заняття.

— Денис у нас єдиний чемпіон, але не єдиний талант у школі, — захоплено розповідає Людмила Борисівна. — “Дерево талантів” представили недавно у вигляді стінгазет всі класи й адміністрація. Ми створюємо осередок творчої самореалізації особистості. Адже девіз гімназії — “Запали свою зірочку”. А тому учні та вчителі беруть участь і добираються успіху в усіх конкурсах, які відбуваються в Україні.

Директор сама зайняла третє місце в обласному змаганні колег. Вона сприяє тому, щоб Денис Харченко зміг надолужити пропущені уроки і справитися з програмними вимогами.

Після презентації кандидатів у майстри спорту Харченків у гімназії Людмила Борисівна радо згодилася, щоб старший, як тренер дитячо-юнацької спортивної школи, проводив заняття з гімназистами. Вона відмітила, як уміло і делікатно він організував шкільний турнір, відібрав кращих. Його вихованка Вероніка Жайворонок уже виграла першість міста.

Людмилу Крутько тривожить та обставина, що всі змагання, турніри, фестивалі потребують сьогодні чималих коштів, яких ні батьки, ні школа не в змозі надати. Отже, не всі обдаровані діти мають шанс на успіх.

Коли Олексій Харченко починав навчатися у музичній школі, родина мала пільги в оплаті. Та пізніше їх відмінили, і довелось зменшувати сімейний бюджет, аби хлопець завершив навчання. А в Харченків троє дітей, і найменша Маша, якій 2,5 років, перенесла складну операцію.

Для того, щоб у минулому році Денис поїхав на міжнародний турнір у Баден-Баден, Володимир Ілліч вів бухгалтерію одного бізнесмена з Криму. А той, виїхавши до Німеччини у бізнесових справах, представляв там юного шахіста з України. Для нього, як і для ситих європейців, життєвий престиж полягає не в іномарці, а в участі й пе-

ЗНАЙ НАШИХ!

ремозі в отакому змаганні зі сто-літньою традицією. Тут колись лідирував Олександр Альохін. А Кубок 2003 року завоював одинадцятирічний Денис Харченко. Він обійшов 150 учасників різного віку і рівня майстерності.

— Шахи щораз ускладнюються і молодшають, — розповідає Володимир Ілліч, показуючи німецький журнал із фотографіями Дениса. — Для успішних виступів просто необхідна безпосередня участь і тренера. Якщо для учасників держава знаходить кошти, то всі тренери виїхати на турніри не можуть.

Така проблема постала сьогодні перед поїздкою на Чемпіонат Європи у Турцію. Володимир Ілліч впевнений у Денисові, але він мовчить про те, що такою дитиною повинна пишатися не лише родина. Чемпіон — це престиж міста, області, держави.

У Ніжині сьогодні, як і в Україні, багато грошей вкладається у розвиток футболу. І це добре. А хіба 14 ніжинських кандидатів у майстри спорту з шахів, Денис серед яких наймолодший, — не мають права на підтримку?

Це усвідомила депутат Чернігівської обласної ради Тетяна Мірошніченко. За кошти депутатського фонду вона відкрила **рахунок № 2620300243 у Чернігівській обласній філії АКБ “Укрсоцбанк” код 09353013 МФО 353014 для благодійних внесків для родини Харченків.**

Денис відмовився від пропозиції навчатися у спецшколі в німецькому місті Штудгарт. Він перемагає дорослих, але ж йому лише 12 років. І тому він хотів би побувати в Артеку. Невже в нас не знайдеться багатого прихильника шахів, який би подарував йому цю мрію?

Сьогодні шаховим чемпіоном світу є українець Руслан Пономарьов. Це блискуча презентація нашої держави. Можливо, його наступником стане Денис Харченко?..

● **Н. ОНИЩЕНКО**

Від редакції. Продовжимо запитання автора — невже міська ніжинська влада і чернігівська обласна не можуть внести Дениса до списку обдарованих дітей, яким щороку держава виділяє певну кількість безкоштовних путівок в “Артек”?

ФУТБОЛ

ШКОЛА ЛОБАНОВСЬКОГО — В ДІІ

13—15 травня у Києві відбувся Другий міжнародний турнір з футболу присвячений пам’яті В. Лобановського, який стає традиційним. Вшанувати великого тренера приїхали новоспечені чемпіони Італії — гравці “Мілана” Андрій Шевченко та Каха Каладзе.

У першому півфінальному матчі “Шериф” обіграв тбіліське “Динамо” з рахунком 1 : 0. У другому — минулорічний переможець турніру “Динамо” Київ зустрічався з ризьким “Сконто”. Команда з Латвії добре збалансована в усіх ланках, а тому чинила гідний опір. Лише наприкінці зустрічі киянам вдалося забити переможний м’яч. У поєдинку за третє місце латвійці перемогли грузинів із рахунком — 1 : 0.

Фінал видався яскравим і захоплюючим. Динамівці продемонстрували футбол, що був притаманний командам, якими керував В. Лобановський. Небезпечні атаки, тотальний пресинг, командний рух — усе це було у діях нашого чемпіона. Рахунок — 4 : 0 — наявне тому підтвердження.

Будемо сподіватися, що на наступних таких змаганнях розшириться географія команд-учасниць, збільшиться популярність і престиж турніру, адже ім’я Валерія Васильовича є символом нашого футболу, нашою гордістю і славою.

● **Ігор КАТЕРИНЮК**

СПОРТ-РЕГІОНИ

Нещодавно мешканці Івано-Франківська мали змогу спостерігати за змаганнями відкритого турніру “Богатир Прикарпаття”, що відбувся в рамках святкування Дня міста. Прихильники силових видів спорту, які прийшли на майдан біля ратуші, стали свідками захоплюючого видовища, де були радість і розчарування, азарт і спортивна злість.

Атлети продемонстрували неабиякі силові якості, мужність, волю до перемоги. Чого варта лише вправа з перетягування бензовоза вагою 14,5 тонн — на відстань 15 метрів! А ще було піднімання колоди (118 кг), валіз (2 по 125 кг), перекочування коліс (100 кг).

Приємно те, що поряд із відомими богатырями у змаганні взяли участь студенти Національного технічного університету нафти і газу. І хоча досвіду виступів у таких турнірах їм ще бракує, — хлопці мали цілком пристойний вигляд. А перемогу здобув Олександр Пека-

нов із Чернігова, який виявився найсильнішим у всіх вправах. Географічно — богатырі представляли Київ, Чернігів, Черкаси, Львів, Коломию.

У перервах змагань відомий український спортивний коментатор Олександр Гливінський забавляв глядачів різноманітними конкурсами, демонструвалися концертні номери, звучали пісні.

Під палкі оплески вболівальників із показовою програмою виступив чотириразовий чемпіон України з “Богатирських розваг”, уродженець Івано-Франківська Василь Вірастюк. Він і організував ці змагання.

Останніми роками богатырські ігри здобувають чимраз більшу популярність в Україні. На останньому Чемпіонаті світу, що проходив у Замбії, наша дружина, перемігши у фіналі збірну Німеччини, здобула командну першість. А Василь Вірастюк в особистому заліку став бронзовим призером. Хочеться вірити, що за допомоги спонсорів, владних структур, а також за нашої вболівальницької підтримки українські богатырі зможуть утримувати звання найсильніших на планеті.

● **Ігор КАТЕРИНЮК**

На фото: Василь Вірастюк демонструє, що значить бути найсильнішою людиною України.

СЛОВО Просвіти

Засновник: Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

Реєстраційне свідоцтво KB № 4066 від 02.03.2000 р.

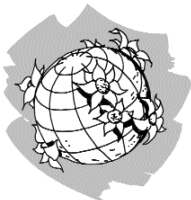
Головний редактор Любов Голота.
Шеф-редактор Павло Мовчан.
Редколегія: Л. Голота, Я. Гоян, П. Мовчан, А. Погрібний, О. Пономарів, І. Юшук.
Комп’ютерна верстка: Ірина Шевчук.

Адреса редакції: вул. Хрещатик, 10-Б, м. Київ, 01001.
Тел./факс 228-01-30. Е-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://www.prosvita.com.ua
Передплатний індекс 30617.
Видруковано з готових фотоформ на комбінаті

Редакція листується з читачами тільки на сторінках газети і надіслані рукописи та світлини не повертає. Залишає за собою право редагування та скорочення текстів.

НЕВІДОМЕ БЕРЕСТЯ — ЧИ ПОМІТИТЬ ЙОГО ВІТЧИЗ-

Берестейщина — terra incognita — невідома земля для багатьох українців в Україні. Історична доля відокремила її кордонами від українського материка ще в середньовіччі. Перебуваючи у складі Польщі, Російської імперії, радянської Білорусі, тепер — у складі республіки Білорусь, українці Берестейщини знали різні часи, різних володарів, спільним для яких було намагання нівелювати національні прагнення, національні цінності полішуків.

Ще в передвоєнний період на Берестейщині діяла розвинена мережа українських шкіл, "Просвіти", кооперативів, яка була зруйнована зусиллями спочатку польської, а потім радянської влади. Сьогодні, поки що беззусібно, намагається пройти перереєстрацію в білоруських органах влади обласне об'єднання "Просвіта" імені Тараса Шевченка. Припинила вихід єдина українськомовна газета регіону "Берестейський край", що виходила в світ із 1996 до 2000 року.

Переписи населення, в залежності від того, хто їх проводив і які критерії — національність, мова, віросповідання тощо — бралися за основу, фіксували різне співвідношення українців до представників інших національностей у регіоні. Згідно з даними російського перепису 1897 року, в Кобринському та Берестейському повітах мешкало 79,6 % та 64,4 % українців відповідно, у Гродненській губернії — 22,6 %, в Мінській —

Українська громада Бреста біля пам'ятника Т. Шевченка

4,7 % переважно у Пінському та Мозирському повітах). Перепис 1999 року, проведений в Білорусі, зафіксував у Брестській області 85 % білорусів і 3,8 % українців. Та на ці цифри треба дивитися дуже обережно. Поширеною практикою серед українськомовного населення краю понині залишається запис себе в офіційних документах як білорусів. Наведено оприлюднені Білоруським центром проблем культури дані, що стосуються Західного Полісся, за якими в краї налічується 94,4 % білорусів, водночас місцеві говірки української мови вважають рідними 33 % мешканців.

Ситуацію, що склалася з українським життям на Бе-

рестейщині, коментує співробітник регіонального відділення академії наук Білорусі в м. Брест, культуролог **Віктор Місіюк**:

— Справа в тому, що не тільки в селах, але й у самому Бересті існують території, де люди розмовляють місцевою говіркою. Такою, яка в них була. Мій дід походить із Річиці, яка тепер у межах самого міста. Але й Тришин, Грайва, Київка, Адамково (райони сучасного обласного центру — ред.) — то ціле "підводне" українськомовне Берестя. Звичайно, він живе на рівні побутової культури. Така побутова етнічна культура, на жаль, не змогла перейти в культуру національну, індустріальну, яка вимагає наявності книги, радіо і телеба-

чення тощо.

— *Можливо, люди просто цього не потребували?*

— Ні, потреба була. Вона зародилася, передовсім, після Другої світової війни й активно себе проявляла аж до 50-х років XX століття. Нещодавно я, наприклад, дізнався, що в деяких районах Берестейщини, зокрема на Дорогичинщині, Іванківщині, люди переймали полтавські національні строї, не характерні для полішуків. Але, на жаль, ці спроби сільських інтелігентів зіткнулися спочатку з польськими репресіями, багато з них побувало в концтаборі в Березі Картузькій. Пізніше зазнали репресій ті, хто підтримував популярну на той час со-

ціалістичну ідею, що в 40-50-х роках йшли працювати в радянську адміністрацію й упроваджували національну мову. Не кажучи вже про членів українського збройного підпілля.

Тому національна культура й не змогла прижитися. Хоча етнічна побутова і, що найгірше, існує в повній тиші з боку офіційних чинників, передовсім білоруських. Але й уявлення того, що думає Україна про Берестейщину, в нас також досить слабке. Українськомовна культура регіону просто не помічається, оминається або їй надаються інші риси.

— *У спілкуванні з представниками українського по-сьства в Білорусі доводилося*

чути про те, що спроби налагодити освіту українською мовою в деяких районах гальмуються внаслідок небажання батьків писати відповідні заяви щодо своїх дітей. Чому їх відлякує необхідність заявити свою українськість?

— Думаю, для Берестейщини характерні всі риси пострадянського суспільства. Тому й усі стереотипи радянського часу, що стосуються української національності, проявляються тут повною мірою. Бути українцем у Бересті в якомусь розумінні незручно, через це, можливо, ті батьки й стримують себе.

Але з іншого боку, навіть тим людям, які намагалися щось робити в культурному відношенні, вдалося далеко не все — наприклад, виникали проблеми з реєстрацією товариств і так далі. То що вже казати про простих людей.

— *Чого б Ви хотіли від України?*

— Виконання, якщо не помиляюся, 12 статті Конституції — підтримки українців за кордоном. Тому що на Берестейщині існує українська культура, до якої належить декілька сотень тисяч людей, та яка не визнана офіційно, її права ніде не підтверджені. А коли щось не має права на існування, вижити йому досить тяжко. Ми чекаємо на чітку позицію України у взаєминах із республікою Білорусь стосовно того, що поліська культура є однією зі складових української.

● **Сьвен БУЛАВКА**, прес-служба УВКР

Голова Брестського обласного громадського об'єднання "Просвіта" ім. Т. Шевченка Михайло Петрукович з антологією "До

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ «КРУГЛИЙ СТІЛ»

З ІСТОРІЇ ТА ІСТОРІОГРАФІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖНОСТІ ВІДБУВСЯ У МОСКВІ

У квітні в Москві відбулася одинадцята Міжнародна наукова конференція з проблем книгознавства під девізом "Книга та світова цивілізація". З-поміж 400 науковців — учасників конференції — 26 представляли провідні наукові установи України: Національну бібліотеку України ім. В. І. Вернадського, Книжкову палату України, Львівську наукову бібліотеку ім. В. Стефаника, Харківську державну наукову бібліотеку ім. В. Г. Короленка та інші.

Уперше з ініціативи відомого російського дослідника української та білоруської культури, доктора філологічних наук, провідного наукового співробітника Інституту слов'янознавства Російської академії наук Юрія Лабінцева в рамках конференції, а саме секції історії книги, в Культурному центрі України в Москві відбувся російсько-український "круглий стіл" з історії та історіографії української книжності. Його організаторами стали Культурний центр України, Інститут слов'янознавства РАН, Товариство шану-

вальників української книги в Москві, Об'єднання українців Росії.

Увагу учасників "круглого столу" привернули доповіді кандидата історичних наук, завідувача відділом Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського Галини Ковальчук "Українське бібліологічне товариство", Юрія Лабінцева та кандидата філологічних наук, старшого наукового співробітника Інституту слов'янознавства РАН Лариси Щавінської "Невідомі книгознавчі тексти Івана Огієнка", директора Бібліотеки української літератури в Москві Валентини Слюсарчук та голови Товариства шанувальників української книги Юрія Кононенка "З історії Бібліотеки української літератури" та "Досвід створення бібліографічної бази даних та покажчика "Українці та українська культура в Російській Федерації", головно-го редактора часопису "Український огляд" Олександра Руденка-Десняка "Українська преса в Росії". Лариса Щавінська продемонструвала присутнім ін-

тернет-видання про початок київського книгодрукування "Въ Обители Печерской Киевской..."

На "круглому столі" були також представлені доповіді українських науковців, які не змогли взяти безпосередньої участі в конференції — наукового співробітника Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського Наталі Бондар "Острозька Біблія з "віленськими аркушами" із зібрання НБУВ", кандидата педагогічних наук, проректора Київського Національного університету культури і мистецтв Валентини Медведєвої "Українське книгознавство в контексті суспільних змін та нових цінностей", кандидата історичних наук, старшого наукового співробітника На-

ціональної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського Ірини Циборовської-Римарович "Родова бібліотека Мікошевських".

Тези доповіді "круглого столу" опубліковано в другому томі матеріалів конференції (Книга і мирова цивілізація: Матеріали XI Междунар. науч. конф. по проблемам книговедения, — Москва, 20-21 апр., 2004 г.: В 4 т., Т.2. — М.: Наука, 2004).

● **Юрій МОРОЗ**, об'єднана прес-служба Федеральної національно-культурної автономії "Українці Росії", Об'єднання українців Росії та Бібліотеки української літератури в Москві

На світліні: виступає Галина Ковальчук, ліворуч — Юрій Лабінцев.

ДО ТЕБЕ,

У квітні 2004 року в м. Берестя (Брест, Білорусь) відбулася презентація антології українськомовної літератури Берестейщини "До тебе, світе...". До збірки увійшли пам'ятки середньовічної літератури, а також проза, публіцистика та поезія, що народжувалися на Поліссі протягом XIX—XX століть. Зокрема уривки зі "Споминків про Микиту Леонтьовича Коржа. Як руйнували Запорозьку Січ" Олекси Стороженка (1806—1874), "Пинської шляхти" білоруського письменника Вінцента Дуніна-Марцінкевича (1808—1884), оповідання Миколи Янчука (1859—1921) та Охріма Варнака (1861—1921), поезія Дмитра Фальківського (1898—1934), оповідання Федора Одрача (1912—1964), щедро представлена творчість наших сучасників, серед яких імена Миколи Теличка, Антона Цвида (який є одночасно й упорядником збірки), Федора Климчука, Світлани Китаєвської, Василя Бриля тощо. Загалом — твори понад 60-ти авторів.

"До тебе, світе..." є унікальною книгою не лише за охопленням хронологічним періодом та жанровим розмаїттям. Ця робота цікава й із лінгвістичного боку, адже частина опублікованих творів написана поліськими діалектами української мови. Не випадково свою передмову до збірки її видавець, голова Берестейського обласного громадського об'єднання "Просвіта" імені Тараса Шевченка, Михайло Петрукович назвав "Живе слово історії і сучасності". У свято живого укра-

їнського слова вилилася й сама презентація, у якій взяла участь творчі колективи з Берестейщини та гості з Волинської області України, автори представлених в антології творів.

Поява такої книги — це значна подія для всіх, хто цікавиться українською літературою, а особливо — для українців Берестейщини, що таким чином роблять ще один крок у ствердженні власної національної ідентичності. У минулому — в Польщі, в Білоруській РСР, до складу яких входило Берестейсько-Пінське Полісся, а, за свідченнями багатьох дослідників і громадських діячів, в сучасній Білорусі системно й свідомо не помічається український фактор. Показова в цьому відношенні відсутність під час презентації представників місцевої влади Бреста та Берестейської області.

На Берестейщині, попри тривалі намагання асимілювати місцевих українців, прищепити їм "тутейшню" свідомість замість національної, зберігся масивний пласт української культури. Та берестейські українці сьогодні позбавлені українських шкіл й українськомовної преси. Дається взнаки й недостатня увага до цих проблем з України. Але є всі підстави сподіватися — і вихід збірки "До тебе, світе..." тому підтвердження, — що голос українців Берестейщини звучатиме щораз упевненіше.

● **Прес-служба Української Всесвітньої Координаційної Ради**

Голові Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка, народному депутату України Мовчану П. М.

Шановний Павле Михайловичу!

Ініціативу Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка щодо спорудження всенародним коштом біля підніжжя Чернечої гори в Каневі Кобзареві церкви щиро й сердечно сприйняли люди з усіх кутків України та за її межами. Ідея побудови храму біля підніжжя Тарасової гори підтримана також постановою Верховної Ра-

ди України № 1575-IV від 4 березня 2004 року “Про святкування 190-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка”.

Пропонуємо Вашій увазі наукове обґрунтування спорудження храму під Чернечою горою, розроблене на основі вимог пам’яткоохоронного законодавства України, світових традицій збереження визначних пам’яток історії та культури, архівних досліджень. Переконані, що високим задумам ініціаторів благородної акції “Збудуймо Кобзареву церкву” повною мірою відповідатиме відродження козацької церкви Покрови Пресвятої Богородиці, яка в

XVII ст. була зведена під Чернечою горою.

Ніби сам Господь вказав на те місце, коли 20 травня 2001 року Патріарх Київський і Всієї України-Руси Філарет освятив Хрест в урочищі Монастирок у присутності ініціаторів акції та широкого кола громадськості.

Віriamo, що всі, кому небайдужа доля Національної Святини, підтримають думку про спорудження саме такого Храму як символу волелюбності й незнищенності українського духу, єднання українців усього світу та всіх людей доброї волі...

Зацікавленість українського суспільства спорудженням церкви

біля Чернечої гори постійно звучить у телепередачах до 190-річчя від дня народження Тараса Шевченка, які транслюються по УТ-1. Сподіваємося, що найближчим часом у них зможуть взяти участь і працівники Шевченківського національного заповідника.

Лише спільно, в атмосфері духовної згуртованості ми зможемо спорудити Храм, що сприятиме національному відродженню України і навічно буде пов’язаний із безсмертним Тарасовим ім’ям.

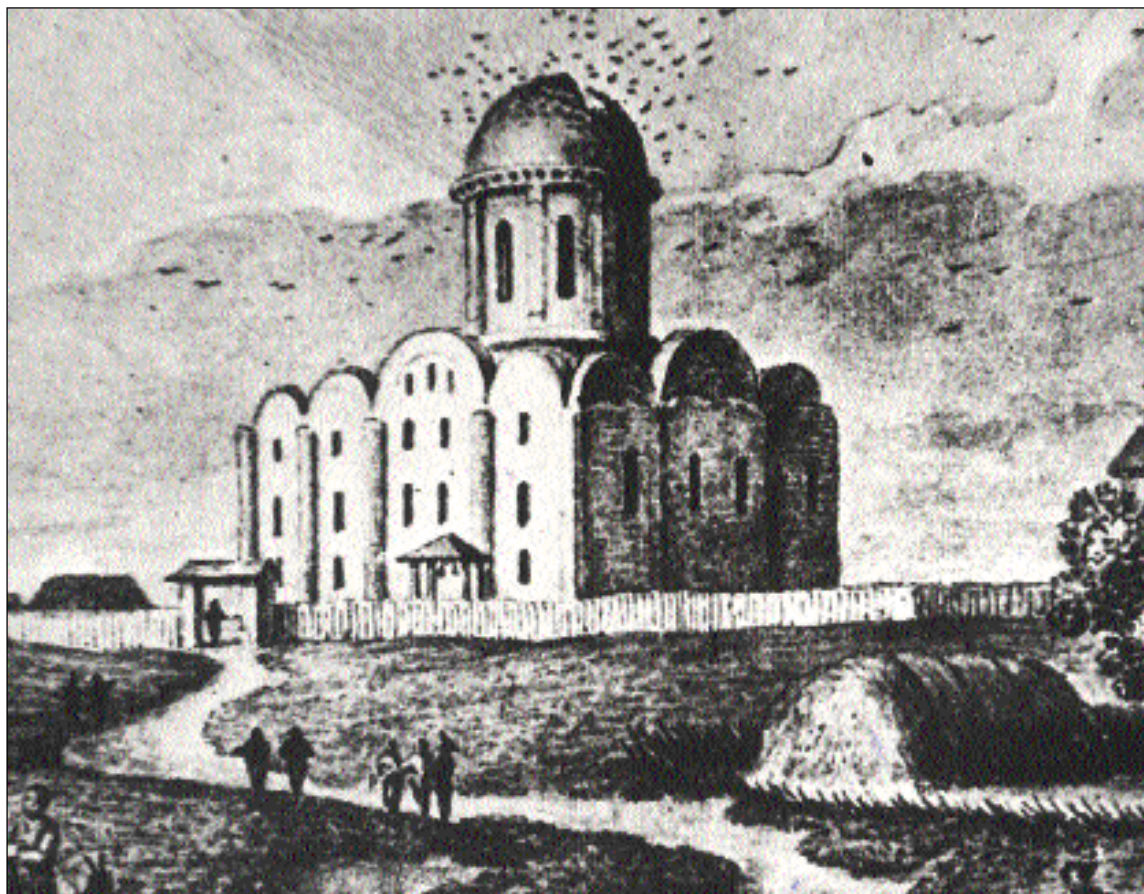
З повагою Генеральний директор **В. І. ТУЛІН**, м. Канів Черкаської обл.

НАУКОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ СПОРУДЖЕННЯ ХРАМУ ПІД ЧЕРНЕЧОЮ ГОРОЮ

Нині в засобах масової інформації набула широкого резонансу думка про спорудження сучасної міжконфесійної церкви біля підніжжя Чернечої (Тарасової) гори як символу єднання українців усього світу. Ініціативу впровадження цієї ідеї в життя взяло на себе Всеукраїнське товариство “Просвіта” ім. Тараса Шевченка. У травні 2001 року в урочищі Монастирок, біля підніжжя Тарасової гори (із західного боку), було освячено хрест на місці майбутнього храму. Сьогодні організатори цієї акції говорять про будівництво церкви вже з півночі, перед підйомом на Тарасову гору.

Проте слід пам’ятати, що чинним пам’яткоохоронним та природоохоронним законодавством України заборонено будь-яке втручання в подібні об’єкти.

1. Чернеча (Тарасова) гора є пам’яткою історії, культури, а також природи не лише всеукраїнського, а й світового значення. А опріч цього, ще й найбільшою Національною Святиною нашого народу, котра стала, по суті, духовною вершиною України, одним із найбільших та найвизначніших українських храмів, який майже півтора століття допомагає кожному українцеві звести подібний храм у власній душі, стати свідомим українцем, патріотом рідної землі. І тому ніхто не має права порушувати заповідності цієї території, тим більше — планувати тут будь-яке будівництво. Цьому слід повчитися нам у наших попередників, які, починаючи з 1861 року, робили все для збереження Шевченкової гори-могили та недопущення побудови тут інших споруд, окрім Тарасової світлиці. Вони вважали, що не тільки на горі, але й унизу, під горою, не можна нічого будувати. Тому голова Київської Старої Громади Володимир Науменко, котрий до останніх днів опікувався поетовою усипальницею (аж до розстрілу його більшовиками), викупляв за власні гроші хати під Чернечою горою лише заради того, щоб знести їх — і цим самим звільнити підніжжя від будь-яких побудов, котрі б порушували її загальний вигляд із боку Дніпра. Однак у тоталітарні часи, попри спротив музею-заповідника, все ж було збудовано внизу шашличну та ресторан, які, на нашу думку, слід до 200-ліття з дня народження Тараса Шевченка знести. Адже саме в незалежній Україні підніжжя Тарасової гори ввійшло до території Національного Шевченківського заповідника, а тому не може бути навіть мови про будь-яке нове будівництво на ній.

2. Крім того, метою заповідника є **збереження непорушності Чернечої гори як об’єкту, пов’язаного з виконанням Шевченкового “Заповіту”**.

Ми зобов’язані зберегти історичне та природне середовище цієї гори-могили, навіки пов’язаної з ім’ям Тараса Шевченка. Свого часу наші попередники могли б побудувати церкву біля Шевченкової Могили, але вони цього не зробили. А звели на вершині гори лише могильний курган, увінчаний білим хрестом, а біля нього — хату-світлицю поета.

Головним притягальним об’єктом у Каневі для мільйонів українців і неукраїнців є, звичайно, Чернеча (Тарасова) гора. І не може Національна Святина бути фоном для жодної будівлі, навіть для найкращого сучасного храму, який бажать звести перед входом до Тарасової гори його ініціатори. У всьому світі в подібних меморіальних місцях приділяється особлива увага поверненню їм лише тих пам’яток, які колись знаходилися на їхній території.

3. Із західної сторони Чернечої гори у XVII столітті наші предки (монахи-козаки) збудували невелику дерев’яну трьохбанну козацьку церкву Покрови Пресвятої Богородиці — подібну до тієї, що була на Січі. Її перенесли та розбили-руйнували в підневільні для України часи (і в Речі Посполитій, і в Російській імперії, і в Радянській Україні). Зображення її доніс до нас французький художник Ж.-А. Мюньє у 1781 році та найвірніший друг Тараса Шевченка — художник Григорій Честахівський, який замалював її до свого альбому у 1861 році, коли разом з народом насипав могильний курган над прахом поета. **Відновлюючи козацьку церкву Покрови Пресвятої Богородиці, ми тим самим відновимо важливу сторінку історії стародавнього Канева, а разом з нею глибше пізнаємо героїчну минувшину цих святих місць, які навічно прийняли прах Генія.**

4. Щоб глибше усвідомити та з’ясувати, яким же має бути зведений нами храм біля Шевченкової

гори-могили, — ми повинні знайти відповідь на це запитання у творі самого поета. Як же церкви найчастіше, з особливою теплою та побожністю згадував Шевченко? Звичайно ж, невеликі скромні козацькі церкви (без будь-якої позолоти), з образом Пресвятої Богородиці — покровительки українського козацтва. Він писав про них з великою любов’ю, наприклад:

*А онде, онде за Дніпром,
На пригорі, ніби
капличка,
Козацька церква
невеличка
Стоїть з
похилим хрестом...*

Ось саме такою й була церква під Чернечою горою. Тарас Шевченко не міг не бачити її, побувавши на канівській благословенній землі, яка так полонила його серце. І тому саме козацька церква, яку в XVII столітті звели козаки-монахи під Чернечою горою, має воскреснути біля Національної Святини. Будучи відновленою поряд із Шевчен-

ковим Меморіалом, ця церква гармонійно впишеться в меморіальний простір, історичне середовище та оточуючу природу. А прологом до неї, на нашу думку, має стати монумент, який вже давно планується тут спорудити відважним українським гетьманам — Іванові Підкові, Якову Шаху та Самійлу Кішці, які знайшли, подібно до Шевченка, вічний спочинок на цій чарівній землі, оповитій і Шевченковою, і козацькою славою. Тільки тоді кожен зможе збагнути, що Канів — це й Тарас Шевченко, й українське козацтво, й наша правдива історія, забути яку нам ніколи не дозволить український Пророк (До речі, саме поряд із місцем, пропонуванім заповідником, було поставлено 20 травня 2001 року хрест, освячений Патріархом Київським і Всієї України-Руси Філаретом).

5. Від того, що ця скромна церква стоятиме не поперед Святини, а поряд із нею, “на пригорі”, як писав Тарас Шевченко, — до неї не зменшиться потік людей. **До відродженої церкви підуть всі за покликом власного серця, як і до Шевченкової усипальниці.** До того ж, ніхто не зможе оминати її, адже після реконструкції музею, згідно з задумом Василя Кричевського, із заходу Чернечої гори буде відновлено пандус (художньо оформлена пішохідна доріжка), що з’єднає вершини гори з цим храмом. І всі пам’ятники, які підніматимуться до Святини гранітними сходами, спускатимуться донизу пандусом, а ті, хто підніматиметься пандусом нагору, спускатимуться назад гранітними сходами. Так що цей шлях навіки з’єднає Шевченкову могилу з козацькою церквою.

6. Цей храм, безсумнівно, становитиме єдине ціле із Шевченківським меморіалом і буде неодмінно входити до нього. Лише така історична церква об’єднає всі релігійні конфесії та стане символом єднання українців усього світу. **Безсмертне ім’я Тараса Шевченка поверне нашому народові козацьку церкву, яка стояла під Чернечою горою, а разом із цим і козацьку славу.** А вдячна пам’ять по праву навіки поєднає відроджену козацьку церкву Покрови Пресвятої Богородиці з ім’ям її воскресителя — Тараса Шевченка.

● *Схвалено науково-методичною радою Шевченківського національного заповідника (протокол № 9 від 22.11.2003)*

КОНФЕРЕНЦІЯ

Десята Міжнародна наукова конференція імені Академіка М. П. Кравчука, що відбулася 13–16 травня в Києві у Національному технічному університеті України, збрала цвіт математичної науки — майже 800 вчених із 16 країн світу, в тому числі: Австралії, Великобританії, Ізраїлю, Італії, Китаю, Польщі, США, Японії та ін.

Як відзначалося на конференції, Михайло Пилипович був справжнім поетом формул, на його лекції ходили, як на свято, він стояв біля витоків винаходу першого у світі комп'ютера. Нині збулася його мрія — зробити “нашу математичну школу осередком світового значення”.

Ідеї М. Кравчука настільки ви-передили час, що й нині дають вч-ним багатий матеріал для поглиб-лення математичних досліджень і нових відкриттів. Ще й року не ми-нуло, як на території Національно-го технічного університету України було відкрито пам'ятник найвиз-начнішому українському матема-тику ХХ століття — академіку Ми-хайлу Пилиповичу Кравчуку.

Із численних публікацій, серед яких чільне місце займають біогра-фічні розвідки М. О. Сороки та Н. П. Вірченко, знаємо, що розпра-ва над академіком М. П. Кравчуком стала можливою завдяки “посиль-ній” участі в цьому процесі його уч-нів, учителів, колег. Професор О. Смогоржевський, учень М. П. Кравчука, так писав у своїх споминах “Камінці з мозаїки мого життя” про сумну долю академіка: “Гіркота цієї втрати досі пече моє серце вогнем, і час не може його

КОМУСЬ — КОЗАКУВАТИ, А КОМУСЬ — ЗБИРАТИ КАМІНЦІ

згасити. Адже цю виключно обда-ровану, надзвичайно чесну люди-ну, що була у розквіті творчих сил, — зацькували, облили брудом, знищили”.

Пам'ятник академіку М. П. Крав-чуку на території університету до-бре сусідствує з пам'ятником іще одному нашому визначному зем-лякові — академіку Є. О. Патону. Про подвижницьке життя остан-нього багато говорено й написано, є в тому славному довгому житті й сторінки, цікаві для нас у зв'язку з постаттю М. П. Кравчука. Людська доля — пані примхлива, тож скла-

лося так, що й у минулому ці два академіки були добрими сусідами. Спочатку молодого математика-початківця М. Кравчука, читаємо в І. Малишевського (“Дзеркало тиж-ня”, № 30, 9.08.03), підселили до Патонів у комунальну казенну про-фесорську квартиру на території КПІ, а пізніше вони обидва отрима-ли тепер уже окремі квартири в академічному кооперативі Києва, на розі Лютеранської та Банкової. І це ще не все — у дійсні члени ВУАН сивочолий завідувач кафедри мос-тів і його квартирант були прийняті одного року (1929). Михайло Пи-

липович мав на той час міжнарод-не визнання, як надзвичайно тала-новитий алгебраїст, і вже у 32 роки був професором математики, док-тором наук (1925 р.). Діти Євгена Оскаровича — Володимир Євгено-вич і Борис Євгенович — на час сумних подій були студентського віку, навчалися в політехнічному, де М. П. Кравчук викладав і завіду-вав кафедрою вищої математики, й, цілком можливо, були студента-ми свого сусіди. За свідченнями сучасників, Михайло Пилипович був постаттю дуже помітною в сту-дентському середовищі. У 20-ті

фото Ганни Оборської

роки, як пише у своєму досліджен-ні академік Н. П. Вірченко, не раз у переповерхньому студентському клубі гостями було славетне тріо — сходознавець академік Агатангел Кримський, поет Микола Зеров і математик Михайло Кравчук (як ві-домо, доля всіх трьох трагічна).

П. П. Юрачківський, доцент НТУУ “КПІ”, чоловік нині вже покій-ної онуки Івана Франка — Зіновії Франко, яка знала про утиски й те-рор щодо національно-свідомих українців не з чужих слів, згадує і надає до наших роздумів такі сло-ва Федора Дмитровича Овчарен-ка: “Ось побачите, Зіно, час при-йде — і ми будемо козакувати!”

Комусь — козакувати, а комусь — збирати камінці.

Тому, хто читав Шевченкові “Три душі”, не треба довго поясню-вати, про що йдеться.

● **Ольга ПУГАЧ,**
осередок “Просвіти”
НТУУ “КПІ”

фото Ганни Оборської

Земляки М. Кравчука з с. Човниці дарують його портрет на відкритті конференції

ГОРТАЮЧИ КАЛЕНДАР

27 квітня 2004 р. минуло 100 ро-ків із дня смерті Михайла Стариць-кого — поета, який відіграв велику роль у творчій і життєвій долі Воло-димир Сосюри.

Ці визначні діячі української куль-тури жили в різні часи й творили за різних суспільних обставин, проте вони дуже близькі за духом...

В. Сосюра був ще зовсім маленьким хлопчиком, коли М. Старицький завершував свій життєвий шлях. І то був шлях дивовижно потужної праці поета, прозаїка, драматурга, перекладача, видавця, організатора україн-ського театру, громадського діяча — праці, спрямованої на одне: виховання, плекання і гарантування національної ідеї українців. Близьке знання історії України, побуту, на-родних характерів дозволили йому в своїх творах говорити про українців як про націю і захищати її від рабства в кінці ХІХ століття.

*На про! Без ляку і зневіри
За правду, волю, за наш край!
Перелили вже бузувіри
Скорботи чашу через край...*

У час Української революції 1917—1920 рр., у пориваннях України до незалеж-ності ці закляти М. Старицького ніби здобу-ли нове життя.

Відомо, що В. Сосюра добровільно за-писався у 3 петлюрівський гайдамацький полк отамана Волоха. Влітку 1919 р., як “на-ціонально свідомий”, він потрапляє до пет-люрівської військової школи. Школа назива-лася “юнацькою”, слухачі — “юнаками”. Нав-чально-виховний процес мав виразний на-ціонал-патріотичний характер. Дух українс-тва в армії та в школі був вирішальним у формуванні ідейно-суспільних поглядів мо-лодого Володимира.

Коли армії Української Народної Респуб-ліки на фронті стало скрутно, С. Петлюра на-казав кинути проти червоних юнацьку шко-лу. Юнаки звільнили Проскурів, і місцева га-зета присвятила їм номер, де, зокрема, вмістила уривок із вірша М. Старицького “До молоді”. В автобіографічному романі “Третя Рота” В. Сосюра, згадуючи той час, цитує

ДЛЯ ВАС, ЗАВЗЯТІ ЮНАКИ

У травні — 60 років із дня написання вірша “Любіть Україну”

рядки, які справили на нього незабутнє вра-ження:

*На вас, завзяті юнаки,
борці за щастя України,
кладу найкращі думки,
мої сподіванки єдині.
Най кат жене, а ви любіть
Свою окрадену країну,
За неї тіло до загину
І навіть душу положить...*

І чудно, коли я йшов у бій на червоних, то в мене ніякого ентузіазму не було, а тут було щось на нього подібне... Той ентузіазм, зрозуміло, викликався передусім патріотич-ним спрямуванням вірша. Щось душевно-трепетне не тільки ввійшло в серце В. Со-сюри — воно поселилося там назавжди.

Заклик М. Старицького до завзятців-юнаків був співзвучний національно-виз-вольній ідеї часу. За багато століть підне-вільного існування вона вперше об'єднала українців на боротьбу за власну незалежну соборну Україну. Було створено перший національний уряд. Зароджувалися форми самоврядування. Незалежність Української Республіки захищали армія і численні заго-ни батьків-отаманів майже у всіх регіонах України.

Тим часом більшовицька жовтнева рево-люція в Росії поширювалася. Відбулася її ес-калація і в Україну. Українська революція бу-ла придушена.

В. Сосюра, який зброєю і пером служив українській революції, пережив велику ду-шевну кризу. Поет ніби й змирився з цим, та водночас ще тривалий час жив у атмосфері українського повстання і бачив себе серед тих, хто пішов ланами (“вітер мотав шлики”). І хоч які манливі були комуністські гасла, а йому ввижалися “повстання зорі запашні”, “повстанців завітчані лани”...

Вдруге “стрілися” поети під час Другої світової війни 1941—1945 рр., коли знову постало питання: бути Україні чи не бути.

Доля її вирішувалася на двох фронтах: на фронті бойових дій і на фронті міжнародної політики. Сталін, Москва добре знали ситуа-цію в Україні й довкола України. Вони бояли-ся її. “Вождь народів” виношує плани дис-кредитації української нації. Він, схоже, “лі-пить” образ нації зрадливої, занепакої, дру-горядної. Пропагандистське віяло старанно роздмухувало антиукраїнські настрої.

Щоб ефект “викриття” був доказовим та конкретнішим, Москва в 1944 р. береться за всесвітньо відомого українця Олександра Довженка й розпинає його за націоналізм, помічений вождем у кіносценарії “Україна в огні”, виводить митця з усіх органів, де він або головував, або був членом, забороняє друкувати його твори.

В. Сосюра в цей час просувається з фронтом по звільненій землі України й радіє, що він у лавах звитяжців. Усього через три місяці після політичного суду над Довжен-ком він пише вірш “Любіть Україну”, перей-нятий зовсім не фронтовими враженнями. Усім своїм ідейно-естетичним спрямуван-ням, духом ця поезія заперечує наклепи на Україну, її історію, культуру, мову. Заперечує занепад, зрадливість. Поет створив образ морально чистої, незаплямованої, дужої Ук-раїни, заради якої треба жити й боротися:

*Юначе! Хай буде для неї твій сміх,
І сльози, і все до загину...
Не можна любити народів других,
Коли ти не любиш Вкраїну.*

А Кремль продовжував сіяти підозри в “неблагонадійності” України. Жаллива репресивна машина набирала обертів. Через місяць після написання “Любіть Україну” в Москві з'являється варварський (інакше назвати не можна) наказ № 007/42 від 22 червня 1944 р. “Щодо Народного коміса-ріату внутрішніх справ Союзу і Народного комісаріату оборони Союзу РСР”, у наказо-вій частині якого першим пунктом записано: “Выслать в отдаленные края Союза всех ук-

раинцев, проживающих под властью немец-ких оккупантов”. Наказ підписали народні ко-місари Л. Берія і маршал Г. Жуков.

А ще через тиждень, 30 червня 1944 р., Володимир Миколайович Сосюра вийшов на трибуну письменницького пленуму й схвильовано, з гордістю за Україну заявив: “Цих людей, яких ми залишили тимчасово в лабетах кривавого фашизму, ми повинні ре-монтувати, повинні любити їх і жаліти”. Ніби читав поет таємний московський наказ і хо-тів заперечити владі.

1948 р. вірш “Любіть Україну” вже не друкують, його починають прискіпливо “вивчати” в емдєбістських інстанціях. Як ви-явилося згодом, в органи безпеки надійшли листівки з Західної України, де Українська Повстанська Армія продовжувала запеклу боротьбу проти радянської влади. На них була видруктована строфа з того самого вір-ша М. Старицького:

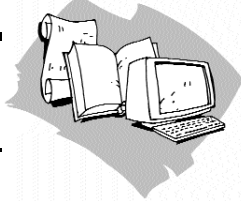
*Най кат жене, а ви любіть
свою окрадену родину,
за неї сили до загину
і навіть душу положить...*

Знаючи “читачі” зіставили ці два вірші — В. Сосюри і М. Старицького — адже дуже вже близькі вони були за інтонаціями, ду-хом, лексикою. Обидва поети зверталися до молоді з палким закликом відстояти, захис-тити й утвердити Україну... Відтоді й почала-ся цинічна критика В. Сосюри за націона-лізм. З 1948 р. по 1956 катували беззахис-ного поета за любов до України. А цивілізо-ваний світ дивувався з цієї інквізиційної ак-ції... І мовчав...

Звідки ж черпав сили страждалець? Мо-же, саме в свого духовного натхненника, М. Старицького, чий слова запали в душу в ранній юності, більше того — стали дорого-вказом на все життя.

● **Віктор КОСТЮЧЕНКО,**
м. Київ

БОЛЬОВІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ КРАЇНИ

А ВИ ЩО СКАЖЕТЕ?

Фото Ганни Оборської

11 травня цього року в приміщенні НСПУ відбувся «круглий стіл», присвячений проблемам вивчення українознавчих дисциплін у навчальних закладах країни. Як нам здається, його ухвала має досить принципове значення, і тому ми пропонуємо читачам «СП» взяти участь у її обговоренні.

Фото Ганни Оборської

Фото Ганни Оборської

Обговоривши тему зібрання, учасники «круглого столу» дійшли висновку, що загальні тенденції до гальмування та згортання процесів українського національного відродження, які заявляють себе в країні, проймають також освітню сферу. На її розвитку згубно позначається характерна для сьогодення атмосфера безкультур'я, зневажання духовних набутків української нації, нехтування мовним законодавством, зокрема відомими роз'ясненнями з питань мови Конституційного Суду. Тому й понині у ряді регіонів мережа шкільних навчальних закладів не приведена в оптимальну відповідність із національним складом населення, унаслідок чого в сотнях міст, селищ та сіл сходу і півдня України все ще відсутня українська школа. Набуло загрозливих масштабів окомілізоване явище існування шкіл, українськомовних лише за офіційним статусом, але не за фактичною мовою навчальної та позанавчальної роботи. Відсутній стратегічний курс на функціонування державної мови у вищих навчальних закладах — сфері, де певні винятки із загального правила мають бути допустимі лише для ВНЗ, заснованих національними меншинами. Украй занедбане національне виховання, внаслідок чого в навчальних закладах незрідка заявляють про себе антиукраїнські настрої і навіть дії. Підда на забуттю резолюція з питань освіти III Всесвітнього Форуму Українців (2001).

Водночас викликають стурбованість деякі зміни, що внесені останнім часом до навчальних планів. Так, у новому Державному стандарті

освіти скасоване українознавство, яке ще не так давно (серпень 1998 р.) було затверджене Кабінетом Міністрів як базова навчальна дисципліна. Допущено невинуватого диспропорцію у розподілі годин на вивчення української літератури, внаслідок чого замість типових навіть для радянських часів 3—4 годин у старших класах школи віднині вона вивчатиметься в обсязі лише 2 години. Передбачуване перенесення до інваріантної частини навчального плану позиції «мова національної меншини» означає на практиці повернення до обов'язкового вивчення у школі російської мови. А декларована настанова вивчати зарубіжну літературу мовою оригіналу мовно вивисше насправді одну літературу — російську.

Під загрозою опинився українознавчий цикл дисциплін у ВНЗ негуманітарного профілю (яких у країні — переважна більшість) і в закладах професійно-технічної освіти. Порівняно з першими роками незалежності кількість годин на ці дисципліни скоротилася у ВНЗ із тодішніх 432 годин більше ніж у 4 (!) рази, причому не менше половини мізерного часу, що лишився, відведено на малорезультативну, здебільшого — фіктивну самостійну роботу студентів. Унаслідок цього з колишніх 108 год. лишилося у більшості ВНЗ на історію України тільки 40 аудиторних год.; зі 108 год. на предмет «українська та зарубіжна культура» — всього аудиторних 27 год.; до цієї ж кількості аудиторного часу зведена й «ділова українська мова» — дисципліна, що її останнім часом перейменовують на «україн-

ську мову професійного спілкування». Якщо раніше додатково виділялися години на спецкурси, що доповнювали згадані предмети, то тепер вони можливі лише за рахунок шойно зазначеного часового ліміту.

Та найтривожнішим є те, що, з огляду на запровадження т. зв. «модулів», справа доходить до фактичного щезнення українознавчих дисциплін у ВНЗ. Так, модульна система дозволяє замінювати історію України всесвітньою історією чи політичною історією світу, українською та зарубіжною культурою — курсом культурології, вибірково аналіз програм якого засвідчує фактичну відсутність у цьому курсі власне української культури.

Результатом усіх цих процесів, які сприяють ослабленню та руйнуванню засад української державності, стало звільнення з роботи у ВНЗ та закладах професійно-технічної освіти українознавчих кадрів (їхня кількість зменшилася приблизно у 4 рази), що, накладаючись на загальне зuboжіння педагогів, додатково ускладнює соціальну напругу в освітній сфері.

«Круглий стіл» наполягає на таких своїх вимогах і рекомендаціях:

1. Кабінетові Міністрів України:

1.1. Забезпечити виконання положень резолюції III

Всесвітнього Форуму Українців із питань освіти.

1.2. Дати оцінку наявним негативним тенденціям у визначенні ролі та місця українознавчих дисциплін і прийняти з цього приводу урядову постанову.

1.3. Внести корективи до державного стандарту освіти, врахувавши висловлені в цій ухвалі зауваження стосовно вивчення українознавства, української літератури, зарубіжної літератури та мов національних меншин.

2. Міністерству освіти та науки:

2.1. Проаналізувати фактичне применшення й ігнорування ролі українознавчих дисциплін у навчальних закладах країни та вжити невідкладних заходів для виправлення ситуації. Зокрема:

2.2. Забезпечити викладання циклу українознавчих дисциплін в обсягах, не менших від тих, що були запроваджені в перші роки незалежності.

2.3. Унеможливити випадки підміни українознавчих дисциплін (історія України, українська та зарубіжна культура тощо) такими варіантами, які не містять українознавчого насаження.

2.4. Запровадити форми дійсно ефективного контролю якості засвоєння студентами українознавчих дисциплін.

2.5. Зважаючи на те, що

результативність вивчення української мови та володіння нею студентами й випускниками незрідка поступається навіть їхнім знанням іноземної мови, запровадити замість існуючих нині у ВНЗ модифікацій у вивченні української мови курс практичної української мови — з вивченням цього предмета в усіх негуманітарних ВНЗ не менше як упродовж шести семестрів (студенти, які не були атестовані з української мови в школі, мають вивчати її у більшому обсязі за окремою програмою).

2.6. Із метою уникнення дублювань шкільного курсу історії України запровадити у ВНЗ нормативний курс «Історія української державності».

2.7. При вступі до ВНЗ поверхову перевірку знання української мови у формі поширених нині диктантів і перекладів замінити перевіркою водночас мови та літератури у формі апробованих часом творів або відповідно розроблених тестових завдань, що сприятиме глибшому вивченню української літератури й у старших класах школи; зліквідувати оцінку «зараховано».

2.8. Встановити у ВНЗ негуманітарного профілю «комбінований» державний іспит із українознавчих дисциплін, який дозволяв би перевірити підготовку випускників із української мови, української культури, історії України тощо.

2.9. Повернутися до апробованої часом варіативності шкільних програм із української літератури, яких, як це було раніше, має бути не менше трьох.

3.0. Унеможливити поширене донині в багатьох навчальних закладах викладання

іноземних мов на основі російської мови та недопустити відновлення (в т. ч. у замаскованих формах) порядків радянсько-імперського часу щодо обов'язковості вивчення російської мови.

3.1. Припинити поширення навчання іноземців не українською, а російською мовою як алогічну практику, що підриває авторитет України в сучасному світі.

3.2. Узяти під контроль наявність та якість українознавчого змісту в усіх навчальних програмах і підручниках для шкільної, професійно-технічної освіти і для ВНЗ.

3.3. Вжити конкретних заходів стосовно додаткового насаження українським національним змістом виховної роботи серед дітей та юнацтва.

3.4. Не допустити скорочення українознавчих дисциплін у зв'язку з приєднанням України до Болонського процесу.

Ухвалу підписали керівники установ та організацій — ініціаторів «круглого столу»:

А. ПОГРІБНИЙ, Всеукраїнське педагогічне Товариство ім. Г. Ващенко, Київська організація Національної спілки письменників України;

П. МОВЧАН, Всеукраїнське Товариство «Просвіта» ім. Т. Шевченка;

П. КОНОНЕНКО, Інститут українознавства Міністерства освіти та науки;

М. ГОРИНЬ, Українська Всесвітня Координаційна Рада;

В. ЯВОРІВСЬКИЙ, Національна спілка

письменників України;

І. ДРАЧ, Конгрес Української Інтелекції

НАБОЛІЛО!

Усім українцям, які мали чи мають відношення до освіти, відомо, що на початку XX ст. у нашому суспільстві був дуже помітний інтерес до українознавства. І це не дивно, адже українознавство в національній школі незалежної України — це не лише навчальна дисципліна, не лише наука про Україну та українців. Це глибока філософія.

Як писали в той час відомі науковці: «Якщо ми дбаємо про національне виховання підрастаючих поколінь, то українознавство і є головною формою його вираження».

У Державній національній програмі «Освіта. Україна XXI ст.» українознавство було означено як важливий чинник нової освітньої політики. У багатьох освітніх документах того часу говорилося про «широке вивчення українознавства» та «наповнення навчального процесу українознавством».

5 грудня 1995 р. була затверджена Державна програма «Українознавство в системі освіти, науки і культури», а урядовою постановою № 1239 від

5 серпня 1998 р. було затверджено «Базовий навчальний план середніх закладів освіти України», за

ХТО ЗАСІВАЄ ЧОРТОПОЛОХ?

яким українознавству було відведено місце в інваріантній (обов'язковій) складовій навчальних планів для середніх шкіл.

У багатьох гуманітарних вузах у цей же час починають відкриватися кафедри українознавства, була організована кафедра українознавства і в Київському міжрегіональному інституті вдосконалення вчителів імені Б. Д. Грінченка, почали працювати щорічні курси підвищення кваліфікації для вчителів українознавства.

1992 року було створено Інститут українознавства при Київському національному університеті імені Т. Г. Шевченка.

Концепція 12-річної загальноосвітньої середньої школи чітко визначила орієнтири: «українознавчий зміст освіти» і «побудова української національної школи».

Начальник Головного управління освіти Київської держадміністрації Б. М. Жебровський у вступі до збірника «Українознавство у системі освіти м. Києва» (1998) писав: «Саме в освіті народжується та впроваджується ідея українознав-

ства, оскільки це галузь, найближча до формування світоглядних позицій молодішої генерації. Тому у визначенні пріоритетів розвитку столичної освіти чільне місце посіло українознавство». Як стверджував далі Б. М. Жебровський, «об'єднані навколо українознавства, ми навчимося поважати себе».

На жаль, не посіло.

На жаль, комусь дуже хочеться, щоб українці так ніколи й не навчилися поважати себе як самодостатній народ «із глибоким корінням, високим ім'ям».

Якщо ще в 2001—2002 н. р. українознавство викладалося в багатьох школах, то в 2002—2003 н. р. воно раптом витісняється на задвірки середньої освіти — у варіативну складову, тобто віддається на відкуп адміністрації шкіл. Якщо директор школи — національно свідомою людиною, то українознавство вивчається хоча б на факультативах, а якщо не свідомо — замість нього викладають російську мову, яку, до речі, ввели до розкладу, або країнознавство Англії (англїєзнавство), якщо це школа з

поглибленим вивченням англійської мови. Протягом 2003—2004 н. р. кількість факультативних годин українознавства у деяких школах скоротилася до 6, 5, 4 годин, а в деяких — зведена до нуля!

У цей же час масово зліквідовуються кафедри українознавства у вузах, мовчки та без пояснень зникає кафедра українознавства і в Київському міжрегіональному інституті імені Б. Д. Грінченка.

У науково-методичному журналі цього ж інституту «Управління школою» за серпень 2003 р., який є настільною книгою для заучув середніх шкіл при комплектації освітніх кадрів, знайшлося місце для методичних порад щодо викладання (крім основних дисциплін) уроків праці та фізкультури, основ безпеки життєдіяльності та російської мови, і лише про українознавство там не згадано жодним словом!

Обурені вчителі українознавства, які закінчили у свій час курси підвищення кваліфікації, отримали посвідчення, а зараз втрадили останні години навантаження, пишуть листи

у різні інстанції, звертаються із запитом до своїх директорів та начальників районних управлінь освіти, адже офіційно урядовою постановою № 1239 ніхто не скасовував!

Виникає запитання: хто ж тоді дозволив отакий політичний (а швидше — аполітичний) відхід від виробленої стратегії українізації національної школи в суверенній державі Україна? Хто знову тихою сапою запроваджує її русифікацію?

З чийого дозволу чи з чієї мовчазної згоди українознавство, про роль і значення якого для майбутнього нашої держави так багато говорилось, нині повністю виведене з навчальних планів і програм?

А як же бути з «подальшим поступом українського суспільства на засадах правди, добра і справедливості» (Л. М. Кравчук)?

Як бути з «піднесенням патріотичного виховання громадян України» (Л. Д. Кучма)?

Хіба добрий господар може восени сподіватися на гарний урожай жита-пшениці, засіявши навесні нищу чортополохом?

● **Валентина ЗЕЛЕНСЬКА**, старший учитель СШ № 212, м. Київ

Всеукраїнське товариство “Просвіта” ім. Тараса Шевченка, Донецька обласна державна адміністрація, управління в справах молоді, та сім’ї Донецької облдержадміністрації, Донецька міська рада з 20—22 травня 2004 року до 190-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка проводять IV Всеукраїнський конкурс пісні, танцю, народної музики та образотворчого мистецтва імені Т. Г. Шевченка “Джерело талантів” у рамках проголошеного року духовності на Донеччині.

Проведення першого конкурсу було приурочене в 1998 році до 130-річчя з дня заснування товариства “Просвіта”, а другий проведено в рамках Всеукраїнської акції “В сім’ї вольній, новій” до десятої річниці незалежності України в 2001 році. 7—9 березня 2003 року до 189-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка відбувся III конкурс.

ДЖЕРЕЛО ТАЛАНТІВ

Основна мета конкурсу — виявлення талановитих виконавців серед аматорів з усіх регіонів України, популяризація українського національного мистецтва на Донеччині, обмін та взаємозбагачення культурних традицій різних регіонів України.

Конкурс проводиться в 5 номінаціях:

1. Солоісти-вокалісти.
2. Танцювальні колективи.
3. Гурти сучасної музики.
4. Ансамблі народних інструментів.
5. Образотворче мистецтво.

Вікові категорії конкурсу:

- 7—12 років;
- 13—18 років;
- 19—33 роки.

За умовами конкурсу в перших чотирьох номінаціях виконуються 2 українські твори (живе виконання). У номінації “образотворче мистецтво” роботи виставляються автором у приміщенні Палацу культури 20 травня 2004 року. До конкурсу приймаються роботи, виконані будь-якими видами техніки.

У конкурсі беруть участь до 300 осіб майже з усіх областей України.

Відкриття конкурсу — 20 травня 2004 р. о 10 год. у Палаці культури Донецького металургійного заводу по вул. Куйбишева, 67. Після цього — змагання солов’яків-вокалістів та гуртів популярної музики у трьох вікових категоріях.

21 травня — продовження конкурсних змагань.

АНОНС

22 травня, у день перепоховання Тараса Шевченка, з 12.00 до 12.45 — покладання квітів до пам’ятника Тарасу Шевченку разом з обл- та міськкадіміністраціями та концерт “В сім’ї вольній, новій” біля пам’ятника Тарасу Шевченку за участю конкурсантів “Джерела талантів”, а з 15.00 до 17.30 відбудеться гала-концерт та нагороди переможців. Встановлено по три премії у кожній номінації та віковій категорії. Гран-прі присуджується членами журі незалежно від номінації.

22 травня 2004 р. з 13.00 до 14.00 планується також проведення прес-конференції для журналістів.

Запрошуємо шанувальників українського мистецтва на всі заходи.

Оргкомітет

ПОЛТАВА. СПІВОЧЕ ПОЛЕ. ЗНОВУ «МАЗЕПА-ФЕСТ»!

“Мазепа-фест” — це назва нового всеукраїнського фестивалю, який був започаткований торік крайовою “Просвітою”. Її голова — директор фестивалю, народний депутат України від блоку Віктора Ющенка “Наша Україна” Микола Кульчинський зазначає, що “Мазепа-фест” продовжує славні тради-

ції незалежних рок-сейшенів “Тарас Бульба” (Дубно), “Рок-н-рол Таврійський” (Каховка), “Рок-екзистенція” (Київ), котрі творять музичну “погоду” в Україні. “Мазепа-фест” присвячується українським козакам, які загинули в 1709 р. за волю України в Полтавській битві.

Цьогоріч фестиваль буде дво-денний (5 і 6 червня), тому запрошено до участі більше цікавих колективів, ніж минулого року. Про це сповістили полтавським журналістам на прес-конференції 12 травня в Будинку преси члени дирекції фесту. Зокрема з мас-медіа спілкувалися директор фестивалю Микола Кульчинський, режисер Національної опери Сергій Архипчук, художники Микола Маценко й Олег Тістол (вони відповідають за оформлення сцени), ведучий музичної телепередачі

“Тинди-ринди”, провідний музикознавець країни, редактор газети “Неформат” Олександр Євтушенко. Вони задумали фестиваль у органічному поєднанні з історичним контекстом Полтавського краю. Утім, географія фестивалю розширюється: завітають митці з Херсона, Івано-Франківська, Вінниці, Львова, Одеси та інших обласних центрів. Ведуться переговори з “Кому вниз” (солоіст Андрій Середя разом із колегами брав участь у минулорічному фестивалі). Однак один із принципів дирекції:

не робити повторів. Відтак обирали різні за стилем команди, щоб показати всю українську рок-мозаїку. “Мазепа-фест” — проект винятково українськомовний; покликаний демонструвати, що українська рок-музика є і розвивається, існує в різних іпостасях і набагато глибше, ніж та примітивщина, що нав’язується звідусіль. З 3 і 4 травня ц. р. телестудія “5 канал” транслювала відеOVERсію минулорічного фесту, а незабаром вийде у світ компакт-диск “Мазепа-фест — 2003”.

На сцену Співочого поля вийдуть знані полтавські гурти: “Арахнофобія”, “Незвичайні, так отожд”, “Бавовна”, “Фрідом”, “Іжак”.

Що ж до хедлайнерів, то цього року, окрім розкручених гуртів “Тартак” і “Гайдамаки”, буде чимало зіркових колективів. Гурт “Вій” — це “священна корова” для всіх, хто в рок-музиці цінує глибину й сакральність і перебуває поза модою та кон’юнктурою. Львівський “Мертвий півень” — нині вже зрілий гурт, котрий випустив із десяток альбо-

МИ — МОЛОДІ!

мів, дав сотню концертів. Візьме участь бард Леся Горова. Неодно-разовий переможець “Рок-екзистенції” гурт “Перкалаба” — одна з кращих формацій українського андеграунду. Київський гурт “Мандри” і його лідер Фома вже об’їздили з концертами пів-Європи, де за раз спостерігається хвиля популярності сучасної етнічної музики. Тепер нагода почути фолькового Фому випала й полтавській молоді. Гурт “Борщ”, який не мислить своєї творчості без ідеалів національної самобутності й свободи — це паралельний проект суперпопулярного серед молоді бас-гітариста гурту “ВВ” Олександра Піпи.

Основна аудиторія “Мазепи-фест” — студентська молодь.

Прес-центр товариства “Просвіта”

ПОДІЯ

виконав народні пісні, а солістка Національної філармонії України Єлизавета Лепетюк — “Дніпровський вальс” композитора Ігоря Шамо та “Ave Maria” Дж. Качіні. Лауреати міжнародних та всеукраїнських конкурсів, дует акордеоністів “Ретро” у складі Галини та Ігоря Саїк, і поруч — тріо “Гребінчанка” з міста Гребінка Полтавської області у складі Олени Цятко, Наталії Гринь і Надії Бутенко. Усіх цих артистів закликала до співпраці “Просвіта” та режисер-постановник — заслужений працівник культури Петро Андрійчук.

Ведучим програми був дипломант 10-го Всеукраїнського конкурсу читців імені Т. Шевченка Денис Сало.

Леся САМІЙЛЕНКО

фото Ганни Оберської

Виконує камерний оркестр Інституту Мистецтв Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова (худ. керівник — доцент Василь Федоришин). Директор — засл. артист України Анатолій Кузьменко. Солоісти: лауреати міжнародних конкурсів Світлана Марків і

«І БУДЕ СИН, І БУДЕ МАТИ, І БУДУТЬ ЛЮДЕ НА ЗЕМЛІ...»

Цьогорічне святкування Дня матері, що, як відомо, було ініційоване товариством “Просвіта” як національна альтернатива Восьмому березню, відбулося... Але про це можна вже говорити як про ініціативу, підтриману на всіх рівнях буття нашого суспільства. Культурологічних акцій, присвячених Дню матері відбулося чимало, але традиційна — камерна й затішна — як завжди проводилася і просвітянами. Устінах Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова відбулося дійство, яке розважило тих, кому до смаку та гріє душу щире слово, гарна пісня, хто має бажання побачити

кращих виконавців та колективів, які, по суті, є сповідниками просвітянських ідей. Не багато таких людей, але вони є і чекають на ці концерти з року в рік.

“Материнська ласкава усмішка” стала цьогорічною ластівкою просвітянського свята, яке відкрив заслужений артист України Олег Марцинківський. Рядки з “Пісні про рушник” Платона Майбороди та Андрія Малишка стали крилами цього заходу. “Два кольори” Олександра Білаша та Дмитра Павличка розпочали свято, на якому мали нагоду виступити артисти різних рангів. Поруч із заслуженими були почуті й дуже симпатичні са-

модіяльні виконавці. Українські народні пісні виконала “лауреат” міжнародних та всеукраїнських конкурсів Леся Баняк, камерний оркестр Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова виконав “Угорський танець” № 1. У виконанні жіночої групи заслуженого народного ансамблю пісні і танцю України “Дарничанка” БК БАТ “Київ-хімволокно” прозвучала пісня “Дорога до мами”. Квартет бандуристів Інституту мистецтв Київського національного університету культури і мистецтв у складі О. Гусара, Б. Фастівця, Н. Федоренка, М. Пер’яна

ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ КОЛО

Ця післямова викликана відкритим листом керівника народного театру “Поєзія” м. Коломия Івано-Франківської області п. Сергія Козлова та аналізом, який зробив оргкомітет фестивалю “Шевченко в моєму серці” після його закінчення. Мета фестивалю, за програмою якого відбулося шість конкурсів: літературний, художній, музичний, театральний, читців та історико-краєзнавчий, — актуальна й шляхетна: єднання поколінь нашого народу словом та думкою Т. Г. Шевченка, нерозривність естафети поколінь у розумінні літературної та художньої спадщини Великого Кобзаря. Адже колом Шевченківської думки про Україну, її місце у світі, думки про народ та землю, про Жінку та вічне кохання, про любов до слова, пісні були охоплені не тільки юні — від 7 до 21 року, а й батьки, педагоги, просвітяни, службовці, поети, художники, музиканти, актори, театрознавці, журналісти, історики, краєзнавці... У фестивалі брали участь учні ліцеїв та шкіл, слухачі шкіл мистецтв, студенти училищ, культурно-мистецьких, мистецьких та гуманітарних вищих навчальних закладів України: з Донецька і Львова, Голої Пристані і Соснівки, Бара і Харцизька, Кривого Рога і Чернігова, Полтави й

Умані. Добрим словом хочу згадати ім’я Володимира Григоровича Кузя, ректора Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини, студенти якого взяли участь у всіх конкурсах. Більше тисячі дітей були задіяні у фестивалі, з них близько 200 приїхало до Києва не тільки для того, щоб висловити своє розуміння Шевченкової думки, а й збагатити її творчим спілкуванням, прослуховуванням інших учасників, самим емоційно збагатитися від перебування в столиці, від внутрішнього діалогу, який провадив кожний із учасників, вдвиглюючись та слухаючи провідників Шевченкового духу: І. Дзюбу, М. Жулинського, П. Мовчану, Л. Андрієвського, В. Яворського, М. Степаненка, В. Перевальського, В. Прядка, С. Майданську, В. Заболотну, Л. Мех, О. Дейнеку. І все це відбувалося в аурі світлої енергії полотен та творів Тараса Григоровича в Національному музеї Т. Г. Шевченка за сприяння директора музею С. Гальченка. Всі лауреати фестивалю, а їх було 74, одержали найновіше видання “Кобзаря”, буклет про Національний музей Т. Шевченка, книги видавництва “Крилиця”, видавничого дому “Слов’янський дім”, грошову винагороду та пам’ятку-запрошення зі словами: “До-

рогий друже! Щиро вітаємо Тебе з участю у Всеукраїнському фестивалі “Шевченко в моєму серці”. Сподіваємося, що ця подія у Твоїй творчій біографії стане ще однією сходинкою до пізнання глибин генія нашого народу — Великого Кобзаря. Зичимо нових здобутків!” Фестиваль відбувся за сприяння Міністерства освіти і науки України, Міністерства у справах сім’ї, дітей та молоді України, Міністерства транспорту, Головного управління освіти і науки м. Києва, Українського фонду миру, а також Національних спілок письменників, художників, народних майстрів, композиторів України, міжнародної благодійної організації “Міжнародний інститут театру” (Український центр), акціонерного концерну “Енран”, політичного блоку “Наша Україна”, Голосіївської районної державної адміністрації.

Сприяння... Яке містке слово! У ньому — велика Пам’ять про тих, хто йшов перед нами, про тих, хто з нами торує, горює й любить, про тих, хто нашими слідами йде заради світлих спогадів про майбутнє нашої Української землі.

Віриться, що Фестиваль “Шевченко в моєму серці” глибинно збагатиться новими

ПІСЛЯСЛОВО

конкурсами, фаховими майстер-класами видатних митців. Віриться, що Фестиваль стане міжнародним. Віриться, що буде видана книжка з роботами лауреатів 1-го Всеукраїнського фестивалю. Віриться, що Тарас Григорович Шевченко об’єднає всіх, хто знає, любить і вірить у майбутнє європейської країни — УКРАЇНИ.

Шановний п. Козлов! Ви пишете про обговорення робіт конкурсантів за участю самих учасників, про відзначення тих, хто не став лауреатом фестивалю, дипломами й грамотами 1, 2 та 3 ступенів, про проведення майстер-класів із видатними митцями України. Ми обов’язково врахуємо Ваші пропозиції у розробці наступного фестивалю.

Фестивальний камінь Шевченкового слова та думки кинутий у потік української культури для збудження, для сприяння, для прищеплення патріотизму, національної гідності, виховання й відзначення нових талантів з-поміж юних громадян Незалежної України. І тільки такі камені приязні й духовності маємо ми розкидати та збирати на нашій землі.

Лариса КАДИРОВА, народна артистка України, арт-директор Фестивалю

ПАМ'ЯТЬ

ПЕРШІ УПІВЦІ...

Василь Івахів ("Йосип Со-нар", "Сом"), родом із с. Поду-сілля Перемишлянського (ко-лишнього Рогатинського) райо-ну Львівської області, вперше з'явився на теренах Волині на початку січня 1943 року. За до-рученням Центрального Прово-ду він приїхав на Костопільщину з інспекцією теренової мережі ОУН. Спокійний та діловий, із яв-ними рисами військового виш-колу (був старшиною в поль-ському війську), Василь Івахів був призначений військовим ре-ферентом ОУН на північно-за-хідних українських землях. У перші місяці творення УПА на Волині він фактично виконував роль шефа Головного штабу

15 травня о 12-й годині на братській могилі в с. Бечаль Костопільського району відбулося від-криття й освячення пам'ятника героям, а також панахида, яку відслужив митрополит Рівненський та Острозький Даниїл. Після панахиди мав місце урочистий мітинг ушанування пам'яті бойових ко-мандирів УПА Василя Івахова, Юліана Коваль-ського, Семена Снятецького, які загинули в бо-ротьбі з німецькими фашистами 61 рік тому.

Клима Савура — аж до приходу на цю посаду Леоніда Ступницького ("Гончаренка").

У напівпідпільних інспекцій-них поїздках по теренах північної Рівненщини він контролював серйозну підготовчу роботу зі створення українського зброй-ного руху опору, знав усі пробле-ми та небезпеку ворога під час формування перших відділів УПА. Достеменно відомо, що Ва-силь Івахів особисто брав участь у бою з радянсько-польськими диверсійними загонами НКВД біля села Кричильськ. Однак у Центрі були переконані в несво-часності збройного виступу. Василь Івахів був іншої думки, адже тут уже майже два роки ді-яла Українська Повстанська Ар-мія, створена представником уряду УНР в екзилі, отаманом Бульбою (Тарасом Боровцем). Тому військовий референт ОУН

обіцяв цю справу залагодити із Центральним Проводом ОУН.

Незабаром, у лютому 1943 року, Василь Івахів приїхав на Волинь удруге. Зрушила з місця справа налагодження відносин з першою УПА та її засновником — отаманом Бульбою (Тарасом Боровцем). Переговори відбу-лися 9 березня 1943 року в селі Золотин, що неподалік від Го-ловного штабу УПА. Місцем пе-реговорів було обрано оселю священика М. Жильчука, якого Бульба знав особисто. Пред-ставниками на переговорах із боку ОУН(б) були Йосип Сонар (Василь Івахів), Клима Савур (Дмитро Клячківський), Дубовий (Іван Литвинчук) та Омелько (Роман Петренко). З іншого бо-ку, крім отамана Тараса Боров-ця, був політреферент Бульби і колега студентських часів Івахо-ва Іван Міtringа та ще двоє, на

повстанських формацій в одні спільні збройні сили. Вирішено було знову зустрітися після кон-сультацій із керівництвом ОУН(б). Зустріч мала відбутися 14 квітня, але з невідомих при-чин не відбулася. Невдовзі Івахів виїздить у Галичину.

Це був ранок 13 травня 1943 року. Василь Івахів зі своїми побратимами Юліаном Коваль-ським та Семеном Снятецьким у супроводі невеличкої охорони зв'язку рухалися на північний захід, але в районі села Чорниж, що біля Колок, несподівано наштотхнулися на німецьку за-сідку в кар'єрі. У бою з перева-жуючими силами ворога загину-ли смертю героїв десятеро воя-ків УПА, у тому числі В. Івахів. Як з'ясувалося пізніше, інформа-цію німцям видав місцевий польський шовініст. Посмертно В. Івахову було присвоєно зван-ня підполковника.

Смерть Івахова та членів його штабу була відчутним уда-ром по організації створених відділів Української Повстан-ської Армії. Це були перші жерт-ви серед організаторів та ко-мандирів новостворених відділів Української Повстанської Армії, що загинули в бойових операці-ях проти німецьких фашистів.

• **Сергій КРИЧИЛЬСЬКИЙ,**
м. Рівне

КОМПЕНСАЦІЯ

НІМЕЦЬКІ ПРИЗОВНИКИ

НА СЛУЖБІ В КОЛИШНІХ БРАНЦІВ КОНЦТАБОРІВ

Цього літа в Сімферополі працюватиме міжнародний загін з 30 українських і ні-мецьких студентів, які надаватимуть соці-альну допомогу колишнім бранцям кон-центраційних таборів. Роботи чимало: доставляти літнім людям продукти й ліки, прибирати і ремонтувати житла, заготов-лювати дрова, упорядкувати пам'ятники, території колишніх концентраційних табо-рів і місць масових розстрілів.

Перші волонтери вже працюють. Ними стали два німецькі призовники Хеннер Віль і Максиміліан Доннер, півтора року чимало: нативної служби яких пройде у піклуванні за старшими або літніми кримчанами — ко-лишніми в'язнями концтаборів і оstarбай-терами. Замість зброї у них у руках щодня робочий інструмент, замість військової форми — спецвіки, замість муштри — спіл-кування з літніми людьми, замість студію-вання військового статуту — записи спога-дів колишніх бранців фашизму. Ініціатором цього проекту виступив Берлінський фонд "Пам'ять, відповідальність і майбутнє". Його підтримали Кримський союз бранців — жертв фашизму і товариство "Коло дру-зів Сімферополь — Хайдельберг".

• **Віктор ХОМЕНКО,**
Крим

ПОСТАТІ

Народився Яків Гальчевський 22 жовтня 1894 року (за старим стилем) у селі Літинська Гута Лі-тинського повіту (тепер с. Мали-нівка Літинського району) в се-лянській родині. Зростає без батька, був рухливим, енергійним юнаком. Закінчив однокласну церковно-приходську і двокласну вчительську школу, маючи відмін-ні знання з історії, мови, Закону Божого, гімнастики.

Із 1913 року вчителює в с. Сахни, остаточно формуючи світогляд під впливом завідувача школи священика Миколи Коза-ка. Після демобілізації з росій-ського війська з кінця 1917 року почав учителювати в с. Бруслів, неподалік рідного села.

У листопаді 1918 року Яків по-кидає школу й на чолі Літинського куреня бере участь у повстанні Директорії проти гетьмана Ско-ропадського. Ананій Волинець і Яків Гальчевський гасять пожежу анархічного виступу подільських селян, яку розпалили більшовики — чужинці Мушлін і Лайнер. Спо-чатку ставши сотником батареї, уже з квітня 1919 року Яків очо-лює 61-й полк і веде тяжкі обо-ронні бої на Волині проти більшо-виків.

У травні від Симона Петлюри отримує завдання провести в за-піллі Красної Армії низку дивер-сійних операцій. За короткий час були звільнені Літин, Гайсин, Мо-гилів, Брацлав, інші міста й міс-течка. Із Літинщини повстання, одним із організаторів якого був Гальчевський, перекинулось у Вінницький повіт. 21 травня пов-станці на чолі з Літинським ватаж-ком Яковом Шепелем увійшли у Вінницю.

І коли пізньої осені 1920 року українсько-польський фронт із більшовиками завмер на лінії Ула-нів — Хмільник — Дяківці — Ба-гринівці — Бар, у тилу червоних палахкотіло повстання. Так, Галь-чевський на чолі повстанського відділу в 220 багнетів нападав на червоноармійські відділи, знищу-вав більшовицькі обози на Літин-щині. У лісі коло с. Миколаївка

ЕПОПЕЯ ОТАМАНА ОРЛА

Громадськість Вінниччини відзначає 110-ту річницю від дня народження Яко-ва Гальчевського. Заплановано встановити пам'ятник Я. Гальчевському, про-вести територією Вінницької та Хмельницької областей кінний похід по місцях бойової слави загону отамана, перевидати спогади Я. Гальчевського-Война-ровського "Проти червоних окупантів", відкрити музейні експозиції, створити фільми. Оргкомітет, що діє при Вінницькому об'єднанні "Просвіта", пропонує всім небайдужим долучитися до ювілейних заходів...

його козаки знищили революцій-ний трибунал 8-ої кінної дивізії, а в повстанські засідки потрапили два всуціль п'яні полки 1-ї Кінної армії Будьонного, які перед тим розграбували гуральню.

21 листопада 1920 року укра-їнська армія залишила Поділля, червоні захопили всю Україну. Окупанти поводитися нахабно. Насміхалися над місцевими тра-диціями, палили й розганяли "Просвіти", руйнували церкви, посилили "продрозверстку". І ось 1 квітня 1921 року біля села Ула-дівка в лісах Кипорового Яру від-бувся збір нового повстанчого відділу, організованого Я. Галь-чевським, і отаман одержує ім'я "Орел".

Уже в середині квітня козаки Орла збурили весь повіт: чи не в кожному селі місцевий запрода-нець або безслідно зник, або за-гойдався на квітневому вітрі. 1 травня 1921 року відділ отамана у складі 52-х повстанців захопив усі радянські установи Літина, звільнив більше двох десятків за-арештованих, розгромив та роз-сіяв гарнізон у складі 400 озброє-них осіб.

Відділ здійснює рейд по Козя-тинському, Липовецькому, Берди-чівському повітах. Незабаром ота-ман Орел здійснює із своїми поб-ратимами відчайдушний напад на клуб Турбівської цукроварні, де на виставу з'їхалося близько сотні командирів, чекістів, воєнкомів. Представившись як "проверочная чрезвычайка", Яків заарештовує і зліквідовує до 30 представників вищої окупаційної влади.

Під час другого зимового по-ходу військ УНР, очолюваного

Юрком Тютюнником, була задіяна як складова Подільська група полковника Михайла Палія-Сидо-рянського. Від телеграфістів Орел отримав інформацію, що Палія переслідує 2-а дивізія "Чер-воного козацтва" у складі шести полків. Довідавшись, що в Ку-сиківцях розташувалася на нічний відпочинок червоний полк та штаб 2-ї дивізії, відділ Орла здій-снює відчайдушний напад на більшовиків, які, втрачаючи пора-нених і вбитих, тікали врзнобіч.

Лютим 1922 року розпочався з більшовицьких облав у районі лісів Кипарового Яру, не без до-помоги місцевих комуністів. За декілька днів відділ провів дев'ять боїв.

16 березня на Літинщині на шляху з Кожухівського Майдану до Кожухова відділ отамана вщент розгромив 9-й полк біль-шовицької кінноти, що напере-додні шукав "бандитів" по селян-ських скринях, бив нагаями чо-ловіків, а молодичь та дівчат клали на ліжка або волочили до клунь "показувати, де повстанці були".

20 травня проти Подільської повстанчої групи було висла-но шість полків на чолі з комдивом Іваном Дубовим у район с. Мо-настирка, що на порубіжжі Літин-щини та Летичівщини. Повстанці вели один із найтяжчих і найдов-ших боїв, втративши двох убити-ми (більшовики — близько 120 вбитими і 100 пораненими)...

1922 року по дорозі на Лети-чівщину, за сім кілометрів північні-ше від Копайгорода Гальчевським був заарештований командир 71-го полку та водночас комбриг 24-ї Самарської дивізії Алексан-

дрович, бригада якого спалила в Кам'янецькому й Ново-Ушицько-му повітах низку сіл. На посічено-му трупі комбрига було написано: "Засуджений на смерть через по-рубання кат українського народу. Румандир українських національ-них партизанів Орел".

У ніч на п'яте серпня Поділь-ська повстанча група взяла штур-мом Бар. Захоплено штаб пішої бригади 24-ї Самарської дивізії, пошту, ревком, повітову міліцію, цукровий завод, гуральню, захоп-лено зброю та обмундирування загону ЧОНу... 10 серпня Орел на чолі відділу несподіваним наско-ком здобуває Летичів.

На Летичівщині Лознянську цукроварню охороняла сотня та-тар і башкир. У вільний від чергу-вання час вони заскакували на Вовковинецькі Хутори та в сусідні села і гвалтували жінок. Не жаліли навіть дванадцятилітніх.

Увечері 11 серпня небо закри-лося хмарами, почали бити гро-ми. Все віщувало бурю. Козаки діяли оперативно. Варту заареш-товано, пісотні козаків парами в'язали сонних ординців. Ридаю-чи, вони почали видавати г'валтів-ників — усього 35 душ. Усім їм бу-ло відітато статеви органи.

У район Вовковинців, де зна-ходилася повстанча група, черво-ні стягнули кінні полки 1-ї та 2-ї дивізії Червоного козацтва та 24-ї Самарської дивізії, і 28-го серпня повстанці були майже оточені. З важкими боями повстанці все ж вирвалися з ворожого кільця. Дев'ять убитих і двоє поранених. Це — жертви за одну добу! Не вті-шало, що вдалося знищити близько 150 червоних і стільки ж

поранити... Незабаром у Зінків-ському лісі (між Деражною і с. Зінків) відбулася нарада із старшинами. Бачачи, що старши-ни виснажені морально й фізич-но, Орел усе ж таки запропонував продовжити боротьбу. Але впер-ше старшини не підтримали його. 2 вересня відділ Орла перейшов Збруч...

Останній рейд в Україну здій-снив Гальчевський навесні 1925 року. Резерви патріотичного ук-раїнства фактично вичерпалися.

Яків, змінивши прізвище на Войнаровський, у ранзі сотника вступає до польського війська й у 1939 році потрапляє в німецький полон.

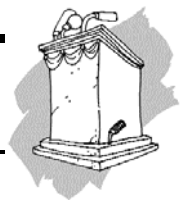
Звільнившись, працює і видає протягом 1941—1942 рр. двотом-ник своїх мемуарів "Проти черво-них окупантів". Консультує в пи-таннях партизанської тактики Та-раса Бульбу-Боровця. Досвід Ор-ла був використаний при створен-ні Поліської Січі, УПА. Гальчев-ський творив підпільну мережу.

Коли польські шовіністи почали здійснювати напади на україн-ських священиків та інтелігенцію, творить загопи самооборони — спочатку сільські, потім кушові. Завдяки Якову була створена ви-сокоєфективна Грубешівська пові-това самооборона, яку він і очолює.

21 березня 1943 року Гальчев-ський приїхав відвідати свою ро-дину. Вночі школу, де жила дружи-на з сином Романом, оточили 30 бойовиків Армії Крайової, озбро-єних автоматами. Яків мав лише пістолет. На пропозицію здатися Орел відповів пострілами. Боївка-рі закидали школу гранатами. Яків, на льоту зловивши кілька гранат, викинув їх назад через вік-но — і п'ятеро шовіністів загинули. Коли кілька куль поранили відваж-ного отамана, озвірілі "жолнеже" витягли на подвір'я стікаючого кров'ю лицаря й на очах у дитини й дружини почали ламати йому руки і ноги. А потім добили багнетами...

• **Валерій РЕЗНИК,**
в.о. голови ювілейного
орґкомітету,
м. Вінниця

ЗБІГНЄВ БЖЕЗІНСЬКИЙ «УКРАЇНА ТАКИ БУДЕ В ЄС»

Автор всесвітньо відомого політичного бестселера “Велика шахівниця”, консультант і член опікунської ради Центру стратегічних і міжнародних досліджень у Вашингтоні, професор Збігнєв Бжезінський виступав перед студентами Києво-Могилянської академії з обнадійливими прогнозами. Програма його візиту в Україну також передбачила покладання квітів до пам’ятника жертвам сталінських репресій у Биківні.

Охарактеризував висловлювання деяких європейських чиновників про те, що Україна ніколи не стане членом Європейської спільноти, як “недалекоглядність і відсутність політичної уяви”. За його словами, подібна ситуація 5 років тому була і з балтійськими державами, і з Польщею. Але ці країни показали, що вони заслуговують на вступ до ЄС. Бжезінський вкотре зауважив, що Європейський Союз — це не клуб, і до нього не приймають за впадіннями. Кожна країна повинна зробити великі кроки у напрямку впровадження європейських норм, цінностей, розвитку громадянського суспільства.

Гість назвав здобуття Україною незалежності подією міжнародного масштабу. І сказав, що цим Україна посприяла процесу творення Росії як національної держави. За 15 років Україна зробила великі кроки у напрямку розвитку демократії, хоча очевидно,

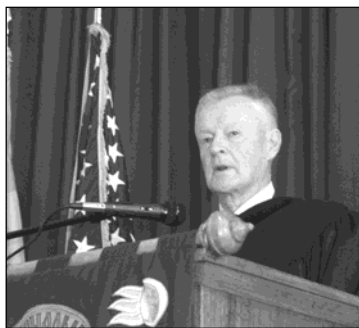
що в нашій державі зовсім не все ідеально. Вона ще й досі не може подолати пережитків свого минулого. Колишня радянська система посприяла утворенню системи державного контролю над фінансовими ресурсами держави, що призвело до збагачення невеликої кількості людей на тлі тотального зубожіння населення. Теперішній тиск на ЗМІ, звинувачення найвищих державних посадовців у злочинах не сприяє іміджу України. Якщо негативні тенденції в Україні будуть продовжуватися, то Україна може перетворитися на країну зразка Польщі XVII сторіччя.

Водночас, на думку Збігнєва Бжезінського, Європа також не повинна самоізолюватися, адже відмова від підтримки України сприятиме ще більшому зростанню впливу Росії на територію нашої держави, що негативно вплине на безпеку Євросоюзу. Бо якщо Європа втратить Україну, то вона втратить і Росію. Політолог вва-

жає, що потрібна третя хвиля розширення ЄС, яка б називалася “київською”. У червні можуть з’явитися відповідні передумови для початку цього процесу. Українці потребують консолідації і мають зміцнювати громадянське суспільство, яке ґрунтувалося б на українських традиціях. Україна повинна вважати себе частиною Центральної Європи, а Росія — Східної. Наша держава, за умови кроків у відповідному напрямку, може стати однією з найпровідніших країн Європи і покаже приклад Росії, адже відповідний потенціал для цього є.

Торкаючись міжнародного перерозподілу сил, З. Бжезінський повідомив, що у разі збереження загальносвітових тенденцій у найближчому майбутньому на світову політику впливатимуть такі країни, як США, країни ЄС, Китай та Індія. Водночас поглиблена співпраця Росії з ЄС негативно вплине на стан демократії в Європі, бо Росія

VIP

посилюватиме імперські амбіції. Хоча і в ній ситуація не така вже й стабільна, адже основні інвестиції зосереджені довкола Москви і Санкт-Петербурга, а стан справ у регіонах залишається незадовільним. Тому без децентралізації Росії не обійтися, бо це не сприятиме розвитку держави. У Росії будуть кращі перспективи, якщо вона стане національною державою.

Після президентських виборів у США політика щодо України істотно не зміниться. Такими ж словами він охарактеризував майбутні вибори в Україні, адже, на його думку, головне — не який кандидат переможе, а як відбуватимуться вибори. І чи не загрожуватиме майбутній перерозподіл політичних сил в Україні демократії і розвитку громадянського суспільства.

Богдан ГДАЛЬ

— Останнім часом багато говорять, що США стомилися від України. Наскільки серйозна ця втома?

— Україна — це велика й важлива європейська держава, я завжди був певний, що українці — це нація, це народ. Що, врешті, від українців значною мірою залежить стабільність у Європі.

У США не можуть не бачити швидкого розвитку української економіки, так само, як і українських зусиль у налагодженні стабільності в Іраку. В Америці зацікавлено спостерігають за передвиборним процесом в Україні. Ми сподіваємося, що ці вибори відзначать поступ вашої держави в її політичних перетвореннях, і це стане позитивним доповненням її економічного прогресу. Ми — не байдужі, ми — зацікавлені й усвідомлюємо важливість спільних стосунків.

— Як Ви оцінюєте підписання угоди про ЄП із точки зору входження України до європейських структур?

— Спільний економічний прос-

Під час прес-конференції Збігнєв Бжезінський укотре підбадьорив українців, розставив акценти над нашими стосунками з Росією та Заходом і поділився своїм оптимізмом щодо президентських виборів — зовсім не обов’язково всій Україні 31 жовтня ставати Мукачевим.

тір має багато значень і рівнів. Як угода, що передбачає вільну торгівлю на колісах радянському просторі, вона має значний економічний потенціал. Однак тут ідеться й про значну економічну інтеграцію, ефект якої зрозумілий — обмежити незалежність держав-учасниць ЄП, що в свою чергу обмежить стосунки з Євросоюзом. А Україна не лише завдяки географічному становищу, а й з економічних причин може розраховувати на тісніші взаємини з Європою. Ключове питання угоди про ЄП: чи це не є спроба створити і спільний політичний простір та обмежити український суверенітет?

Якщо говорити про американсько-російську співпрацю, то в кожному регіоні вона відрізняється. Центральноевропейський не належить до НАТО і Євросою-

зу, але є дуже важливим для США з точки зору добрих стосунків із Росією. Але немає жодних сумнівів у тому, що США мають більшу присутність і більший вплив у Центральній Європі, ніж Росія. Так само, як і вона має більший вплив у Євразії. Але зрозуміло й те, що колишні радянські країни зацікавлені в поглибленні співпраці зі США, оскільки не бажають ставати частиною чогось на кшталт нового Радянського Союзу. Країни, що прагнуть бути імперіями, завжди платять за це високу ціну.

— Все ж таки — як США та Росія впливатимуть на наші вибори?

— Дуже важливо докласти максимум зусиль для того, щоб українські громадяни могли зробити вільний вибір. Тут кожна зі

згадуваних сторін може мати свої переваги, але важливо не це. Я не знаю, наскільки вільними будуть українські вибори, але сподіваюся, що вони такими будуть. Я не знаю, хто буде наступним українським Президентом і не знаю, хто переможе на президентських виборах в Америці. Але я знав, хто стане російським президентом ще до проведення тамтешніх виборів. Це мені про децю говорити, хоч і не про все.

Вибори в Мукачевому стали дуже тривожним сигналом, але це зовсім не означає, що таким же буде і майбутнє. Звичайно, для США дуже важливі українські вибори з точки зору того, щоб відбувся політичний прогрес у вашій державі.

Л. П.

ПОЛЬСЬКИМ ШЛЯХОМ ДО ЄВРОПИ

Обговорення подальшого розвитку польсько-українських стосунків після розширення ЄС стало темою брифінгу в Посольстві Речі Посполитої.

структурах ЄС, впевнена, що невдовзі буде збільшено квоти й асортимент українського експорту.

Зацікавленість українських громадян у розширенні контактів із поляками має чітку позитивну тенденцію: кількість віз, виданих лише Генеральним консульством РП у Києві, зросла впродовж I кварталу 2004 року на 22 % і становить 220 000. З урахуванням віз, виданих консульськими установами РП в інших регіонах України, можна стверджувати, що українсько-польський кордон щорічно перетинають 6 млн. українських громадян.

Польська економіка, наразі, відстає від провідних держав Євросоюзу, але значно випереджає українську, а тому зацікавленість польських інвесторів до України є цілком зрозумілою. Нині в українському господарстві надто відчутний російський капітал. Який у реальних цінах уже оцінюється десятками мільярдів доларів і, в по-

єднанні з імперськими намірами Москви, становить реальну загрозу національній безпеці України.

Натомість польські інвестиції в Україні — лише 150 млн. доларів.

Тому цікаві пропозиції двох польських банків — РКОВР і РЕКАОС.А., що їх представники — Януш Дедо і Богдан Адамовіч — озвучили на брифінгу, безперечно, зацікавлять діячів бізнесової потуги в Україні. Зокрема й через низку додаткових пільг і гарантій, що вже зараз сприяють не лише трансакціям українського бізнесу в Україні та державах об’єднаної Європи.

На запитання: наскільки можна розраховувати, що проблему Гути “Ченстохова” буде вирішено на користь українського інвестора? А. Сковроньська-Лучинська відповіла: “Міністр державної скарбниці Польщі визнав, що проведений тендер не забезпечив прийняття відповідного рішення щодо визначення переможця. Заплатковано

новий тендер, до участі в якому запрошено також “Індустріальний союз Донбасу”. Умови нового конкурсу, що його опрацьовано із врахуванням переговорів з ЄС, більш чіткі й досконалі, а отже, сприяють прозорішому визначенню переможця”.

На інше запитання, — як польська сторона оцінює сьогодні вірогідність проектного варіанта використання нафтопроводу “Одеса—Броди”? — відповів перший радник посольства Польщі Войцех Заїончковський: “Досі продовжується розгляд двох варіантів: прямий — з Одеси до Бродів і далі на Захід; а також зворотний — реверсний. Реалізацію прямого варіанта передбачено здійснити в три етапи: спочатку в напрямку Чехії, до її нафтоперегонних заводів (через Словаччину трубопроводом “Дружба” або через Польщу залізницею); другий етап — у Німеччину, третій — на Польщу після прок-

ладання труби від Бродів до Плоцька.

Практичні питання реалізації першого етапу — на Чехію — вже розглядаються на рівні компаній. Також обговорюється схема постачання нафти залізницею з Бродів до НПЗ на півдні Польщі.

Але... Але здійснення цих планів буде можливим лише після того, як Україна реалізує відповідне рішення. Досі не відомо, в якому напрямі піде нафта і яка (чия) нафта буде транспортуватися цим трубопроводом. Інформаційно залишаються в силі оголошені урядом України наміри про транспортування нафти за прямим варіантом на Захід. Проте поки що нафтогін навіть не заповнено технічною нафтою, а отже, запуск цієї транспортної системи залишається невизначеним. Мусимо чекати, коли Україна реалізує відповідні рішення”.

Євген ГОЛИБАРД

СУМНИЙ ЮВІЛЕЙ

ТАТАРСЬКА ТРАГЕДІЯ: 60 РОКІВ І БЕЗПІЧ ПРОВОКАЦІЙ

Урочистості 18 травня з нагоди роковин депортації татарського народу вже встигли стати тлом для передвиборної боротьби.

Операцією з відселення 200000 мешканців Криму (серед них — не лише татари, а й вірмени, караїми, болгар, греки, навіть росіяни) керував Л. Берія, наказ віддав Й. Сталін. Людей вивозили у вагонах для худоби, тіла померлих викидали по дорозі — знайомі атрибути радянської національної політики 30-х років минулого століття.

Нашадкам депортованого народу судилося повернутися на землю батьків через десятиріччя. Де їх зовсім не чекали. Ні за півроку до скорботної дати роковин, ні тим паче, напередодні кримських татар не поспішили обнадіяти, що їм бодай колись передадуть земельні ділянки, якими володіли їхні батьки. Сподіватися на швидке вирішення цієї проблеми не випадає — земля півострова останнім часом дуже зросла в ціні, ставши надто родючою на розкішні садиби на березі моря. Зрозуміло, що їхні господарі, як і ті, хто давав добро на будівництво, ділитися з татарами не бажають. Хоч земельне питання — то лише верхівка кримсько-татарського айсберга.

В одному з квітневих випусків сумнозвісної “Кримської правди” головний кримський комуніст Леонід Грач назвав меджлис місцевим розсадником Аль-Каїди, про що начебто знають США, але заплющують на це очі, бо “потрібно протягти до влади потрібну Вашингтонів силу”. Далі Л. Грач лякав кримчан імовірною різаниною, яку конче мають влаштувати татари 18 травня.

Однак у дестабілізації на півострові зацікавлені зовсім не вони, й не так у Сімферополі, як у Києві. Дуже вже зручна декорація для скасування президентських виборів, якби, боронь Боже, на півострові спалахнув міжетнічний конфлікт, розпалювати який ідейним насадкам Сталіна та Берії не вперше.

Продовження теми — у наступних числах “Слова Просвіти”.

Л. П.

ПО-СУСІДСЬКИ

Динамічна економіка Польщі в I кварталі 2004 року характеризується зростанням ВВП на 6 % і, як повідомила торговий радник-посланник А. Сковроньська-Лучинська, до кінця року має вийти на рівень 8 %, тобто на найвищий темп у Європі. Останнім часом помітно зростає обсяг польського та українського експорту. І хоча ще досі існують деякі бар’єри для ввезення продукції української металургії до країн ЄС, переговори з Єврокомісією продовжуються, і польська сторона, яка активно захищає інтереси України в

ТЕХНОЛОГІЇ

— 70 % опитаних стверджують, що провладна коаліція буде створена, але крім Януковича, як основного кандидата, у виборах братимуть участь і інші провладні політики, — каже Володимир Полохало. — Наприклад, А. Кінах, В. Пустовойтенко — так звані технічні кандидати. Їхня роль — домагатися ерозії рейтингу опозиційного конкурента. З іншого боку — претенденти від лівих сил. Сьогодні існує міф про єдиного кандидата від влади, і цей міф є певною політичною технологією — єдиного кандидата не могло бути в умовах гострих бізнесових суперечностей і суперечностей особистостей. Радше можна вести мову про основного кандидата, аким, швидше за все, буде Янукович.

— А чинний Президент?

— Сьогодні все вказує на те, що він, швидше за все, не буде висуватися на виборах. На це є різні відомі причини, одна з них — у гру включилися політичні сили, які розглядають Л. Кучму як президента, що має піти.

Є суттєве перебільшення суперечностей між основними фінансово-політичними угрупованнями. На думку експертів, вони зовсім не перешкоджатимуть створенню єдиної провладної коаліції. Суперечності мають місце лише як елемент політичного торгу.

— Якою буде опозиційна коаліція?

— Єдина найбільш імовірна — це коаліція “Нашої України” і БЮТ. На користь цього висловлюється поло-

ВИБОРИ БЕЗ ІНТРИГИ

Найбільшу несподіванку на президентських виборах піднесуть зовсім не кандидати, а електорат — вважає шеф-редактор журналу “Політична думка” Володимир ПОЛОХАЛО. Українське суспільство вже виробило імунітет на маніпулятивні технології, і особливо розраховувати на їх успіх не варто.

Політолог коментував результати опитування експертів на тему “Конфігурації провладних і опозиційних виборчих коаліцій у контексті президентських виборів 2004 року”.

вина експертів. Лише 10 % вважають, що коаліція можлива у форматі трійки — “НУ”, БЮТ, СПУ. Попри заяви Мороза і його партії про самостійну участь у виборах.

Чому не склалася найбільш успішна конфігурація Ющенко-Тимошенко-Мороз? З великими гарантіями вона цілком могла б привести до влади нового Президента. Частий парадокс української політики — те, що є продуктивним і ефективним, існує лише в теорії, але не на практиці. Експерти не вважають, що тут основною причиною є ідеологічні та політичні розходження. Причини називають такі: небажання команди Ющенка ділитися владою після перемоги на виборах і позиція О. Мороза, який сам хоче бути кандидатом у президенти.

— Як настрої опозиційного електорату за півроку до виборів?

— Майже 20 % електорату Ющенка — це радикально налаштована, протестна частина виборців. Це дані різних соціологічних опитувань.

Загалом же на настрої громадян брудні маніпулятивні технології впливу не матимуть. 62,5 % експертів вважають, що технології, які застосовувалися в Мукачевому, будуть присутні

на виборах у більшості регіонів України та стануть основним стрижнем політичної боротьби провладної коаліції. 67,5 % опитаних, тим не менше, вважають, що ці технології не спроможні спотворити волевиявлення виборців. Їх застосування може здобути лише 5 % голосів, яких недостатньо, щоб перемогти опонента на виборах.

У нас є шість політичних акторів, які зацікавлені, щоб волевиявлення громадян було спотворено. Зрозуміло, на їхню користь. Це — Леонід Кучма, Віктор Медведчук, Віктор Янукович, Сергій Тигипко, Володимир Литвин і, як не дивно, Петро Симоненко.

Підбиваючи підсумки, можна сказати, що сьогодні взагалі зникає інтрига виборчого процесу. Не можна говорити про якісь серйозні несподіванки з точки зору того, що з'являться несподівані політичні актори чи третя сила. Останнім часом політологи чомусь усе менше цікавляться думкою самого українського суспільства, хоч саме його реакція на всі політичні процеси, що може виявитися на виборах, і стане, напевне, найбільшим сюрпризом. Така ж несподіванка, до речі, була і на парламентських виборах. Не варто розраховува-

ти на електорат як на стабілізатор, що виконуватимуть чужу волю, — останнє слово буде саме за суспільством.

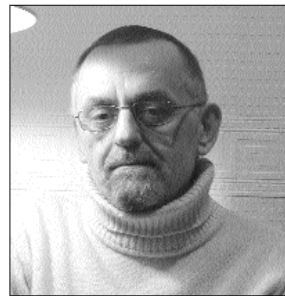
— Тобто, українські виборці за рівнем свідомості вже не поступаються європейцям?

— У будь-якій країні вибори — це вибір між більшим і меншим злом, Україна тут не унікальна. Пригадайте вибори у Франції — за Ширака голосували і ліві, й радикали й інші тільки тому, що бачили в ньому менше зло, ніж у Ле Пені.

Треба поважати вибір громадян і їхні очікування. Якщо очікування більшості були пов'язані саме з союзом трьох опозиційних лідерів, то незадоволення цих очікувань — це певна політична безвідповідальність.

— Як би Ви оцінили роботу штабів обох Вікторів — Ющенка і Януковича.

— Ті, хто працюють у штабах насправді, — зовсім не якісь “демони думки”. Політик, насамперед, має робити очевидні речі й подібати громадянам. Янукович намагається подібати — саме тому прозвучала його заява про необхідність прирівняти статус воєнків УПА до ветеранів війни, що може виявитися доволі продуктив-

ним для Януковича. Але в будь-якому випадку він буде орієнтуватися на рішення чинного Президента.

Рівень професійності обох команд я оцінив би як середній, включаючи політологів, технологів, прес-секретарів і таке інше. Найкращу команду на сьогодні має Леонід Кучма — ще з часів його перемоги на попередніх президентських виборах. Л. Кучма легко виграв їх виключно на класі своєї команди, попри високий рейтинг В. Чорновола і критичну масу невдоволених соціальним станом.

— Чим пояснити зменшення розриву в рейтингах Ющенка і Януковича, недавно оприлюднений кількома соціологічними службами? Знову “війна соціологій”?

— Не хотів би вдаватися в дискусію на тему наших соціологічних служб. Насправді згаданий розрив у рейтингах зовсім не є значимим. Я не бачу якихось серйозних мотивів, які б могли різко підняти рейтинг Януковича. Його штаб робитиме все для штучного нарощування рейтингу Прем'єра, щоб потім було легше легітимізувати неприродний результат виборів.

● л. п.

ОДЕСА — МАМА, АЛЕ МОСКВА РІДНІША

областях ми теж + представлени досить численно. Чимало росіян належить до наших парафій, відчуваючи вірність УПЦ Київського патріархату громадянам. Янукович намагається подібати — саме тому прозвучала його заява про необхідність прирівняти статус воєнків УПА до ветеранів війни, що може виявитися доволі продуктив-

— Отче, а яка загальною міжконфесійною ситуацією на Одещині, у Східній Україні?

— Достатньо стабільно, хоча певні особи Московського патріархату інколи провокують зіткнення, виголошують публічні заяви, де паплюжать УПЦ Київського патріархату та інші конфесії. Особливо відзначається згаданий митрополит Агафангел і архієпископ Іоанафан у Херсонській області.

— Як реагує на постійні провокації Московського патріархату?

— Патріарх Філарет у відповідь на провокації сказав таке в одеському храмі Різдва Христового: “Ці люди, які протестують проти нашого богослужіння, допомагають нам увійти в Царство Небесне. Тому що Господь у своїй Нагорній проповіді сказав: “Блаженні ви, коли ганьбитимуть і гнати-муть вас, і ширитимуть про вас всяку лиху славу неправдиво Мене ради. Радійте і веселіться, бо велика нагорода вам на небесах...”

● Підготував
Олександр СОЛОНЕЦЬ

ПАМ'ЯТЬ

ПЕТЛЮРУ РЕАБІЛІТУЮТЬ?

Постать Симона Петлюри в міжнародному світі залишається скандальною й ультранационалістичною. Цьому абсурдному іміджу “антигуманного вождя” сприяє досить промовистий юридичний факт: у 1927 році французький кримінальний суд Сена виправдав убивцю Симона Петлюри С. Шварцбарта, назвавши його вчинок справедливою помстою за антисемітські погроми в Україні...

10 травня (23 травня за старим стилем) відзначається 125-річчя від дня народження голови Директорії УНР, Головного отамана Армії УНР Симона Петлюри. Створений Всеукраїнський комітет із відзначення ювілею. Його голова Микола Плав'юк неодноразово звертався до уряду й столичної влади, щоби на поважному рівні провести комплекс вшанувальних заходів. Фінансові витрати взяли на себе фундація імені Петлюри у Великобританії, Фундація імені О. Ольжича та інші структури. Йдеться про спорудження пам'ятника Симону Петлюрі в Києві.

● О. С.

АКЦІЯ

САДИ КНИЖКОВІ ЗАЦВІТАЮТЬ. ЧИ ПЛОДОНОСИТИМУТЬ?

Із 19 по 22 травня в Палаці мистецтв “Український дім” триватиме Четверта Київська міжнародна книжкова виставка-ярмарок “Книжковий сад — 2004”. Програма насичена. Щоденні презентації видавничих проєктів засвідчують стан видавничої справи не тільки в Києві, а й на Донеччині, в Автономній Республіці Крим, у Львові, Черкасах, Одесі, Харкові та Хмельниччині. Фігуруватимуть різноманітні видавництва: державні й недержавні, спеціалізовані й універсальні.

Інші країни будуть представлені в День книги Республіки Польща та на “круглому столі” “Спільний українсько-білоруський видавничий проєкт”.

Автори, видавці й розповсюдженні книг зможуть провести ділові зустрічі, підписати угоди.

Протягом усіх виставкових днів працюватимуть прес-центр, письменницька вітальня, медіа-парк, алея поезії, інформаційно-культурний центр, ігровий майданчик видавництва “Ранок”. У “Письменицькій вітальні” заготовляють імениті майстри слова — “живі класики” (Павло Загребельний, Іван Драч, Борис Олійник, Дмитро Білоус, Юрій Мушкетик, Дмитро Павличко, Іван Дзюба, Микола Жулинський, Микола Луків, Петро Осадчук) і представники нового покоління авторів (Юрій Покальчук, Василь Шкляр, Андрій Курков, В'ячеслав Медвідь).

Адреналіну учасникам додадуть конкурс “Книга нової доби” — для видавців (9 номінацій), для авторів (3 номінації), для поліграфічних підприємств (1 номінація) та спеціальні конкурси — на краще тематичне оформлення книжкового стенду й на краще висвітлення книговидавничої тематики в періодиці.

Будуть літературно-мистецькі зустрічі, вікторини. Буде благодійна акція “Книги — дітям”. І — покладання квітів до пам'ятника Т. Шевченку, яким почнеться заключний літературно-мистецький день “Живемо з іменем Тараса”.

Втішає, що серед численних презентацій запланована та, що торкається все ще актуальної проблеми — “Мовна ситуація в контексті українських реалій”.

А чи звучатиме на прес-конференціях і зборах, “круглих столах” і семінарах “Книжкового саду — 2004” аж надто насущна тема мовної ситуації в контексті видавничих реалій, — побажимо.

● Леся ТКАЧ

КОМЕНТАР

Ігумен Євстратій (Зоря)

— Візит Святійшого Патріарха Філарета в Одеську єпархію передбачав освячення відреставрованого кафедрального храму Різдва Христового та інші заходи. Напередодні в Одесі розпочалася кампанія, аби не допустити Патріарха до міста чи спровокувати якісь заворушення під час візиту. Керував нею митрополит Одеський та Ізмайльський Московського патріархату Агафангел (Савін). Підпорядковані йому такі організації, як “Єдине отечество” (із Валерієм Кауровим на чолі), інші маргінальні й шовіністичні організації розповсюджували листівки про “возмущение православной общественности Одессы”, звернулися до місцевої влади, щоб та відмовила Патріарха приїздити. Але влада не пішла на провокації, і все відбувалося в рамках закону й згідно з правами усіх релігійних організацій.

Слід відзначити, що напередодні в Одесі Валерій Кауров, секретар Одеської єпархії Московського патріархату, отець

Новіков і настоятельниця Одеського жіночого монастиря Архистратига Михайла ігумена Серафима на прес-конференції озвучили претензії щодо приїзду Патріарха. Лунали погрози на його адресу. Обіцяли, що йому влаштують таку ж зустріч, як у Маріуполі, п'ять років тому. Як відомо, там на Святійшого Патріарха Філарета стався замах, і який в останній момент його не захистили нечисленні правоохоронці, його могли б убити вірні Московського патріархату... Ігумена Серафима на цій прес-конференції також розповіла про оновленського священика Островідова, який у 20-х роках минулого століття їздив, за її словами, із “безбожною проповіддю”. Вірні Московського патріархату його вбили, і “вряд ли их можна осуждать за это”. Фактично це була санкція на вбивство Патріарха з вуст авторитетного духовенства Московського патріархату.

Попри це, Патріарх приїхав до Одеси і був зустрінутий духовенством на

чолі з єпископом Паїсієм. Щоб не провокувати ескалації напруги, він зранку завчасно прибув до храму Різдва Христового. Відбулося освячення храму, і перша літургія була звершена Патріархом. Практично безперервно в цей час на подвір'ї скандували “Анафема!” близько 350 осіб, переважно студенти місцевої семінарії Московського патріархату, слухачі регентських курсів, курсів золотошвейок при семінарії, працівники храмів Одеси, яким Агафангел дав наказ чинити подібні безчинства. Тобто, громадськість Одеси не брала участі в цьому глумі. Правоохоронці не допустили сутичок, хоча вислухали безліч образ на свою адресу з боку войовничого натовпу.

Після прес-конференції Патріарх Філарет спокійно, уникаючи розлючених людей, виїхав із храму до порту Южного. Там він освятив місце під будівництво Покровського храму, відвідав місцеву українську гімназію імені В'ячеслава Чорновола. Повернувшись в Одесу, Патріарх у храмі Преподобного Віталія відслужив

молебень до святого великомученика Георгія Побідоносця. Таким чином, програма візиту виконалася повністю.

— Отче, а яка загальною міжконфесійною ситуацією на Одещині, у Східній Україні?

— Достатньо стабільно, хоча певні особи Московського патріархату інколи провокують зіткнення, виголошують публічні заяви, де паплюжать УПЦ Київського патріархату та інші конфесії. Особливо відзначається згаданий митрополит Агафангел і архієпископ Іоанафан у Херсонській області. У селі Калінінське Херсонської області Московський патріархат намагається захопити наш храм — улітку минулого року громада вирішила увійти під омофор Київського патріархату. Застосовується сила, провокація...

Чимало залежить від позиції місцевої влади, яка часто порушує закон і наші права. Загалом в Одеській єпархії понад 70 парафій Київського патріархату. В інших східних